

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- NUJNOST ČETRTE REFORME, str. 2
- BODO SPREMEMBE ZALEGLE? str. 2
- ZAKAJ RUŠIMO, KAR SMO USTVARILI V PRETEKLIH LETIH? str. 3
- PEDAGOŠKI POKLICI IN ŠOLE, str. 5

Zakonodaja po dognanjih strokovnih raziskav?

Ob osnutkih treh šolskih zakonov

Slovenska kritična javnost, vanjo vštevamo tudi precejšen del učiteljev, zahteva korenite spremembe. V zdaj veljavnem Zakonu o usmerjenem izobraževanju, kjer učenec ni učenec in učitelj ni učitelj, šola pa ne šola, pač pa imamo za označevanje teh splošno botaničnih pojmov neke čudne in skrajno zamotane spakedranke, vidi se, da je to virni greh za večino šolskih problemov. Marsikaj v tej oznaki drži. V Zakonu o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, ki je vzpostavil samoupravno organiziranost, in v bistvu tudi pisovsko hiperorganiziranost, menijo, da so se zbrale: svoboda in menjava in samoupravno odločanje. Do skrajnosti pa se je razrasla predvsem zvezna intervencijska zakonodaja, ki si iz leta v leto

izmišlja globokomnejše rešitve, s katerimi bi rada naredila dobro in poceni šolo. Toda glej ga, spaka! Uresničitvi teh zamisli zmeraj nekdo nasprotuje. Učitelji? Morda učenci? Ali kak drugi sovražnik? Ga bomo že odkrili! Prepoceni bi bilo narediti za krivca le pise, saj smo prav z njimi utemeljevali prodornost in vseobsežnost svobodne menjave dela. Kaj je od tega ostalo?

Zakon o pedagoški službi je sploh najbolj problematičen član šolske zakonske družine. Rojen leta 1969, je značilen predstavniki usmeritve sedemdesetih let. Smisel in cilj vidi v pedagoškem nadzoru, močno podčrta vzgojne smotre samoupravne socialistične družbe, – to pa je v delu šolske javnosti sinonim za ideološko inšpekcijo.

So po teh okvirnih oznakah mogoče in potrebne radikalne spremembe? Potrebne gotovo so, saj imajo vsi našti zakoni izrazito negativno konotacijo. Mogoče niso, ker nimamo bolj celostnih strokovnih raziskav. Odločeni smo, da ne bomo delali velikih revolucionarnih preobratov, temveč nekaj majhnih korakov, za katere imamo bodisi evalvacijska strokovna dognanja, ali pa z njimi odpravljamo očitne zakonske anahronizme, saj upamo, da bomo v nekaj letih dobili strokovno dognane raziskave, ki bodo začrtale dolgoročni razvoj tako visokega kot srednjega šolstva. Hkrati pa bomo dobili strokovno podlago za oblikovanje pedagoške službe, ki bo predvsem preučevala in svetovala, skrbela za stalno funkcionalno izpopolnjevanje učiteljev, nadzirala pa le tedaj, kadar bo to nujno.

Temeljna usmeritev: o zadevah naj odloča stroka...

Lahko bi rekli tudi takole: z Zakonom o usmerjenem izobraževanju in delno tudi z Zakonom o svobodni menjavi dela ustvarjamo v družbi možnosti, da se stroki ne bo treba pajdasti s politično pragmatiko in sklepati z njo sramotnih kompromisov, kar je neredko delala.

Zakon o usmerjenem izobraževanju vpeljuje eno programsko zasnovo, ki je enotna za celotno zdajšnje usmerjeno izobraževanje.

Opredeljena je kot temeljni planski dokument, vendar je treba podčrtati, da je veliko več kot to. Programska zasnova sicer obsega podatke, ki rabijo Izobraževalni skupnosti Slovenije kot podlaga za izračun potrebnih sredstev, vendar je predvsem strateška, kadrovska sestavina dolgoročnega programa razvoja Slovenije. Je torej nadrobnejša kadrovska razčlenitev programa dolgoročnega razvoja Slovenije, ki določa temeljne možnosti za kadrovske reprodukcije. Tu ne gre toliko za kvantitativni kot ciljni dejavnik. Za to, katere programe oziroma smeri, če rečemo po starem, je treba v slovenskem šolstvu predvsem razvijati, če želimo Slovenijo resnično vključiti v Evropo. Za to pa potrebujemo najprej in predvsem ustrezno znanje.

Spričo zapisanega se zastavlja vprašanje, ali je primerno, da programsko zasnovo sprejemajo le uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije. Ker je programska zasnova kadrovska artikulacija dolgoročnega razvoja Slovenije, bi bilo potreba razmisliti, ali ne bi bilo ustrezno, če bi jo sprejela Skupščina SR Slovenije.

Programsko zasnovo za srednje šolstvo pripravlja Zavod SRS za šolstvo, predlaga pa jo Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije. Za visoko šolstvo pripravijo programsko zasnovo znanstveno pedagoški sveti visokošolskih delovnih organizacij, predlagata pa jo znanstveno-pedagoška sveta univerz potem, ko jih uskladiata.

Zakon seveda ne določa potankosti in procesu oblikovanja strokovnih podlag za programsko zasnovo, njihovega usklajevanja in pritegovanja stroke, gospodarstva in znanosti v to. Toda

nekaj mora biti neizpodbitno:

– Strokovni svet SR Slovenije za srednje šolstvo in
– znanstveno-pedagoška sveta obeh univerz za visoko šolstvo so s strokovnega vidika predlagatelj programske zasnove. So strokovno in širše družbeno odgovorni za slovensko srednje in visoko šolstvo. To pa seveda predpostavlja, da bodo pritegnili vse pomembne, predvsem strokovne dejavnike, tako k oblikovanju strokovnih podlag kot k njihovem usklajevanju. Isto velja seveda za Izobraževalno skupnost Slovenije in za Skupščino SR Slovenije, če bo presodila, da je smotno, da ona sprejema programsko zasnovo.

In vzgojno-izobraževalni programi?

Oblikovanje in sprejemanje sta pristojnosti izrazito strokovnih organov. Ne bo se več mogoče izgovarjati niti na dolžino, togost in pogosto zablokiranost samoupravnih postopkov, niti ne delegatom pripisovati krivde za sprejete programe. Programe za srednje šolstvo pripravlja Zavod SRS za šolstvo, sprejema jih Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SR Slovenije, za visoko šolstvo pa pripravljajo programe njihovi nosilci, sprejemajo pa jih znanstveno-pedagoški sveti visokošolskih delovnih organizacij, ko dobijo mnenje znanstveno-pedagoških svetov obeh univerz. K vsem programom bo o njihovi skladnosti s programsko zasnovo dajala mnenje Izobraževalna skupnost Slovenije.

Oblikovanje in sprejemanje programov, tako za srednje kot za visoko izobraževanje, postajata strokovni pristojnosti, toda tudi strokovna odgovornost.

Večja samostojnost visokega šolstva

Osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o usmerjenem izobraževanju prinaša visokošolskim delovnim organizacijam in univerzi kot skupnosti teh organizacij večjo samostojnost, s tem pa tudi večjo odgovornost pri sprejemanju programov, razvijanju raziskovalnega dela in nadaljnjega razvoja višjega, visokošolskega in podiplomskega izobraževanja, pri zagotavljanju njegove kakovostne ravni ter pri načrtovanju družbe-

nega razvoja SR Slovenije zlasti pri načrtovanju znanstvenoraziskovalnega in vzgojno-izobraževalnega dela. V visokem šolstvu se razbremenjuje tudi postopek izvolitve v nazive visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in sodelavcev, izvolitev pa se s sveta visokošolske organizacije predstavlja v znanstveno-pedagoški svet, kot strokovni organ visokošolske delovne organizacije. Predlaga se soglasje univerzitetne habilitacijske komisije le za vsako prvo izvolitev v naziv ali višji naziv. Še naprej pa ostaja obveznost razpisovanja del in nalog za visokošolske učitelje in znanstvene delavce vsakih pet oziroma za sodelavce vsaka tri leta. Vse spremembe za področje visokega šolstva so usmerjene v krepitev akademske avtonomije, pri tem pa se zlasti zunaj visokega šolstva često pozablja, da to prinaša tudi povečano strokovno odgovornost, ki je, resnici na ljubo, ne more ustrezno opraviti nihče zunaj visokega šolstva.

Večje pristojnosti srednjih šol

Osnutek zakona prinaša tudi srednjemu šolstvu več samostojnosti. 32. člen zavezuje tudi srednje šole, da v programe stalno uvrščajo nova spoznanja stroke in jih tako posodablajo, če pa bi se s posodobitvijo spremenila predmetnik in trajanje izobraževanja, se taka sprememba lahko izpelje le po postopku, kot je določen za sprejemanje programske zasnove oziroma programa. Predvidena je tudi možnost poprejšnjega eksperimentalnega preverjanja sprememb v praksi.

Večjo samostojnost srednjim šolam omogoča tudi določba, po kateri se s programom določi okvirni učni načrt. To bo namreč omogočalo srednjim šolam uresničevanje programa z določenimi posebnostmi. Tudi možnost za izvajanje pouka posameznega predmeta ali dela visokošolskega programa v tujem jeziku omogoča vzgojno-izobraževalnim organizacijam atraktivnejšo »izvajalsko ponudbo«. Brez dane možnosti pouka posameznega predmeta v tujem jeziku pa sploh ni mogoče vključevanje naših srednjih šol v pripravo učencev za opravljanje mednarodne mature, ki kljub vsem po-

Nadaljevanje na 2. str.

Kipar Lojze Čampa se je rodil leta 1933 v Zapotoku pri Ribnici na Dolenjskem v kmečko-šetarski družini, tako da je že od mladega domača z lesom in njegovo obdelavo. Maturiral je na gimnazijski gimnaziji, visokošolski študij elektrotehnike pa je končal v Ljubljani, kjer je tudi zaposlen v Iskri Avtomatiki. Član DSLU je od leta 1978.

Samostojne razstave: Kočevje 1971; Kranj 1972, 1978, 1988; Idrija 1973; Kostanjevica na Krki 1975; Tržič 1975; Ljubljana – Jelovškova galerija 1976; Ljubljana – Kulturni dom Španski borci 1987.

Skupinske razstave: ZDSLU 1980, 1982, 1986, Likovniki Moste-Polje 1985, Likovne kolonije Srečanje likovnikov v Ribnici na Dolenjskem 1980, 1981, 1982.

Tokrat objavljamo fotografije lesenih plastik Lojzeta Čampe, oblikovanih na temo Človeška figura.

aktualno

Nujnost četrte reforme

Replika na uvodnik Jožeta Miklavca Naša razpotja in zamude, objavljenega v letošnji 16. številki Prosvetnega delavca

V družbi je bilo načelno sprejeto soglasje o nujnosti treh reform: reforme gospodarskega sistema, političnega sistema in prenovi Zveze komunistov. Čeprav mnogi poudarjajo, da je potreben tako imenovani socialni program, ta naj bi predvsem omilil prehod na novi gospodarski sistem, pa je premalo pobud za celotno reformo, ki bi poleg trga delovne sile zajela družbene dejavnosti. Prvi dve reformi tako posledično kot vzročna terjata tudi **reformo socialnega sistema**. Del te pa sta tudi vzgoja in izobraževanje.

Družbene dejavnosti smo v zadnji ustavi želeli podružiti tako, da smo oblikovali samoupravne interesne skupnosti; te naj bi oblikovale in uresničevale politiko na svojem področju dela, financirale pa bi se s svobodno menjavo dela. Glede na to domnevo je bila tudi sprejeta zakonodaja dokaj trdna, življenjske pa je ni potrdilo: delegatski sistem v samoupravnih interesnih skupnostih ni začel, kot je bilo zamišljeno, skupščine so delovale na meji legitimnosti, pa tudi financiranje s svobodno menjavo dela se ni uveljavilo, ker so bili tudi tisti, ki naj bi se svobodno odločali o programih in jih financirali, pri svojih odločitvah nesvobodni. Nujno se je izoblikoval proračunski sistem financiranja družbenih dejavnosti; denar za posamezno dejavnost se je določil v okviru republiške bilance sredstev za družbene dejavnosti. Zaradi tega je nastala potreba po bolj osredotočenem odločanju in moči; to danes jasno kažejo pobude po novih zakonskih rešitvah v zdravstvu, socialni in izobraževanju. Potrebo po centralizaciji odločanja in financiranja teh dejavnosti krepi zmanjševanje javnih izdatkov, ki je posledica upadanja gospodarske dejavnosti.

Če teh dejstev ne bi priznali, bi izgubljali družbene moči. Priznati moramo, da dosežene stopnje razvoja družbenih dejavnosti ne bomo mogli ohraniti. Denarni prispevki so samo načini, kako omiliti neogibno nazadovanje. Da pa bi bilo to čim manjše in da ne bi prizadelo tistih programov družbenih dejavnosti, ki so za prebivalstvo in razvoj družbe najnujnejši, bi družba morala razmisliti, kako organizirati te družbene dejavnosti tako, da bodo lahko denar smotrno uporabljale in da bo odločanje o politiki teh dejavnosti legitimno, njeno izvajanje pa profesionalno. Tako bi si zagotovila največjo mogočo izrabo javnih izdatkov in tudi največjo mogočo učinkovitost odločanja in uresničevanja sprejetih odločitev.

Ideološki predsodki padajo dandanes na vsakem koraku, v izobraževanju jih odkrivamo, in enako zavzeto, kot smo jih sprejemali, tudi odpravljamo, žal stihijsko in ne zmeraj dovolj pretehtano. Celodnevna šola nam ni več cilj, reformirali smo »reformo« srednjega izobraževanja, univerzi vračamo samostojnost. Bolj ali manj zunaj našega zanimanja pa ostajata oblikovanje in uresničevanje politike vzgoje in izobraževanja, ki se je tako zelo spremenilo, da bi že zaradi zagotavljanja legitimnosti odločitev in njihovega uresničevanja morali spoznati kako nujne so spremembe in zanje tudi začrtati pot. Stihijnost rešitev v vzgoji in izobraževanju je posledica tega, da nimamo in tudi ne uresničujemo politike

vzgoje in izobraževanja. Zakoniti nosilci odločanja se zato ne čutijo pristojni ali pa so ne močni: republiška skupščina se ne spušča nadrobneje v izobraževalno politiko, ker meni, da je za to bolj pristojna skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije kot njen četrti zbor in kot zveza občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti, čeprav je pristojna za republiško bilanco sredstev za družbene dejavnosti; Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije pa išče predvsem načine, kako dejavnosti izvajati glede na sredstva, ki jih formalno določa Skupščina SR Slovenije, v resnici pa izvršna oblast republike in federacije. Tudi uresničevanje takšne ne-politike je večtrino: izvajale naj bi jo tri institucije in obe univerzi. Vsaka od teh institucij pa ima svojega »gospodarja«, kaj enega, celo dva, formalnega in neformalnega: Izobraževalna skupnost Slovenije ima svojo skupščino, Izvršni svet SR Slovenije pa je mesto, kjer se določajo sredstva. Zavod SR Slovenije za šolstvo odgovarja Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, financira pa ga Izvršni svet SR Slovenije. Najjasnejša je vloga Republiškega komiteja, saj ta odgovarja Izvršnemu svetu in s tem posredno Skupščini SR Slovenije. Sredi tega anarhičnega večvladja, ki se mu pridružuje še podobno organizirana raziskovalna dejavnost, delujeta obe univerzi. V takem sistemu je mogoče vse ali nič.

Politiko vzgoje in izobraževanja bi morali oblikovati na enem mestu, njeno izvajanje pa naj bi bilo vodeno z enega mesta. Družba potrebuje za uresničevanje politike vzgoje in izobraževanja pa tudi celotne politike družbenih dejavnosti sposobno, podobno organizirano in predvsem pristojno javno upravo. Vedeti mora, kdo v družbi politiko oblikuje, kdo jo sprejema in kdo izvaja, vedeti mora, kdo je za kaj odgovoren in kje je mesto, kjer lahko predlaga spremembe. Taka potreba pa naleti tako na ideološke predsodke kot na odpor institucij – tistih, ki so v njih zaposleni, in delegatov. Če bi razčlenili vzroke odpora proti spremembam, bi to lahko pojasnilo marsikatero zadrego tudi v javni razpravi o predlaganih novih zakonskih rešitvah, zahtevalo pa vsaj še enkrat toliko prostora, če bi jih hoteli samo naštet.

Želela sem opredeliti temeljni razlog stihijnosti in neligitimnosti, na kateri opozarja Jože Miklavc v svojem uvodniku. Žal pa menim, da se takšne razmere v vzgoji in izobraževanju še dolgo ne bodo spremenile, ker je razmerje moči takšno, da nekaterim ustreza neformalna moč, drugi pa se bojijo, da bi z reorganizacijo odločanja izgubili še tisto malo vpliva, ki jim je ostal, čeprav so zakoniti nosilci moči.

Morda bo preboj mogoč na kakšnem drugem delu družbenih dejavnosti, celoten socialni sistem pa bi bilo mogoče reformirati šele s spremembo slovenske ustave. Izhod iz krize je zato za družbene dejavnosti videti še bolj daleč kot za gospodarstvo, za politični sistem in za Zvezo komunistov, kajti na teh področjih imamo vsaj približno izoblikovano vizijo, vizija družbenih dejavnosti pa je siromašenje in neučinkovitost.

JANJA GORUP

Zakonodaja po dognanjih strokovnih raziskav?

Nadaljevanje s 1. str.

mislekom lahko predstavlja dobro primerjavo in potrjevanje naše srednje šole v mednarodnem merilu.

Matura in zaključni izpit

Namesto nadaljevalnega izpita se v osnutku zakona predlaga bolj znano ime matura. Z matura se ugotavlja visokošolska zrelost. Matura ima selekcijsko vlogo in kot splošni pogoj omogoča široko vodoravno prehodnost iz srednjega na visokošolsko izobraževanje. Kot prag visokošolske zrelosti bo pomenila izobrazbeni standard, ki ga bo postavljalo visoko šolstvo in ki bo prav zato moralo zagotavljati sodelovanje svojih učiteljev pri opravljanju mature. Prav z matura se bodo vzpostavljali najučinkovitejši vplivi med višjim in visokim ter srednjim šolstvom. Vendar bo matura zaradi zaključnega izpita (ki so ga umestili prenovljeni programi srednjega izobraževanja) zahtevala še določene strokovne dodelave in verjetno revizijo zaključnega izpita vsaj v štiriletnih smereh srednjega izobraževanja. Zato

priprava in prilagoditev programov ali dela programa motenim v telesnem in duševnem razvoju (15. člen) in bolnim ter invalidnim udeležencem (40. člen), predlaga se drugačna ureditev dovoljene obremenitve učencev in študentov z namenom omogočiti več praktičnega pouka (42. člen), namesto indeksa in diplome se za srednje izobraževanje predlaga letno spričevalo, spričevalo o zaključnem izpitu ter maturitetno spričevalo (52. in 106. člen), predlaga se omejitev števila popravilnih izpitov na tri predmete in uvedba razrednega izpita (53. in 54. člen), za tiste, ki so zgubili status študenta se predlaga ohranitev pravice do opravljanja izpitov in udeležba v študijskem procesu (2/54. člena), omogoča se predverifikacija za prvi razpis vpisa (65. člen) in vpis v razvid delovnih ljudi in občanov, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno dejavnost z osebnim delom samostojno kot poklic (67. člen), po zgledu Zakona o osnovni šoli tudi osnutek tega zakona za ravnatelje srednje šole, doma za učence, delavskih univerz ali izobraževalnih centrov predvideva mnenje Zavoda SRS za šolstvo (73. člen), k statusu izobraževalne organizacije bi namesto skupščine naj dal soglasje izvršni svet skupščine družbenopolitične skupnosti (78. člen), predvideva se, da v zaključnem letniku učenec obdrži svoj status do izteka šolskega leta (83. člen).

govne proizvodnje, ker smo se ukvarjali bodisi z vazalskim posredovanjem sovjetskega centralno planškega gospodarstva, ali pa smo prisegali na ideologizirano dogovorno ekonomijo, smo v družbi nasploh, razen v resolucijah, povsem razvrednotili znanje. V šoli tudi! Saj drugače ni moglo biti. Samo skrajni zanesenjak so trmasto vztrajali pri znanju, brez katerega ni napredka! Ker smo z Zakonom o združenem delu oblikovali monopol nad delovnim mestom, ker smo vzpostavili, z istim zakonom, skoraj popolno uravnolovko, ker smo v zlagani skrbi za delavski razred kot najvišjo vrednoto razvijali povprečnost, je popolnoma razumljivo, da šolstvo, tudi izobraževalne skupnosti, niso nikoli našle denarja za strokovno in funkcionalno izpopolnjevanje in usposabljanje.

In kaj vsebuje zamisel o stalnem strokovnem in funkcionalnem izpopolnjevanju in usposabljanju?

● **Strokovno spopolnjevanje** – to pomeni dolžnost kadrovskih šol, da pripravijo programe, v katerih bodo svoje diplomante v rednih časovnih zaporedjih seznanjale z novostmi v stroki, razen FTK, se visoke šole s tem ne morejo pohvaliti.

● **Funkcionalno usposabljanje** – Zavod SR Slovenije za šolstvo je pripravil soliden program – daje učiteljem tisto funkcionalno znanje, ki je nujno potrebno za kvalitetno delo v šoli.

● **Oblikovati model napredovanja učiteljev**, toda ne na temelju z delom pridobljenih delovnih sposobnosti, temveč resnega študija, povsem natančnih programov, ki jih mora kandidat z izpiti obvladati, če želi napredovati. Zdi se jasno, da zamisel ne more temeljiti na ljubitelstvu, zasebni zavzetosti in pripadnosti ideologiji, temveč na ustreznih denarni spodbudi. Ob stalnem strokovnem in funkcionalnem spopolnjevanju in usposabljanju je treba za pedagoško rabo spodbujati tudi magistrski in doktorski študij. Tudi z denarjem in tudi z dopusti!

● **Za uresničitev vsega tega je potrebno kar precej denarja**. Toda na srečo, ne na enkrat, temveč postopoma.

Zagotoviti jih moramo v okviru bilance sredstev za skupno porabo (dodatnih sredstev!), v okviru razpoložljivih sredstev izobraževalnih skupnosti, posebej Izobraževalne skupnosti Slovenije in v okviru sredstev za osebne dohodke po šolah.

Ne recimo, da to ni izvedljivo! V času, ko se vsaka količnik kadrovske ozaveščenosti gospodarske organizacije resno ozira po znanju, ko vidimo samo v njem, ob pogojih tržnoblagovne produkcije, vstopnico za Evropo, ne moremo in ne smemo v slovenskem šolskem parlamentu – Izobraževalni skupnosti Slovenije – pozabiti na staro resnico, ki se nekoliko prenovljena glasi:

Šola je lahko dobra in zelo dobra le, če se njeni učitelji stalno strokovno in funkcionalno izpopolnjujejo in usposabljaajo.

Vpliv strok ni ogrožen

Predlog za izdajo z osnutkom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja se predvsem usklajuje z osnutkom Zakona o usmerjenem izobraževanju in sledi skupščinskemu sklepu in stališču, da Izobraževalna skupnost Slovenije prevzema odgovornost za celoten programski sklop usmerjenega izobraževanja. S tem so posebne izobraževalne skupnosti zgubile pristojnosti glede sprejemanja programske zasnove in programov. Ovdé je zdaj še dokaj prisotna bojazen strok in panog za zagotavljanje strokovnega in pangožnega interesa pri sprejemanju programske zasnove in programov, ker se ta vpliv omogoča preko asociacij uporabnikov in izvajalcev pri nastajanju programske zasnove (glej 3/14. člen osnutka ZUI) in z možnostjo ustanavljanja stalnih in občasnih delovnih teles pri Izobraževalni skupnosti Slovenije (glej 21. člen osnutka ZSMD). Zavod SRS za

šolstvo in visokošolske delovne organizacije pa tudi ne bodo mogle pripraviti sprejemljivih programov brez ustreznega sodelovanja strok. Seveda pa je treba tudi v samoupravnih aktih teh institucij nadrobneje obdelati vprašanje sodelovanja strok oziroma panog.

Ne nadzorovanje učitelja – svetovanje in izobraževanje mu dajeta ustvarjalno svobodo in odgovornost

Zakon o pedagoški službi je gotovo najbolj splošiziran šolski zakon. To je deloma razumljivo (doslej močno poudarjena težnja po nadzorovanju), marsikaj pa se prenaša ustno, posplošuje, tudi manipulira. Niso redki primeri neustreznega ravnanja pedagoških svetovalcev, ki so zgubili vsakršen stik s šolsko prakso.

Kaj se je dogajalo z Zakonom o pedagoški službi leta 1987, vemo. Predlog zakona v Skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije ni bil sprejet, čeprav sta ga ustrezna zbora Skupščine SR Slovenije sprejela. In kaj prinaša predlog za izdajo z osnutkom zakona? Na videz in ob apriorističnem branju nič novega. Sicer pa zelo pomembne nove poudarke, sicer:

● V ospredje pedagoške dejavnosti izrazito postavlja razvojnoraziskovalno delo.

● Močno poudarja svetovalno delo, kjer lahko prihaja do tistih oblik stikov, ki si jih učitelji želijo.

● Tretja sestavina pedagoške službe je skrb za funkcionalno usposabljanje, ki skupaj s strokovnim predstavlja celoto.

● Pedagoški nadzor je najprej opredeljen kot analitično preučevanje vzgojnoizobraževalnega dela, kjer svetovalec ne more k učitelju v razred, lahko pa seveda ugotovi pomanjkljivosti in napake, vendar s razpravo o tem konča v strokovnih organih šole.

● Pedagoški nadzor kot inšpekcijska se sproži, ko gre za kršitev predpisov in predvsem na zahtevo organov, ki so naštet, staršev, pa tudi učitelja.

Tako je pedagoški nadzor v bistvu skrčen predvsem na intervencijsko, ko je treba zavarovati bodisi učence bodisi učitelja.

Zakon o pedagoški službi (predlog za izdajo z osnutkom) je mišljen kot prehodna rešitev. Z njim bi ukinili zakon iz leta 1969. Hkrati s sprejetjem zakona, ali že pred tem, mora Izobraževalna skupnost Slovenije sprejeti sklep o izdelavi strokovnih podlag za novo rešitev pedagoške službe. Doktor Resman s Filozofske fakultete je del te raziskave opravil. To je potrebno dokončati, zato pa je potrebno v slovenski izobraževalki zagotoviti denar.

Okvir, v katerem smo se lahko gibal

Ob sklepnihi ugotovitvah in stalnih razpravah o predlogu zakona izdajo Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o usmerjenem izobraževanju s tezami se je Skupščina SR Slovenije zavzela, da se v tej fazi sprememb Zakona o usmerjenem izobraževanju naj ne posega v temeljne zasnove zakona, temveč reče le tista vprašanja, o katerih smo v družbi že predhodno dogovorili in poenotili na podlagi evalvacijske raziskave. Sklenila je, da se hkrati s tem zakonom sočasno sprejme tudi Zakon o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja vzporedno pa uredi tudi sodobnejšo zasnovo pedagoškega nadzora s spremembami in dopolnitvami zakona o pedagoški službi ali z novim zakonom. Zato je Skupščina SR Slovenije sklenila, da se uskladijo zakonodajni postopki tako, da bo ob obravnavi Zakona o usmerjenem izobraževanju obravnavala tudi predlog za izdajo z osnutkom ostalih dveh zakonov.

STANE ČEHOVIN
ŠTEFAN LEBAR

bosta zlasti Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje ter Zavod SRS za šolstvo že do priprave predloga zakona morala poiskati preprostejše strokovne rešitve tega vprašanja.

Vpis v smer

Znatnejši poseg v temeljno zasnovo usmerjenega izobraževanja prinaša tudi možnost vpisa v smer, v tem pa je nevarnost, da zlasti nekatere manjše strokovne šole zopet zdrekuje na raven samo poklicnega izobraževanja. Odločiti se bo treba, ali je to zares pogubno ali pa morda izhod za zdaj dostikrat zagatno stanje srednjega izobraževanja?

Druge spremembe

Poleg navedenih, izpostavljenih novosti, prinaša osnutek Zakona o usmerjenem izobraževanju še možnost opravljanja vzgojno-izobraževalne dejavnosti z osebnim delom kot poklic: možnost izvajanja in s tem pridobivanja izobrazbe po delih programa (20. člen); ob ukinitvi SVIO opredeljuje elemente za določanje enakovrednega izobrazbenega standarda (22. člen); natančneje ureja trajanje izobraževanja (29., 30., in 31. člen); predvideva nove izvršilne predpise: za potrjevanje učbenikov (18. člen), za opravljanje mature (38. člen), za šolski koledar (43. člen), o odgovornosti učencev in postopku ter načinu izrekanja vzgojnih ukrepov (81. člen) in spopolnjevanju in napredovanju pedagoških delavcev (98. člen). Pri pripravi osnutka so bile upoštevane zahteve in predlogi, med njimi zlasti: prožnejša

pedagoško-andragoško izobrazbo se naj pridobi pred strokovnim izpitom (97. člen), odpira se tudi alternativna možnost za učitelja praktičnega pouka s srednjo izobrazbo (85. člen).

Šola lahko kakovostno napreduje le s stalnim strokovnim in funkcionalnim spopolnjevanjem in usposabljanjem učiteljev

Zamisel o stalnem strokovnem in funkcionalnem spopolnjevanju in usposabljanju učiteljev ni niti nova niti revolucionarna. Nasprotno: stara je, narejeno je bilo že več poskusov, da bi jo uresničili. Rezultati niso omembe vredni. Kje so vzroki? Temeljini je splošno družbeni. Ker skoraj pol stoletja nismo priznavali objektivnih tržnih zakonitosti bla-

POGLED V UMETNIŠKO DELAVNICO

Lojze Čampa upodablja človeka, pravzaprav spomin na nekatera doživetja z njim. Toda v bistvu je pri tem že močno abstrakten. Pri svojih pokončnih človeških sohad detajlov sploh ne upošteva, temveč poskuša s posameznimi zaobljenimi, plastično polnimi deli, z raznimi oblikami ki spominjajo in se nedvomno vežejo na pregibe in dele človeškega telesa, doseči kiparski izraz ki sodobno odseva človeški lik, ta pa je že tisočletja težišče kiparskega zanimanja in ciljev.

Tako kot je značilno za večino likovnih ustvarjalcev, je tudi razvojnaja pot kiparstva Lojze Čampe polna sprememb, povezanih z avtorjevimi sposobnostmi sprejemanja in širjenja spoznanj iz kiparskega oblikovanja. Opira se na izkušnje iz mladosti, na izdelovanje »suhe robe« na dom v ribniški okolici. Ljubezen do rezljanja v les, spoštljiv odnos do lesa in navsezadnje že sam družinski tradicionalna navezanost na les kot dragoceno snov, so pobudili v Lojzetu Čampi zelo zgodaj željo po obdelovanju, oblikovanju lesa z nekoliko drugačnimi, bolj vzvišenimi oblikovalskimi cilji. Šolanje mu je pomagalo, da je hitro prerasel podobarske posege ter se tak pridružil sodobnejši težnjam v kiparstvu. Toda čeprav mu je šolanje odprlo pot tudi v svet elektronike in ga usposobilo za njeno izrabo v likovne namene, se je omenjene možnosti mimogrede dotaknil in ostal zvest svoji privrženosti lesu. Z lesom ostaja povezana njegov življenjska filozofija, njegov način razmišljanja.

MIRKO JUTERŠEK

Zakaj rušimo, kar smo ustvarili v preteklih letih?

Dopolnitev članka Celodnevna šola, kaj smo storili s tabo, iz štev. 14 z dne 10. 10. 1988

Ob 30-letnici reformirane osnovne šole smo mnogi pedagoški delavci, ki smo v teh desetletjih delovali na šoli in jo pomagali ustvarjati, z zanimanjem spremljali razprave o dosežkih in problemih, ki jo še tarejo in ovirajo, da bi se razvijala glede na potrebe po izobraženih kadrih za 21. stoletje.

Ob posvetu smo se z nostalgijo spominjali prizadevanj pri vpeljevanju enotne osnovne šole, ki je z novo organizacijo, novimi predmetnimi področji in vsebino zahtevala od nas veliko individualnega študija, razprav na konferencah in seminarjih ter eksperimentalnega dela. Spremembe smo se lotevali z vneto, veseljem in zaupanjem in lepo prihodnost naših učencev.

Tudi v preteklih desetletjih ni šlo brez truda in gmotnih denarnih, kadrovskih in drugih težav. Vendar pa je tedanji rod pedagoških delavcev ustvaril skupaj z družbenopolitičnimi dejavniki veliko pozitivnega in naprednega v razvoju osnovne šole. Dobival je nove stavbe in učilnice, kabinete s sodobnimi učili, telovadnice, knjižnice, kuhinje in drugo. Še pomembnejša pa je bila notranja reforma. Osnovna šola se je pedagoško obrnila k učencu. Iskala in vpeljevala je nove aktivne metode in oblike pri pouku, spreminjal se je odnos do učencev, ki so zaostajali, in do sposobnejših, da bi hitreje napredovali. Razvile so se neštete interesne dejavnosti, šola v naravi in druge oblike ter bogatilo obvezni učni program.

Osnovna šola je prevzela poleg rednega dela še del družinskih dolžnosti: prehrano učencev in posebno skrb za tiste, ki potrebujejo varstvo, nadzorstvo, pomoč pri učenju in vodstvo pri smotrnem preživljanju prostega časa.

Iz družbenih in družinskih potreb se je leta 1963 rodila nova organizacijska oblika vzgojnega dela – podaljšano bivanje učencev, da bi razbremenila starše med delovnim časom ter dajala družbeno pomoč pri vzgoji njihovih otrok.

Pobudniki te dejavnosti so bile sprva učiteljski zbori, šolski odbori, starši, svetovne službe na šoli, organi socialnega skrbstva, v letih od 1963 do 1974 pa so razvoj podprle in pospešile resolucije družbenopolitičnih organizacij, sklepi VII. kongresa ZKS in Zakon o osnovni šoli.

Podaljšano bivanje (v nadaljnjem besedilu PB) se je kot izrazito vzgojna oblika dela z učenci v nekaj letih postopno razširilo po vseh slovenskih občinah in je zajelo nad 12% učencev.

S PB prevzema šola skrb za telesno, zdravstveno in socialno varstvo učencev, varuje jih pred škodljivimi vplivi okolja, organizira učenje pod strokovnim vodstvom ter oblikuje učne in delovne navade. Z ustreznim dnevnim redom ureja delo, počitek, prehrano in razvedrilo učencev.

Učenci dobivajo pravočasno pomoč pri učenju in spodbude, s tem pa PB preprečuje in odpravlja razne učne težave. Učitelji, ki poučujejo, lahko preverjajo učinkovitost svojih učnih metod, v sodelovanju z vodji oddelkov pa učence tudi ustrezneje obremenjujejo z nalogami. Z vso pravico smemo trditi, da je prav vzgojno delo v oddelkih PB prvo opozorilo učitelja na potrebo po diferenciaciji učne vsebine in zahtev do posameznih učencev glede težavnosti in obsega nalog. Pri učenju v PB so se najbolj pokazale razlike v sposobnostih in zmogljivostih učencev.

Z oddelki PB šola povečuje uspešnost vzgojno-izobraževalnega procesa pri pouku. V mnogočem je PB pripomoglo, da se je postopno zniževal osep. Tisočim učencev je PB v 25 letih delovanja pomagalo, da so obvladali program zahtevne osnovne šole, se usposobili za poklic in se vključili v družbeno življenje kot dobri delavci in samoupravljanci. Ta oblika je opravila v razvoju osnovne šole pomembno pedagoško nalogo in upravičila vložen družbeni denar.

Njene preskušene in pozitivne prvine je prevzela in uvrstila v svoj program celodnevna osnovna šola, jih obogatila in razširila ter povežala s poukom v celoto vzgojno-izobraževalne dejavnosti. V 70. letih je z razvojem celodnevne šole stopilo PB nekoliko v ozadje kot manj organizirana oblika.

Omejitveni denarni ukrepi zvezne vlade so globoko posegli v vzgojo in izobraževanje. Osnovni šoli so odmerili tako malo denarja, da so izobraževalne skupnosti prisiljene varčevati in so jih odrezale tisti del programa, ki daje učencem več kot zgolj pouk po predmetniku. Skupaj z interesnimi in drugimi dejavnostmi se je znašlo na seznamu neobveznega programa šole tudi podaljšano bivanje s prehrano, pa tudi celodnevna šola. Veliko otrok v PB je iz družin z nižjimi dohodki, zato starši ne zmorejo plačevati za prehrano in ne prispevka za bivanje v oddelkih. Šole poročajo, da se starši odpovedujejo in jemljejo otroke domov. Zato je v teh oddelkih čedalje manj otrok. V nekaterih šolah (kot npr. na celjskem območju na 7 šolah) pa so to dejavnost sploh ukinili.

Denar – gospodar tudi nad vzgojnim delom

Veliko pa je družin, ki nujno potrebujejo za otroke varstvo, oskrbo in vzgojo med odsotnostjo staršev. Ker otroci ne morejo ostati doma sami brez nadzorstva in prehrane, ta dejavnost vendarle še živi, čeprav je okrnjena. Po podatkih v oktobru 1988 je imelo organizirane oddelke PB še 340 šol s 1055 oddelki in 22750 učenci. Šole so se omejile na učence 1., 2., in 3. razreda.

Pedagoški svetovalci, ki jih obiskujejo, ugotavljajo, da so oddelki močnejše kombinirani in številnejši. Tako se vodje oddelkov ne more posvečati posameznim učencem, to pa je eno od glavnih načel v PB. Ponekod spreminjajo tudi organizacijo vzgojnega dela, tako da se učitelji pogosto ali pa celo vsak dan menjavajo. Majhni učenci pa takih menjav ne prenesejo. Obstaja nevarnost, da se s tem razvrednoti program vzgojno-izobraževalnega dela v PB in se to zogi zgolj na varovanje otrok. Taki posegi so pedagoško nedopustni.

Šole so morale zaradi pomanjkanja denarja opustiti PB za učence višjih razredov, ki potrebujejo vsak dan intenzivno pomoč in vodenje pri učenju. S PB jih šola odteguje nenadzorovanem izživljanju v prostem času in negativnim vplivom okolja. Žal, da je denar gospodar tudi nad vzgojnim delom z mladino.

Omejitve so hudo prizadele tudi celodnevno šolo. V 27 občinah so zelo skrčili število celodnevni šol in njihovih oddelkov. V šolskem letu 1987/88 je delovalo 147 celodnevni šol (v nadaljnjem besedilu COŠ) s 1191 oddelki in 26833 učenci. V letošnjem šolskem letu pa je 46 COŠ prešlo na poldnevni pouk v celoti, v 5 šolah pa na predmetni stopnji. Celodnevno delo je ukinjeno v 314 oddelkih s 7264 učenci. Po podatkih ob koncu oktobra 1988 še delujejo COŠ v občinah murskosoboškega območja, v Ljubljani, Kranju, Celju, Trbovljah, Mariboru, Ormožu, na Ptuj, v Trebnjem, Novem mestu, Lenartu in Črnomlju. Vendar pa nad vsemi visi grožnja, da jih bodo prej ali slej ukinili, kajti družbenega denarja je premalo. Izobraževalne skupnosti večinoma še poravnajo izdatke za kuhinjsko osebje, nekatere občine

pa so že vpeljele ekonomsko ceno za prehrano – to naj bi v celoti plačevali starši.

V občinah Domžale, Slovenske Konjice, Zagorje ob Savi, Logatec, Vrhnika je finančna metla pometla vse od kraja, ne glede na dolgotrajne pozitivne izkušnje pri novih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela.

Spet s težko torbo v šolo in nazaj

Najbolj žalostno pa je, da je ukinjenih 18 manjših podružničnih šol, večinoma na manj razvitih območjih, ki jih obiskujejo učenci iz oddaljenih domačin in zaselkov. Pri razvijanju COŠ smo se zavzemali prav za take šole, zdaj pa morajo mali šolarji šol Mlinše, Senožeti, Kisovec, Čemšenik, Podkum in občini Zagorje, Loka pri Žusmu na Kozjanskem, Črneče in Lehen na Koroškem, Tepanje, Špitalič, Stranice, Gorenje in drugih v občini Slovenske Konjice, Begunje, Sovodnj in Dražgoše na Gorenjskem, Smast in Volče na Tolminskem in še nekaterih spet prenašati težke torbe od doma v šolo in nazaj. Ostajali bodo brez toplega obroka zjutraj in opoldne, če program poldnevne šole ne bo obdržal oskrbe otrok s hrano ali če starši ne bodo zmogli denarja zanjo.

Kaj pa program celostnega oblikovanja učencev v COŠ, na katerega smo se sklicevali ob vpeljevanju? Zakaj rušimo vse, kar smo v 14 letih ustvarili s prizadevanji pedagoških delavcev in drugih dejavnikov v okolju? Kje so zdaj koordinacijski odbori pri občinskih konferencah socialistične zveze in pri republiški konferenci SZDL, ki so v prvih letih zagnano pospeševali vpeljevanje in delovanje celodnevni šol? Zakaj se politični dejavniki ne zanimajo več zanjo, za njene uspehe in dosežke, ki so prav gotovo tudi pozitivni?

Kritike celodnevne šole – upravičene in neupravičene so ponekod prevladale. K temu je pripomogel še denarni položaj in tako se je začela kampanja za ukinjanje celodnevne šole, ki še traja, saj so napovedane še nove spremembe. Nihče pa ne ve, kaj bodo prinesli novi ukrepi v letu 1989.

Ob 30-letnici reformirane osnovne šole še te-le kritične misli nekdanje pedagoške delavke. Pridružujem se klicu pedagoških delavcev – komunistov šole Petrovč (PD št. 8 – 25. 4. 1988). Denarne omejitve rušijo mnogo tega, kar je bilo stežka pridobljeno v preteklih desetletjih. Sposobnejši učenci, ki smo jim namenjali posebno skrb, in od katerih lahko pričakujemo prihodnji kulturni in gospodarski razvoj naše skupnosti, se bodo spet utapljali v sivi povprečnosti, ker ne bo denarja, da bi se z njimi dodatno ukvarjali.

Ukinjamo ali krnimo šolo v naravi, ki je predvsem vzgojna, prav tako interesne dejavnosti, ki so za oblikovanje mladine enakovredne pouku. Ukinjamo celodnevne šole in podaljšano bivanje, prepuščamo otroke brez prehrane in nadzorstva, obremenjujemo starše, da iščejo varstvo za otroke med delovnim časom in prepuščamo otroke lastnim aktivnostim v času, ko niso še sposobni, da bi si sami izbirali pozitivne vzorce vedenja in ravnanja. Nekateri učenci pa bodo sploh prepuščeni neurejenim in surovim družinskim razmeram, alkoholizmu staršev in pomanjkanju vzgojne skrbi.

Pod nalepkjo racionalizacije vzgojno-izobraževalnega dela trpamo oddelke z več učenci, obenem pa se zavzemamo za diferenciacijo zahtev do učenca in individualizacijo pri pouku. Ali ne bomo dobivali iz šol na pol izobražene delavce? Kako potem z njimi v informacijsko družbo 21. stoletja?

TONČKA METELKO

Spametujmo se danes v dobro prihodnosti

Predsedstvo Zveze prijateljev mladine Slovenije je obravnavalo položaj otrok v današnji družbi in ugotovilo, da so življenjske razmere že tako zaostrene, da ogrožajo temeljne pravice otrok do otroštva in razvoja, zato naslavlja

JAVNOSTI ODPRTO PISMO.

Razmere, v katerih sta naša družba in gospodarstvo, so iz dneva v dan slabše, kriza vse večja. Posledic tega ne občutimo le odrasli, ampak predvsem otroci, ki bi jim morali v obdobju razvoja in rasti zagotavljati najboljše možnosti. Zaradi omejitve denarja, ki ga družba namenja vzgojno-izobraževalnim dejavnostim, ukinjajo celodnevne osnovne šole, podružnične šole in oddelke podaljšane bivanja. Vse več otrok je torej brez organiziranega varstva, prepuščenih samim sebi.

Poseben problem postaja šolska prehrana. Čedalje več otrok ostaja brez toplega obroka v šoli, saj so šolska kosila po ekonomski ceni, po kakovosti pa vse slabša. V delovnih organizacijah imajo delavci regres za prehrano zagotovljen, kaj pa otroci? Ugotavljamo, da je vsak dan več prosičev za socialno pomoč.

Zdravstveni delavci pa opozarjajo na podhranjenost, preobremenjenost, preutrujenost, slabše zdravstveno stanje otrok, na povečanje psihosomatičnih obolenj... Ob vsem tem pa brez večjih pretresov v družbi marsikje črtajo šolo v naravi, smučarske in plavalne tečaje...

Tudi možnosti za otrokov duševni in telesni razvoj so zožene, kulturne dobrine so mu vse težje dosegljive. Dobre knjige ostajajo na policah knjigarn, čedalje manj je naročnikov mladinskih in otroških revij, otroci si dobre igrice lahko le ogledujejo v izložbah. Na šolah ukinjajo interesne dejavnosti in s tem zmanjšujejo možnosti razvijanja interesov in sposobnosti otrok.

Tudi standard predšolskega otroka je prizadet: ponekod ukinjajo že utečene cicibanove urice, drugod se praznijo in ukinjajo oddelki vzgojno-varstvenih organizacij. Mnogi starši izpolnjujejo otrokom lahko le najnujnejše življenjske zahteve, posebne vzgojne spodbude in kulturne dobrine pa lahko ponudijo vse redkejši. Tako se socialne razlike med otroki še povečujejo.

To, kar dajemo otroku in za otroka, ni darilo, to je potreba in nujna in naša dolžnost. To je naš dolg do prihodnosti. Zato opozarjamo vse, ki sprejemajo družbene odločitve – družbenopolitične skupnosti, družbenopolitične organizacije in društva, samoupravne interesne skupnosti, šole, predvsem pa starše, naj ne spregledajo otrokovih hotenj in pravic.

Predsednik ZPM Slovenije
DUŠAN SEMOLIČ

pobude
odmevi

POBUDA IN IZZIV SLOVENSKI STROKOVNI JAVNOSTI

Naj bo spet gimnazija!

Oblikovanje splošne srednje šole v Sloveniji

Na strokovnem svetu SR Slovenije je bila pred približno enim letom dana pobuda, da bi ob zdajšnji prenovi srednješolskih programov v Sloveniji morali razmišljati o oblikovanju splošne srednje šole. Dlje od tega do zdaj nismo prišli, čeprav ugotavljamo, da imamo razlogov za takšno šolo danes še več in da te lahko strokovno in enotno podkrepimo. Prav zato dajemo strokovnemu svetu SR Slovenije pobudo, ne glede na zdajšnje, predvsem pa glede na nove pristojnosti, ki jih bo dobil po spremenjenem Zakonu o usmerjenem izobraževanju, začne razpravo o oblikovanju splošne srednje šole v Sloveniji in naj k razpravljanju povabi najširšo slovensko strokovno javnost. Želimo, da o tej pobudi da svoje mnenje stroka, ki je za to edina pristojna. Zato naša pobuda ni naslovljena le na strokovni svet SR Slovenije, temveč je poziv slovenski strokovni javnosti, naj se opredeli do tega vprašanja.

Na podlagi sedemletnih izkušenj, odkar poteka reforma srednjega usmerjenega izobraževanja in za to reforma te reforme, utemeljujemo svoj predlog z naslednjim.

● Velik del absolventov srednjih šol, ki končujejo peto zahtevnostno stopnjo, se vpiše na višje in visoke šole. Ni dvoma, da se bo ta del, če bomo hoteli slediti razvoju inovacijske družbe, v naslednjih letih samo večal. Prihodnji slušatelji višjih in visokih šol na srednji stopnji ne potrebujejo strokovne specializacije, temveč temeljno matematično, naravoslovno in družboslovno znanje. Vse to znanje lahko dá le dobro organizirana ter kadrovska in materialno opremljena splošna srednja šola.

● Razčlenitev vpisa absolventov srednjih šol na višje in visoke šole je pokazala, da je zlasti za nekatere srednješolske programe prehodnost na omenjene šole zelo široka in da o tako imenovani programski piramidi ni več sledu. Iz tega sledi logičen sklep, da se pri srednješolskih strokovna motivacija za izbiro srednje šole v štirih letih močno spremeni, skratka da so pri sami izbiri srednješolskega programa prevladovali drugi motivi. Tako širok spekter prehodnosti tudi pove, da višje in visoke šole pri izbiri, ustreznih srednješolskih programih, ne iščejo zgolj ozke stroke, temveč tudi širše temeljno znanje, kakršno si lahko pridobijo učenci le v šolah, ki imajo širši izbor splošnega znanja.

● Zavedamo se, da se bo rod, ki prihaja iz srednjih šol zdaj ali pa bo prišel v naslednjih letih, postal najbolj produktiven (ustvarjal) šele po petnajstih in dvajsetih letih. V tem času se bo zaradi naglega tehnološkega in družbenega razvoja moral tudi prešolati (to je v razvitem svetu normalen pojav) ali se s samo-

izobraževanjem neprestano dopolnjevati. Ne prešolanje ne samoizobraževanje pa ni mogoče, če nekdo nima temeljnega splošnega znanja, na katerem si bo pridobil znanje iz specialnih vsebin.

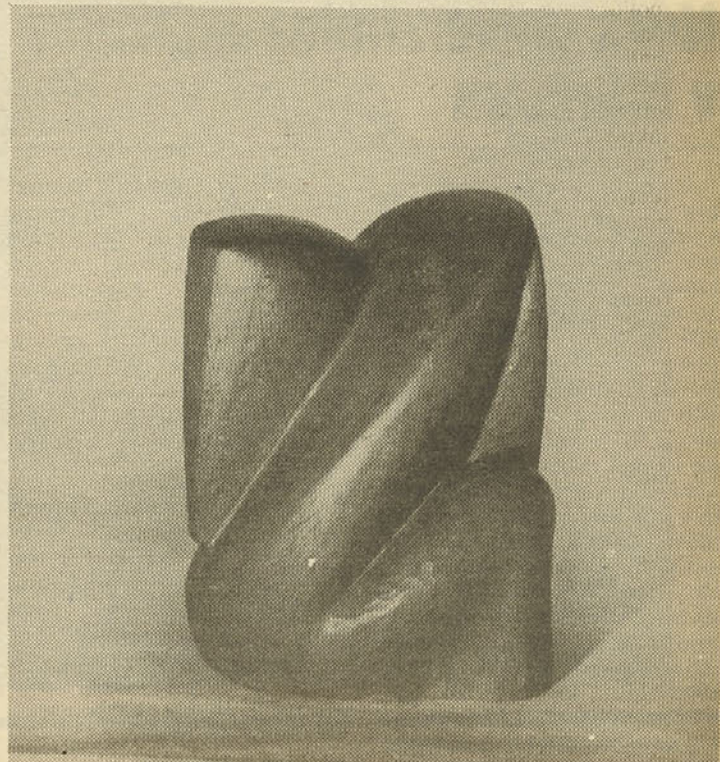
● Splošna srednja šola bo rešila tudi vprašanje tako imenovanih malih šol na obrobju Slovenije. Te šole so Sloveniji potrebne in njihov problem ni toliko vprašanje številčne majhnosti, kot pa vprašanje razdrobljenosti programov na njih. S splošno srednjo šolo bi vsaj to drugo vprašanje povsem rešili.

● Strokovnim razlagam moramo dodati tudi materialnega. Razdrobljenost ozkih in vedno ter povsod ne utemeljenih programov po slovenskih šolah zahteva drago organizacijo in daje zelo dvomljivo kakovost. Poleg navedenega ima takšna organizacija slovenskih srednjih šol za posledico močno migracijo srednješolcev, to pa pomeni velik izdelek za slovensko družbo in starše.

● Splošna srednja šola v Sloveniji v nobenem primeru ne bo prizadela ožjih vrhunskih strok, saj bodo to dobili študentje na visokih šolah, ki jim je splošna srednja šola predvsem namenjena.

Ne zaradi nostalgije, temveč zaradi praktičnosti in v stoletjih potrjenega kakovostnega imena naj ima ta splošna srednja šola spet ime gimnazija. S tem se bomo ognili kilometriskim imenom in nemogočim kraticam, obenem pa imeli ime, ki je že pred tisočletji pomenilo širše duhovnega življenja.

Učiteljski zbor
Srednje šole pedagoške, računalniške in naravoslovno-matematične usmeritve Kranj, zanj ravnatelj mag. Valentin Pivk

kultura

FRANCE NOVŠAK

Albansko-slovenski slovar s temelji albanske slovnice

(Fjalor shqip-slovenisht me bazat e gramatikës së shqipes) Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Ljubljana 1988, 448 str., 1000 izvodov

Čeprav je, jezikovna zveza med Albanci in nami že stara, saj so ta jezik preučevali že Kopitar, Miklošič in Nahtigal, smo dobili slovar šele po sedmih desetletjih življenja v skupni državi. Vzroki za to seveda niso jezikovne narave.

Pri zbiranju in urejanju gradiva se je avtor oprl predvsem na Slovar albanskega jezika (Pristina 1981). Albansko-srbohrvaški slovar in na izpise iz Rilindije, dnevnika v albanskem jeziku, ki izhaja v Pristini, in tako obogatil slovar tudi s sodobnim publicističnim jezikom. Zbral je dobrih 25 000 gesel z najpogostejšimi besednimi zvezami. Po mnenju Janka Modra, urednika tega računalniško stavljenega

slovarja, je Novšak zajel tako bogato frazeologijo, da lahko ustreza sodobnemu uporabniku.

Poznavalec albanskega jezika med Slovenci ni kaj prida in tudi književna dela Albancev, živečih v Jugoslaviji, so (povečini) prevedena prek srbohrvaščine; zato je izid tega slovarja ne le kulturni dogodek, ampak tudi strokovno pomembno dejanje. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je zelo živa pobuda za lektorat albansko-slovenskega jezika, potreben pa bi bil seveda še lektorat slovenskega jezika na prištinski univerzi, sicer bodo mnogoštevilne besede o medsebojnem poznavanju jugoslovanskih narodov in narodnosti zgolj fraze za dnevnopolitično rabo.

Nova univerzitetna knjižnica v Mariboru

Odpri so jo 25. novembra in pravijo, da je najmodernejša v državi. Naštetimo nekaj zgornjih podatkov: 11.500 m² uporabne površine bo zadostovalo za milijon knjig; zdaj jih imajo 600 tisoč, to pomeni, da bo polna čez 40 do 50 let, če se število knjižnihih enot povečuje na leto za okrog 25 tisoč. V knjižnici je 353 bralnih mest, na voljo pa so tudi majhne bralne celice z dovolj prostora za pisalni stroj in s priključkom za osebni računalnik, nadalje skupinske študijske sobe, dvorana s sto sedeži za strokovna srečanja, v vsakem nadstropju pa še prostori za razpravljanje. Le mediateka še ni opremljena. V stavbi so še preslikovalnica, knjigovoznica, garderobe, knjigarna za znanstvene knjige in brezalkoholna okrepčevalnica.

Sodobno knjižnico podpira kompjuterizacija knjižničnih opravil tako za bibliotekarje kot obiskovalce, predvsem pa računalniške povezave z jugoslovanskimi in svetovnimi bazami podatkov. Obiskovalcem prilagajajo tudi delovni čas, tako bo večerna čitalnica odprta od 18. do 20. ure, predlagajo pa, naj bi imeli tudi nočno čitalnico do polnoči.

Lepo in pohvalno! Mariborčani torej že imajo (eno) vstopnico za 21. stoletje, saj je moderna knjižnica sestavina družbenega informacijskega sistema za družbeni, gospodarski, kulturni in znanstveni razvoj. Ne razumem pa, zakaj takšni čudoviti stavbi uradno rečemo »negospodarska naložba«?

STANKO ŠIMENC

Za pravičnost se odločam sam

16. teden domačega filma v Celju

Letos je bilo v Celju prikazano šest celovečernih slovenskih filmov – od tega en omnibus in trije filmi, namenjeni najmlajšim gledalcem. V premierskem sporedu se je predstavilo še pet jugoslovanskih filmov, šest pa jih je bilo mogoče videti v ciklusih Novi jugoslovanski film in Mladinski film. Ob koncu so bile (kot zmeraj) podeljene nagrade.

Jugoslovanski film ne more mimo zapletenega družbenega položaja – pa čeprav obravnava nastale človeške in družbene probleme na različne načine in iz različnih zornih kotov. Najbolj neposreden je prav gotovo film Boža Šprajca **Odpadnik**. Scenarist in režiser je v zgodbo o inovatorju Otu Kernu povezal v vsakdanjem življenju dostikrat izrečene kritike na račun povzpetništva, korupcije, zapostavljanja domačega znanja, oblastništva in podobnih negativnih pojavov v naši družbi. V filmu spremljamo njegov upor, ki postaja vse bolj odločen in določen. S svojim »odpadništvom od vladajočih« rešuje tovarno in svojo moralo. Na videz preprosta odločitev o spreminjanju razmerij pa ni uresničljiva. Instrumentarij oblasti je vsemogočen, ne pozna argumentov znanja in tudi ne priznava odpadnikom. Zato je iz takšnega položaja mogoče samo »krvav« izhod. Kern likvidira vse nosilce zla in sebe kot sokrivca za nastalo stanje. Čeprav revolt glavnega junaka ves film nakazuje zahtevo po spreminjanju stanja v družbi, se v filmu korenit obračun zgodi hitro, nepričakovano, zato deluje izredno zastrašujoče in

hkrati odrešujoče. Eksplozija ob koncu filma, ki jo povzroči Kern, in v kateri se raztrešči tudi njegovo truplo, pa je, tako kot je v filmu prikazana, postala preveč neposredna metafora, da bi filmsko zgodbo iz časnikarskega zapisa dvignila na raven umetniške obravnave problema. Škoda – tema je zanimiva in nadvse aktualna.

Popolnoma nasproten odziv sproži film Srdjana Karanovića **Za zdaj brez pravega naslova**; obravnava posledice predsodkov, ki onemogočajo normalno in sproščeno druženje ljudi različnih narodnosti in verstev. Zgodbo o prepovedani ljubezni med Albanko in Srbom pripoveduje glede na zapleteno stanje na Kosovu; to je očitno sprto s tisto logiko, ki človekove vrednosti ne določa z narodnimi, verskimi in političnimi merili. Ko Karanović pripoveduje svojo zgodbo o Kosovskem Romeu in njegovi Juliji, v mnogih detajlih nasprotuje kakršnikoli manipulaciji, nasilju, vmešavanju v posameznikovo intimno življenje. Njegova govorica trka na naša čustva in naš razum. Skozi to prizmo postanejo filmske in z njimi vred tudi nestrpnosti v našem vsakdanju nesprejemljive, iz njih se poraja v Karanovićevem kontekstu zahteva po spoštovanju človekovih pravic, hkrati pa nakazuje tudi posledice takšnega ravnanja, ki ustvarja mehanizme uničevalnih nasprotij ter vladavino moči, ki upošteva le svoje pravice. Na tej točki nas opozarja na neki človeški in družbeni položaj, ki vsekakor presega okvir zgodbe o ne-

srečnih ljubimcih. Kastracija glavnega junaka prav gotovo ni optimistično vodilo v prihodnost. Čeprav pobegne iz obroča predsodkov in manipulacije, ostanejo posledice, z njimi vred pa tudi dvom v optimistično vizijo prihodnosti. Kastracija in sterilnost kot njena posledica postane strašna prisposoba življenja, ki ga ideologija in politika ne priznava in ne spoštujeta. Spoznanje in dvom, ki ga je Karanović s svojim filmom spočel, pa gledalca vznemirjata, ga opozarjata na njegovo inertnost in zato tudi zahtevata, da mora vsestransko razmišljati. To razmišljanje pa ga bo privedlo v različne plasti njegovega življenja.

Krsto Papić je v svojem filmu **Moje življenje s stricem**, ki je nastal po romanu Ivana Aralica, metaforo kastracije uporabil za himno individualcu, ki je sposoben kljub vsem pritiskom, izgubam in posledicam ostati neodvisen in ustvarjalen. Film spada pravzaprav med tista umetniška dela, ki s prikazovanjem zla in odpora do njega kronajo navedenost. Mogoče dobimo občutek, da je zgodba iz leta 1952 zapoznela ekranizacija tabuizirane teme iz obdobja kolektivizacije in obračunavanja s stalinistično navlako. Sama zgodba res spada v preteklost, ideja filma pa je aktualna tudi dandanes. Nemoralnost in karizem, odeta v plašč zvestobe neki politični liniji, najdeta svoj prostor zmeraj in povsod. Vsako preverjanje političnega in družbenega položaja pozna podobne pojave. In prav zato so filmi, ki pojejo himno zravnani hrbtenici, tako

blagodejni, posebno takrat, ko so narejeni s tako premočrtnim rokopisom, kakršen je Papićev.

Druščni in nenavadni so tudi junaki slovenske kriminalike. Damjana Kozoleta **Remington**. Film naj bi bil kriminalka, zanj naj bi določal temeljni zaplet – pobeg iz zapora in pregon ubežnika. Vendar pa se v filmu vse obrne, vsi – ubežnik, pomočniki in policisti – se vedejo drugače kot v prvi kriminaliki. Prav to pa daje filmu poseben čar, tega naredi nepredvidljivega, zato pa tudi zanimivega in napetega. Ta prijem tudi onemogoča razvijanje klasičnega konflikta med zmagovalcem in poražencem. Na koncu filma so pravzaprav vsi prej poraženci kot pa zmagovalci. Celot navidez uspehi pobege glavnega junaka je neresen uganka, posebno zato, ker v filmu motiv pobege ni očitno. Ostanejo le vprašanja – zakaj kam in kaj čaka ubežnika. Ta nenavadna zgodba je povedana tekoče, gledamo jo z zanimanjem.

Manj uspešen je omnibus **P.S. (Post scriptum)**, ki ga sestavljajo filmi Marcela Buha (Hlad), Boštjana Hladnika (Prstan) in Andreja Stojana (Beg). Zgodbe o starih ljudeh so preveč stereotipne, da bi lahko imele več odmev.

Spoprijemanje z življenjem je pač individualno. V boj stopa sam in sam ga mora dobojevati. Za drugačnost, iz katere vzklji vsak upor, pa si največkrat kaznuje. O tem so govorili filmi letošnjega premiernega celjskega sporeda. Lahko smo jo veseli.

MIRJANA BORČIČ

Naš dolg jezikoslovcu Stanislavu Škrabcu

Dne 6. 10. je minilo 70 let od smrti našega največjega jezikoslovca slovenista 19. stoletja in narodno zavednega profesorja, p. Stanislava Škrabca, zato je prav, da povemo nekaj več o njegovem domu, rodu, šolanju in delu ter opozorimo na to, kar mu še dolgujemo.

Rodil se je 7. 1. 1844 v Hrovači pri Ribnici na Dolenjskem bistremu kmetu Antonu Škrabcu in Mariji, rojeni Zobec iz Dan. Kot prvorojenec je dobil po običaju očetovo ime Anton, Stanislav je bilo njegovo redovniško ime.

Leta 1850 bi moral Škrabec v ribniško osnovno šolo, a ni šel, čeprav pravi SBL (SBL III, 641), da jo je obiskoval »verjetno od 1850 do 1855«. V Častni knjigi ribniške šole (Častno knjigo samo nemškemu naslovom Buch der Ehre für die Reifnitzer Schule hrani NUK /rok. odd., sign. 871/ in je pisana po kole-darskih letih od 1808 do 1874. Oseba in krajevna imena so pisana v nemški obliki in pravopisu ter pogosto popačena: Škrabec, Škrabic. Knjiga slovi, ker je v njej vpisan 1811 in 1812 tudi France Prešeren) je Anton Škrabec prvič vpisan kot odličnjak nižjega oddelka (poslej: odd.) 1. razreda (poslej: r.) 1. 1852, 1. 1853 kot odličnjak višjega odd. 1. r., 1854 kot odličnjak 2. razreda. Ker je postala ta šola tri-razredna šele leta 1857, je moral Škrabec obiskovati v šolskem letu 1854/55 3. r. v Ljubljani, da se je jeseni 1855 lahko vpisal v tamkajšnjo gimnazijo in jo končal z maturo junija 1863. Ohranjene ocene (Mestni arhiv Ljubljana, Katalogi lj. gimn., sign. 202, 209-15) kažejo, da je bil povprečen dijak. V 1. r. je imel prav dober uspeh, v 2. odlič-čen, v 5., 7. in 8. r. dober, ocen iz drugih razredov nisem našel. Tudi maturo je opravil le z do-brim uspehom. Iz slovenskega jezika je bil vsa leta odlično ocenjen, tako tudi v maturitetnem spričevalu: »Odlično obsežno slovensko znanje, spreten slog.« Ocene so razumljivejše, če upo-šteevamo, da je Škrabec pod vpli-vom prof. Josipa Marna študiral kot samouk ruščino in Miklošič-

čevo glasoslovje ter, kot sam pravi, naše pravorečje.

Po maturi je bil Škrabec spre-jet v frančiškanski red, prebil (1863-64) noviciat na Trsatu, dobil redovniško obleko in ime Stanislav ter bolje spoznal hrvaš-čino. Po bogoslovnem študiju (1864-68) v Gorici in Ljubljani, ne pa v Novem mestu (Mohorjev koledar 1971, 130), je bil 3. 8. 1867 ordiniran. Tudi v bogoslovju je našel čas za študij jezi-koslovja. Od 1868-70 je poučeval na novomeški frančiškanski gimnaziji in tu napisal slovito razpravo **O glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi** ter jo objavil v gimnazij-skem Izvestju 1870. Ko je bila tudi ta gimnazija 1870 podržav-ljena, so smeli poučevati le patri s fakultetno izobrazbo in profesorskim izpitom. Ker tega Škra-bec ni imel, je bil 30. 7. 1970 odpuščen, leta 1873 pa je z odli-ko diplomiral na graški univerzi iz klasičnega in slovanskega jezi-koslovja ter tam opravil 1876 tudi profesorski izpit. Od 1873 je poučeval v frančiškanski podržavljeni gimnaziji na Kostanjevici (slovenščina, hrvaščina, lat-inščina, grščina) ter bil nekaj let njen ravnatelj. Prestojniki so ga ocenili kot strokovno podkova-nega, precej zahtevnega, a do-brosrčnega in uvidevnega profes-orja. Šele leta 1878 je spet začel pisati v goriški Soči. Ker so mu uredniki (Soče, Novic, Sloven-ske matice) vračali rokopise, je objavljati od 1880-1915 svoja raz-novrstna dela iz glasoslovja, na-glasovanja, pravorečja, pravopisa, skladnje in stilistike ter zanj značilne polemične razprave z domačimi, ruskimi in madžar-skimi slavisti na platnicah re-dovne revije **Cvetje z vrto v sv. Frančiška**; zato so platnice zelo znane in iskane zlasti v slovan-skem jezikoslovnem svetu. V Cvetju je tudi več Škrabčevih nabožnih in poljudnoznanstvenih spisov. Od 1880 do 1883 je bil Škrabec tudi sourednik, od 1884 do 5. št. št. 1915 urednik te nabožno-jezikoslovne revije, ki je izhajala od 1880 do 1915 v Go-rici, od 1916 v Kamniku, od 1920 do 1943 v Ljubljani.

Devetdeseta leta se je Škrabec

ogreval za vpeljavo **slovenskega bogoslužja**, zato so ga nasproti-niki ovadili goriškemu nadškofu. Ker se ta ni odzval, je šla ovadba v Vatikan, od tam pa so Škrabca posvarili (Cvetje 1884, 357-66 in tam 1920, 7).

Škrabčev pomen je prosvet-nim delavcem znan, zato o njem le tole: Po letu 1850 se je naš poenoteni knjižni jezik spet spre-minjal. Pod močnim nemškim pritiskom so namreč naši jezikoslovci v naslednjih desetletjih pod vplivom megle nega vseslo-vanstva na veliko prevzemali iz slovanskih jezikov izposojenke v zmotnem prepričanju, da pre-prečujejo pomembnejše. Fran Levstik pa je pod tem vplivom strojil naš jezik po stari cerkveni slovanščini in po etimologiji. Škrabec je te romantične novotarije zavrnil, češ naj slovenska pisava temelji na govornem pro-terantskem jeziku 16. stoletja, torej na dolenjskimi oziroma kranjskimi. Čez Trubarja nazaj ne segajmo! Vse starejše, mlajše in papirnatno opustimo! Po 16. stoletju ohranjeno v vseh glavnih narečjih naj ostane; kjer pa se narečja ne skladajo, upošte-vajmo tisto, ki ima s slovanskega vidika najpravičnejše oblike in glasove! Glasovni in oblikovani sestav se kot ogrodtje jezika ne sme spreminjati. Tako je Škra-bec stvarno normiral naš knjižni jezik v oblikoslovnem, sintaktič-nem, glasovnem in besednem pogledu. Seveda so mu ostro na-sprotovali Levstik in njegovi priv-rženci. Škrabca so v boju podpi-rali: Matija Valjavec, Maks Pleteršnik, Fran Levec, kasneje sta mu sledila tudi Anton Brezn-ik in Fran Ramovš. Škrabec je zmagal.

Ko so 70. leta 19. stoletja več uporabljali slovenščino v javno-sti, se je pojavila potreba po oli-kani zborni izreki. In Škrabec je v znameniti razpravi **O glasu in naglasu slovenskega jezika** poka-zal, kako je treba izluščiti zborni govor iz ljudskega v skladu z izreki 16. stoletja in z drugimi slovanskimi jeziki. Tako je ute-melil naše sodobno pravorečje ter se skoraj 50 let zama trdil, da bi ga vpeljali v šole pa v javno življenje. Škrabčeva dognanja

sta teoretično uveljavila šel Breznik v Slovenski slovnici i Ramovš v Slovenskem pravopisu, praktično pa Oton Zupan-čič v gledališču in Matej Huba- na konservatoriju. Po vsem ter-torej Škrabca upravičeno uvrš-čajo med stebre naše znanstven-slavistike.

Ko so začeli Italijani obstrelje-vati tudi Kostanjevico, se je Škrabec 28. 11. 1915 s sobrat-umaknil v ljubljanski frančiškanski samostan. Tu je pogrešal milo goriško podnebje, zgubljene knjige, zapiske, knjižnico težko preboleval smrt brata Ja-neza (umrlega leta 1916), gospo-darja domačije v Hrovači, in se stre Helene (umrle leta 1917) urejal je svoje izbrane spise in p-uhudem prehladu začel hirati. Umrli je 6. 10. 1918. Pokopali so ga med redovne sobrate na Ža-lah, skromnemu življenju ustrežno: brez pevecov, govorcev in vencev. Kasneje so položili na grob lepo spominsko ploščo arh-Jožeta Plečnika.

Kljub težkim poveljnim razme-ram so 12. 9. 1920 vzdiali v pro-čelje rojstne hiše Škrabčev do-prsni relief Franceta Kralja i hišo zadnjič temeljito obnovili. Domačija je bila namreč deset-letja brez gospodarja, ker je od-šel v ZDA in tam umrl. Šel pred kratkim je podedoval do-mačijo pranečak Stanislav Škra-bec in jo prepustil sinu. Tako je jezikoslovčeva rojstna hiša pre-usodno odločitvijo. Če bo hote-sin v njej stanovati, jo bo mora od temeljev predelati ali pa na-njih zgraditi novo. Zato bi mo-rali hišo še pravočasno odkupi-ti in jo ohraniti kot naš kulturno-etnografski spomenik.

Jezikoslovce Škrabec ima ulico v ljubljanski Rožni dolini i v Novi Gorici, v Ribnici pa je kljub desetletnim prošnjam tam-kajšnji občini še ni dobil. Leto je Predsedstvo SAZU 15. maj-soglasno sprejelo priporočilo rib-niški občini, naj počasti jezikoslovca Škrabca ob 70-letnici nje-gove smrti z ulico v Ribnici – vendar je bilo to doslej bob ol-steno. Komentar prepustimo bralcem.

IVAN ANDOLJŠEK

Učiteljski poklic je vzvišen in plemenit. V njem so najuspešnejši tisti učitelji, ki imajo radi učence in svoje poklicno delo.

Tolstoj

Resno zaskrbljene melodije

Fotografija: Mirko Kambič

Pedagoški poklici in šole

Podatki in napotki za poklicno usmerjanje in odločanje

Pripravila in uredila Jože Valentinčič in Jože Žlahtič

POSEBNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

Ljubljana, decembra 1988

Uvodna beseda

Prikaz pedagoških poklicev in poti, ki do njih vodijo, je namenjen predvsem mladim, ki se ob koncu osnovnega ali srednjega izobraževanja odločajo za svoj življenjski poklic in za nadaljnje izobraževanje. Informacija pa je hkrati namenjena tudi staršem, učiteljem in vzgojiteljem ter svetovalnim delavcem, ki sodelujejo pri poklicnem usmerjanju mladih.

Pregled poklicev v vzgoji in izobraževanju ter drugi podatki, ki smo jih zbrali, dajejo temeljne informacije o možnostih, zahtevah in prednostih pedagoških poklicev, o programih in šolah, ki usposablajo učitelje, vzgojitelje in druge pedagoške delavce za vzgojno-izobraževalno delo na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja. V zbranem gradivu naj bi vsakdo, ki ga zanimajo pedagoški poklici, našel potrebne podatke, hkrati pa tudi nasvet za poklicno odločanje, nadrobnejše podatke pa dajejo posamezne šole.

Pedagoški poklici so že od nekdaj privabljali mlade, ki imajo veselje za delo z otroki in mladostniki ter želijo s svojim znanjem in ustvarjalnostjo koristiti mladim rodovom. Poti do teh poklicev so odprte vsem, ki imajo zanje potrebne sposobnosti in lastnosti in jih pedagoško delo veseli. V vrtcih, osnovnih, srednjih in visokih šolah ter drugih vzgojno-izobraževalnih organizacijah se vsako leto izmenjujejo mladi

rodovi – eni vstopajo, drugi nadaljujejo izobraževanje ali se zaposlijo. Vsako leto odhajajo tudi učitelji in vzgojitelji, ki so končali svojo poklicno pot. Njihova mesta čakajo na mlade pedagoške delavce, ki bodo prinesli s seboj nove zamisli, mladostno svežino in polet.

Možnosti za zaposlitev se v pedagoških poklicih torej zmeraj znova obnavljajo. Vzgojno-izobraževalno delo vabi tako dekleta kot fante, saj bi morali biti eni in drugi v njem enakomerno udeleženi. Zadnja leta je med kandidati za pedagoške poklice že več fantov kot nekoč.

Posebej naj opozorimo na velike potrebe in možnosti za zaposlitev:

- za učitelje naravoslovno-matematične usmeritve za osnovne in srednje šole,

- za učitelje razrednega pouka za vzgojno-izobraževalno delo od 1. do 5. razreda osnovne šole.

Prikaz pedagoških poklicev dopolnjuje pregled srednjih in visokih šol, ki pripravljajo učence in študente za delo v vzgoji in izobraževanju. Vsako šolo na kratko predstavimo, s temeljnimi podatki o svojem dozdajšnjem razvoju, zdajšnji razvejenosti izobraževanja in razmerah, v katerih se učenci ali študenti izobražujejo. Podatki, ki so jih pripravile posamezne šole, naj bi jih približali tistim, ki se nameravajo vanje vpisati in se pridružiti mladim rodovom, ki so na njih končali svoje izobraževanje.

Vsebina

Uvodna beseda

Kaj pedagoški poklici zahtevajo in kaj dajejo

Kako je oblikovano pedagoško šolstvo

Srednje pedagoško izobraževanje

Vzgojitelji predšolskih otrok

Učitelj razrednega pouka

Učitelji posameznih predmetov in predmetnih področij

- Programi jezikovnih smeri
- Programi družboslovnih predmetov
- Programi naravoslovno-matematične usmeritve
- Programi glasbene in likovne pedagogike ter telesne kulture
- Programi tehnične usmeritve

Defektologi

Diplomirani pedagogi in psihologi

Odločitev za pedagoški poklic in vpis v šole

Štipendije za pedagoške poklice

Pregled fakultet in drugih visokih šol, ki izobražujejo za pedagoške poklice

Šole, ki pripravljajo za pedagoške poklice

- Srednje šole s programi pedagoške usmeritve
- Fakultete in druge visoke šole

Kaj pedagoški poklici zahtevajo in kaj dajejo

V širok krog pedagoških poklicev uvrščamo učitelje, vzgojitelje in druge strokovne delavce, ki vzgajajo in izobražujejo mladino na različnih stopnjah vzgojno-izobraževalnega sistema, od vrtca do univerze. Z uveljavljanjem nenehnega izobraževanja se ta krog širi z andragoškiimi delavci, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih.

V vzgoji in izobraževanju imata tudi v sodobnem življenju učitelj in vzgojitelj osrednje mesto. Z učiteljem šola stoji in pade, pravi star slovenski pregovor.

učiteljevo in vzgojiteljevo delo sega daleč v prihodnost: njegovi vplivi živijo v ljudeh še dolgo potem, ko zapustijo šolo. Zato je delo v pedagoških poklicih druž-

beno pomembno in odgovorno, za učitelje in vzgojitelje pa tudi lepo in hvaležno.

Kdor se odloča za pedagoški poklic, tega mora veseliti delo z ljudmi, delo z otroki, mladostniki in odraslimi. Imeti mora posluš za mlade, za njihov miselni svet in doživljanje, pa tudi potrebne telesne in umske sposobnosti. Izobraževanje za pedagoški poklic zahteva namreč primerne sposobnosti za učenje, saj je za vzgojno delo v vrtcih potrebna višješolska, za delo v osnovnih in srednjih šolah pa večinoma visokošolska izobrazba.

Vzgojno-izobraževalno delo zahteva dokaj široko splošno izobrazbo in družbeno razgledanost, temeljito obvladanje stroke

(za učitelja posameznih predmetov ali predmetnih področij) in dovolj pedagoškega in psihološkega znanja za delo z mladino določene starosti. Vse to znanje si pridobijo kandidati v letih, ko se pripravljajo na poklic, in hkrati zorijo v zrele osebnosti – takšne, da jim bodo mladi zaupali.

Delo z mladino ohranja v vzgojitelju in učitelju mladost in duhovno svežino, obenem pa ga spodbuja k nenehnemu izobraževanju in spopolnjevanju, ki ga pedagoški poklici čedalje bolj tudi omogočajo.

Družbeno ozračje pri nas je naklonjeno šoli, učitelju in vzgojitelju. Naša družba se zaveda, da sta vzgoja in izobraževanje v tehnološko razviti in samou-

pravno organizirani družbi eden izmed najpomembnejših razvojnih dejavnikov. Temu primerno je vrednoteno tudi učiteljevo in vzgojiteljevo delo, ki je v zadnjem času nagrajeno tako kot delo strokovnjakov z enako izobrazbeno stopnjo v gospodarstvu in drugih družbenih dejavnostih. Za uspešno delo v pedagoških poklicih so torej bistveni:

- primerne duševne in telesne sposobnosti
- veselje za delo z otroki in mladostniki ter posluš za njihovo razmišljanje in doživljanje
- široka splošna izobrazba
- obvladovanje posamezne stroke – za predmetne učitelje
- temeljita pedagoško-psihološka priprava.

Kako je oblikovano pedagoško šolstvo

Temelj pedagoškega šolstva so **srednje pedagoške šole**. Učenec prejme **srednjo pedagoško izobrazbo**, ki je najboljša podlaga za nadaljnje izobraževanje za pedagoške poklice v ustreznih visokošolskih organizacijah. Izobraževanje traja štiri leta, podobno kot v naravoslovno-matematični in družboslovno-jezikovni dejavnosti, in pripravlja učence predvsem za nadaljni študij.

Program srednjega pedagoškega izobraževanja ima poleg skupnih tudi nekaj različnih predmetov, ki oblikujejo v njem tri smeri:

A – vzgojitelj predšolskih otrok in učitelj razrednega pouka

B – učitelj družboslovno-jezikovne dejavnosti

C – učitelj naravoslovno-matematične dejavnosti.

Diploma srednje pedagoške šole daje najširše možnosti za nadaljnje visokošolsko izobraževanje za vse pedagoške, pa tudi druge poklice.

Na visokošolski ravni se sistem pedagoškega šolstva deli na vrsto visokošolskih programov in organizacij. Visokošolsko izobraževanje učiteljev organizirata Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani in Univerza v Mariboru.

Višješolsko izobraževanje vzgojiteljev za predšolske otroke poteka na Pedagoški akademiji v Ljubljani in na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Izobraževanje traja dve leti.

Visokošolsko izobraževanje učiteljev razrednega pouka organizirata tudi navedeni visokošolski organizaciji. Študij traja štiri leta.

Visokošolsko izobraževanje učiteljev raznih predmetov in predmetnih področij traja štiri leta, organizirajo pa ga različne visokošolske organizacije

v Ljubljani in Mariboru. Na ljubljanski univerzi poteka to izobraževanje na Filozofski fakulteti, na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, na Biotehniški fakulteti, na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, na Fakulteti za telesno kulturo, na Akademiji za glasbo.

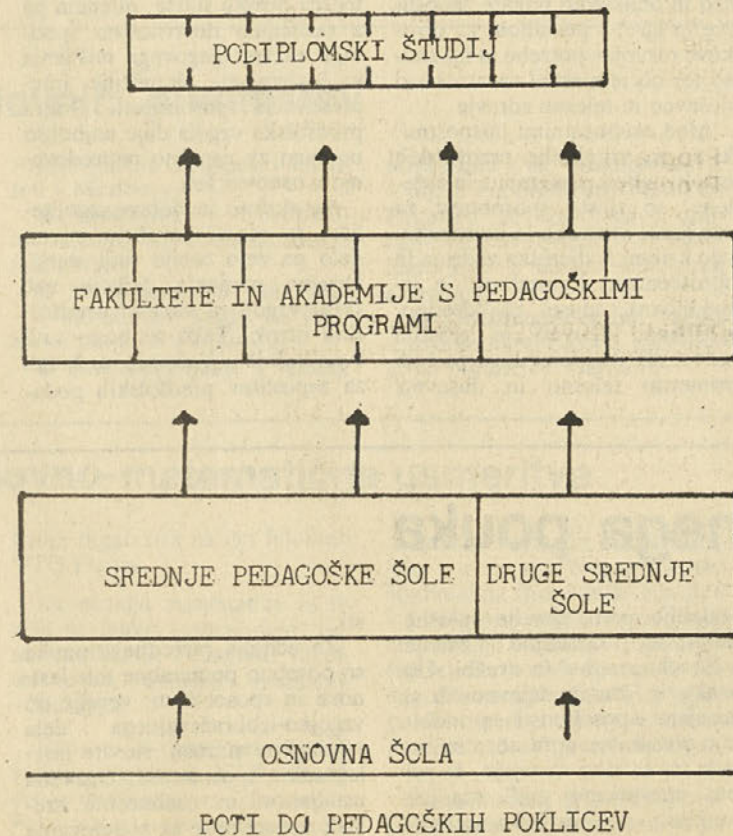
Akademiji za likovno umetnost in na Ekonomski fakulteti (pedagoška smer ekonomije). Prihodnji defektologi in domski vzgojitelji se izobražujejo na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Za mnoge učne predmete poteka visokošolsko izobraževanje učiteljev tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Podiplomsko izobraževanje, ki vodi do magistrskega ali specializacijskega (ponekod pa šole bo) organizirano na navedenih visokošolskih organizacijah. Magistrski odpira pot do doktorata. Podiplomsko izobraževanje pripravlja kandidate za najzahtevnejše poklice, med njimi tudi za visokošolske učitelje.

Druga smer podiplomskega izobraževanja, ki poteka v krajših in občasnih oblikah, pa omogoča pedagoškim delavcem stalno spopolnjevanje in posodabljanje znanja v ožji stroki, v pedagogiki, psihologiji in drugih znanostih.

Sistem pedagoškega šolstva ni zaprt – nasprotno. Pedagoške šole so odpre vsem, ki želijo v pedagoški poklic in izpolnjujejo pogoje, ki jih šole navajajo v vsakoletnem razpisu za vpis.

Pot do učiteljev večine **strokovnih predmetov v srednjih šolah** vodi prek ustrezne višje ali visoke šole (npr. za strojništvo, agronomijo idr.). Po diplomi si kandidati za pedagoško delo lahko dodatno pridobijo dopolnilno pedagoško, psihološko in andragoško znanje v dopolnilnih programih, ki jih uresničujeta obe univerzi.

POTI DO PEDAGOŠKIH POKLICEV

Srednje pedagoško izobraževanje

Srednje pedagoške šole ali oddelke pedagoške smeri imamo v vseh večjih republiških središčih: v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Celju, Kranju, Novem mestu in Kopru, pa tudi v nekaterih manjših: Tolmin, Brežice, Ravne na Koroškem in Lendava.

Za vpis v program srednjega pedagoškega izobraževanja sta potrebni uspešno končana osnovna šola (izjemoma lahko tudi končan skrajšani program srednjega izobraževanja in preskus znanja) in pozitivna ocena iz tujega jezika v spričevalu. Kandidati morajo pri vpisu priložiti tudi zdravniško potrdilo o primernem zdravstvenem stanju za pedagoški poklic.

Program srednjega pedagoškega izobraževanja se deli, kot smo omenili, na smeri: vzgojitelj - učitelj razrednega pouka, učitelj družboslovno-jezikovne dejavnosti in učitelj naravoslovno-matematične dejavnosti.

Po končanem štiriletnem izobraževanju se diplomantom odpirajo le manjše možnosti za za-

poslovanje (npr. kot laborant za biologijo, fiziko ali kemijo, kot vzgojitelj - dozdašnji varuh v vzgojno-varstvenih organizacijah ipd.).

Program srednjega pedagoškega izobraževanja omogoča pridobitev široke splošne izobrazbe, obenem pa daje tudi že nekaj pedagoško-psihološkega znanja, ki je dodatna podlaga za izobraževanje na višjih in visokih pedagoških šolah. Program omogoča učencem tudi to, da se od blizu seznajajo z značilnostmi in zahtevami pedagoškega poklica. V različnih oblikah dela s predšolskimi in šolskimi otroki si učenci med šolanjem razvijajo že tudi nekatere praktične sposobnosti, pomembne za pedagoško delo.

Sestavni del srednjega pedagoškega programa so plavalni, smučarski in drugi tečaji; v samem programu lahko učenci izberejo med dodatnimi predmeti tiste, ki jih bolj zanimajo.

Po končani srednji pedagoški šoli se diplomanti lahko vpišejo

v vse višje in visoke šole pedagoške usmeritve ali s pedagoškimi smermi.

Za smer učitelj razrednega po-

- Srednja pedagoška šola Ljubljana, Resljeva 12
 - Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve Maribor, Gospodarska 4
 - Srednja pedagoška šola Celje, Ulica 29. novembra 1
 - Srednja šola pedagoške in naravoslovno-matematične usmeritve Kranj, Koroška cesta 13
 - Srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola Koper, Cankarjeva 2
 - Srednja šola pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve Novo mesto, Cesta herojev 5
 - Šolski center Vojvodina, Tolmin, Dijaška 12
 - Srednješolski center tehniško-pedagoške usmeritve Murska Sobota, Naselje V. Vlahovića 12
 - Srednja ekonomska, naravoslovno-matematična in pedagoška šola Brežice, Trg dr. Ivana Ribarja 14
 - Srednja šola tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve Ravne na Koroškem, Koroška cesta 10
 - Srednja šola kovinske, pedagoške in ekonomske usmeritve Lendava, Partizanska 82
 - Srednja šola z italijanskim učnim jezikom Koper
- Za poklic vzgojitelj predšolskih otrok posebej pripravljajo tele srednje pedagoške šole:
- Vzgojiteljska šola v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 16
 - Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve Maribor, Gospodarska 4
 - Srednja pedagoška šola Celje, Ulica 29. novembra 1
 - Srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola Koper, Cankarjeva 2

uka, za družboslovno-jezikovno in naravoslovno-matematično smer izobražujejo tele srednje šole:

Vzgojitelj predšolskih otrok

Izobraževanje vzgojiteljev - vzgojiteljic predšolskih otrok poteka na Pedagoški akademiji v Ljubljani in Pedagoški fakulteti v Mariboru, traja pa dve leti. Za vpis je potrebna končana srednja pedagoška šola smer vzgojitelj predšolskih otrok (morebitne druge možnosti so navedene v vsakoletnem razpisu za vpis).

Študenti si med izobraževanjem pridobivajo strokovno-pedagoško in splošno znanje, ki je potrebno za uspešno delo v vzgojno-varstvenih organizacijah, v mali šoli in v drugih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela s predšolskimi otroki. Vzgojitelj predšolskih otrok mora namreč skrbeti za otrokov

celosten telesni in duševni razvoj, ga spodbujati in pospeševati ob igri in drugih organiziranih dejavnostih, primernih za to starost. Organizira in vodi vsebinsko in oblikovno bogate zaposlitve in igre, s poslušanjem za otrokove razvojne potrebe in možnosti ter ob tem skrbi za otrokovo duševno in telesno zdravje.

Med osebnostnimi lastnostmi, ki so za vzgojitelja predšolskih otrok najbolj pomembne in zaželeno, so zlasti: sposobnost za vzdrževanje v otroka in komunikacijo z njim, življenjska vedrina in sproščenost, domiselnost in iznajdljivost, smisel za besedo, glasbeno, likovno in gibalno ustvarjalnost, poleg tega pa tudi primerno telesno in duševno

zdravje.

Za otrokov zdrav in vsestranski razvoj v predšolski dobi je vzgojiteljeva vloga izredno pomembna. Vzgojiteljica nadomešča otroku starše, obenem pa z različnimi dejavnostmi spodbuja razvoj njegovega mišljenja in čustvovanja, domišljije, interesov in sposobnosti. Dobra predšolska vzgoja daje najboljšo podlago za uspešno napredovanje v osnovni šoli.

Na skrbno in dobro vzgojiteljico se otroci navežejo, njeno delo pa zelo cenijo tudi starši. Družba namenja čedalje več skrbi vzgoji in varstvu predšolskih otrok. Tako se bodo tudi v prihodnje povečevale možnosti za zaposlitev predšolskih peda-

gogov.

Če se po končani osnovni šoli odločimo za srednjo šolo, ki nas bo privedla na višjo vzgojiteljsko šolo, je najprimernejši srednji pedagoški program - smer predšolska vzgoja. Predmetnik obsega splošno izobraževalne, estetskovzgojne, zdravstvene in pedagoško-psihološke predmete s pedagoško delovno prakso v vzgojno-varstvenih organizacijah. Estetskovzgojni predmeti so posebej poudarjeni, saj spodbujajo pri učencih ustvarjalnost. Pedagoško znanje pomaga vzgojitelju razumeti otroka, njegova ustvarjalnost in pristno veselje do take dejavnosti pa pomenita otroku zgled in spodbudo za razvoj svobodne in ustvarjalne igre.

Učitelj razrednega pouka

Učitelj razrednega pouka je poleg vzgojitelja v vzgojno-varstvenih organizacijah najbolj množičen pedagoški poklic. Učitelj razrednega pouka poučuje na nižji in srednji stopnji osnovne šole, to je od 1. do 5. razreda. V tem času si učenci pod njegovim skrbnim vodstvom

pridobijo prve temelje splošne izobrazbe, temeljno znanje o človeku, naravi in družbi. Ob pouku in drugih dejavnostih si razvijajo sposobnosti, pridobivajo pomembne spretnosti in navade ter se tako razvijajo, če pri tem upoštevamo tudi vzgojne predmete, v vsestranske osebnosti.

sti.

Za učitelja razrednega pouka so posebno pomembne te lastnosti in sposobnosti: veselje do vzgojno-izobraževalnega dela s šolarji te starosti, razvite intelektualne sposobnosti, čustvena ustaljenost in osebnostna zrelost, sposobnost za sodelovanje

z drugimi učitelji in starši ter telesno in duševno zdravje. Marsikatero sposobnost in lastnost si kandidati razvijajo v letih, ko se pripravljajo na poklic.

Izobraževanje razrednih učiteljev poteka na Pedagoški akademiji v Ljubljani in na Pedagoški fakulteti v Mariboru in traja

4 leta. Pogoji za vpis je končan srednji pedagoški program – smer razredni pouk, ki daje kandidatom za visokošolski študij najboljšo podlago za nadaljnje poklicno izobraževanje. Učitelj razrednega pouka je tako po izobrazbeni ravni izenačen z drugimi osnovnošolskimi in srednje-

šolskimi učitelji – profesorji, pa tudi z drugimi strokovnjaki z visokošolsko izobrazbo. Z diplomom si kandidat pridobi strokovni naslov profesor razrednega pouka.

Med izobraževanjem na visoki šoli si študenti pridobivajo dodatno splošno in posebno meto-

dično znanje, da lahko uspešno poučujejo na razredni stopnji osnovne šole. Program za učitelja razrednega pouka omogoča kandidatom, da se vsestransko usposobijo za pedagoški poklic, ne samo za pouk na razredni stopnji, marveč tudi za druge dejavnosti, ki jih predvideva Program življenja in dela osnovne šole.

V ta namen imamo v predmetniku poleg splošnoizobraževalnih in strokovno teoretičnih predmetov tudi izbirne, poseben poudarek pa je tudi na hospitacijah in nastopih ter na pedagoški praksi, s katero se študenti neposredno vpeljujejo v pedagoško delo.

Učitelji posameznih predmetov in predmetnih področij

Na višji stopnji osnovne šole in v srednjih šolah je pouk organiziran po predmetih in predmetnih področjih. Tu poučujejo pedagogi – profesorji za posamezne predmete ali dvopredmetne skupine (npr. za slovenščino ali matematiko, za matematiko in fiziko ali biologijo in kemijo ipd.). Na predmetni stopnji osnovne šole in v srednjih šolah imamo tudi profesorje – strokovnjake za posamezna vzgojna področja

(npr. za likovno, glasbeno ali telesno vzgojo).

Izobraževanje za te poklice traja štiri leta, diplomanti pa dobijo na koncu večinoma strokovni naslov profesor (npr. slovenskega jezika s književnostjo, matematike in fizike, telesne vzgoje itn.).

Za uspešno vzgojno-izobraževalno delo na višji stopnji osnovne šole in v srednjih šolah je v teh poklicih poleg strokovnega

obvladovanja posameznega predmetnega področja potrebno še marsikaj. Pedagoško delo z mladino na tej stopnji zahteva učitelja, ki ga delo z mladimi veseli, jim zna prisluhniti ter jim je pripravljen pomagati prebroditi mladostne težave. Sodoben učitelj ni le strokovnjak za posamezne predmete ali področja – učitelj v starem pomenu besede – marveč tudi dober in demokratičen organizator učnega

procesa in šolskega življenja, svetovalec in vzornik mladim. To pa zahteva družbeno in kulturno razgledanega ter osebnostno zrelega človeka.

Vse te in druge lastnosti in sposobnosti se razvijajo in dopolnjujejo še med štiriletnim izobraževanjem na visokih šolah pedagoške usmeritve. Študij teoretičnih predmetov dopolnjuje tudi neposredno vpeljevanje v pedagoško delo.

Programi jezikovnih smeri

Za tiste, ki želijo postati profesorji različnih jezikovnih smeri (npr. slovenskega jezika s književnostjo, srbohrvaškega in ma-

kedonskega jezika, latinskega in drugih jezikov – s književnostjo vred), je študij organiziran na Filozofski fakulteti v Ljubljani,

za nekatere smeri pa tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru (slovenski, angleški, nemški in madžarski jezik). Pri jezikovnih smereh je študij večinoma orga-

niziran dvopredmetno (npr. nemški in angleški jezik, slovenščina in srbohrvaščina) – to omogoča učitelju polno zaposlitev na posamezni šoli.

Programi družboslovnih predmetov

Tisti, ki želijo postati profesorji različnih predmetov družboslovne usmeritve, se vpišejo v ustrezno pedagoško smer visokošolskega študija. Nekaj programov:

● **Geografija** – dvopredmetni študij na Filozofski fakulteti

v Ljubljani in Pedagoški fakulteti v Mariboru

● **Zgodovina** – dvopredmetni študij (na obeh navedenih fakultetah)

● **Sociologija in filozofija** – dvopredmetni študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani

● **Samoupravljanje s temelji**

marksizma in obramboslovje – oboje enopredmetni študij na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, kjer je možen tudi študij sociologije

● **Družbeno-moralna vzgoja** – dvopredmetni študij na Pedagoški fakulteti v Mariboru

● **Umetnostna zgodovina** – enopredmetni študij na Filozofski fakulteti v Ljubljani

● **Ekonomija**, pedagoška smer – enopredmetni študij na Ekonomski fakulteti v Ljubljani.

(Pri dvopredmetnem študiju lahko zbiramo med različnimi predmetnimi povezavami.)

Programi naravoslovno-matematične usmeritve

Tisti, ki želijo postati profesorji naravoslovno-matematičnih smeri, se vpišejo v ustrezne programe visokošolskega študija.

Študij matematike (eno- in dvopredmetni) ter računalništva z matematiko (enopredmetno) organizira na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani visokošolska temeljna organizacija (VTO) Matematika in mehanika.

Eno- in dvopredmetni študij

fizike organizira na isti fakulteti VTO Fizika.

Za učitelja matematike in fizike se lahko izobražujejo tudi na mariborski Pedagoški fakulteti in na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

Eno- in dvopredmetni študij kemije organizira VTO Kemijsko izobraževanje in informatika Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani.

Učitelji biologije se izobražujejo z eno- ali dvopredmetnim študijem na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, dvopredmetni študij iz biologije pa ima tudi Pedagoška fakulteta v Mariboru. Na Pedagoški akademiji v Ljubljani poteka med drugim tudi dvopredmetni študij gospodinjstva.

Ponovno naj poudarimo velike potrebe in povpraševanje po učiteljih matematike in fizike

– predmetov, ki so temeljnega pomena za vsako sodobno splošno izobrazbo pa tudi za mnoge tehniške in druge poklice. Veliko povpraševanje in velike možnosti za zaposlitev za učitelje teh predmetov naj bodo spodbuda mladim, ki imajo potrebne sposobnosti, da si izberejo ta področja (z računalništvom vred) kot svoj življenjski poklic.

Programi glasbene in likovne pedagogike ter telesne kulture

Mladim, ki združujejo glasbeno nadarjenost z veseljem do pedagoškega dela, je na voljo visokošolski študij **glasbene pedagogike**. Program je enopredmeten in poteka na Akademiji za glasbo v Ljubljani in na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Diploma profesorja glasbe omogoča zaposlitev v osnovnih, sednjih in glasbenih šolah pa tudi v drugih oblikah glasbene dejavnosti.

Tistim, ki povezujejo likovno

nadarjenost z veseljem do dela z mladino, je na voljo program **likovne pedagogike**. Tudi ta program je enopredmeten, izobraževanje pa je organizirano na Pedagoški akademiji v Ljubljani in na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Profesor likovne vzgoje poučuje ta predmet v osnovnih in srednjih šolah.

Zelo primanjkuje učiteljev telesne vzgoje. Enopredmetni študij telesne vzgoje je na Fakulteti

za telesno kulturo v Ljubljani. Diplomanti se zaposlijo kot profesorji telesne vzgoje na osnovnih in srednjih šolah, uspešno pa delujejo tudi v drugih telesno-kulturnih dejavnostih in organizacijah, saj je športna rekreacija čedalje pomembnejši del prostega časa mladine in odraslih.

Delo pedagoga telesne kulture zahteva telesno in duševno zdravje, razvite gibalne sposobnosti ter zrelo osebnost, s čutom za delo z ljudmi in organizacijskimi sposobnostmi. Te sposob-

nosti in lastnosti se razvijejo še med štiriletnim medpredmetno zasnovanim študijem, v katerem se prepletajo teorija, praksa in vpeljevanje v pedagoško delo.

Po diplomu na Fakulteti za telesno kulturo se odpirajo še različne možnosti za podiplomski študij (npr. za specialista za telesno vzgojo v predšolskem obdobju, za telesno vzgojo razvojno motenih oseb, za specialista za športno rekreacijo, magistrski inženirski ipd.).

Programi tehnične usmeritve

Kandidate, ki se zanimajo hkrati za tehniko in pedagoško delo ter imajo morda že tudi tehnično izobrazbo, bo zanimal **program proizvodno-tehnične**

vzgoje.

Program je dvopredmeten, izobraževanje pa organizirata Pedagoška akademija v Ljubljani in Pedagoška fakulteta v Mariboru. Profesor tehnične

vzgoje poučuje ta predmet v osnovni šoli, v nekaterih srednjih programih pa predmet osnovne tehnike in proizvodnje.

Na obeh navedenih visokih šo-

lah usposablja tudi učitelje **praktičnega pouka** za srednje šole kovinarske stroke. Program je višješolski in traja dve leti, izobraževanje pa poteka ob delu.

Defektologija

Vzgojno-izobraževalno delo s telesno ali duševno prizadeto mladino zahteva posebej usposobljene pedagoge – defektologe ali posebne pedagoge. Srečamo jih predvsem v šolah s prilagojenim programom, v posebnih vzgojnih zavodih in domovih za duševno prizadeto mladino, za slušno in govorno motene, za slepe in slabovidne ter za telesne invalide. Sodelovanje defektologov je pomembno tudi v vrtcih in osnovnih šolah, v vzgojnih in zdravstvenih posvetovalnicah, v ambulantah in dispanzerjih, v centrih za socialno delo in še kje.

Program defektologije uresničuje Pedagoška akademija

v Ljubljani. Izobraževanje traja štiri leta, diplomanti pa dobijo naziv profesor (za duševno prizadete, za slušno in govorno motene, za slepe in slabovidne, za telesno invalide in dolgotrajno bolne – glede na končano smer študija). Program je v nekaterih temeljnih splošnih in strokovnih predmetih enoten, delno pa se deli na smeri, za katere se študenti pripravljajo. Te smeri so:

A – defektolog za duševno prizadete

B – defektolog za slušno in govorno motene

C – defektolog za slepe in slabovidne

Č – defektolog za telesno invalide in dolgotrajno bolne.

Tako zasnovani program daje diplomantom temeljno teoretično in praktično znanje za delo s prizadeto mladino, pa naj se zaposlijo kot učitelji in vzgojitelji ali pa kot svetovalni in strokovni delavci v posvetovalnicah, v preventivi in zdravljenju.

V zadnjem času se je na novo izoblikoval program **Domski vzgojitelj – defektolog za motnje vedenja in osebnosti**. Študij traja štiri leta in poteka na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Diplomanti dobijo strokovni naslov:

profesor domske pedagogike – defektolog za motnje vedenja in osebnosti.

Kot pove že strokovni naslov, je namen tega programa dvojen: po njem se izobražujejo domski pedagogi – vzgojitelji v domovih, obenem pa tudi defektologi, usposobljeni za vzgojo in prevzgojo mladine z motnjami vedenja in osebnosti. Študij usposabljanja za pedagoško delo v vzgojnih in prevzgojnih zavodih in domovih, v domovih za učence in študente, v kazenskih ustanovah za mladostnike in odrasle, v zavodih za posebne vrste prizadetih in motenih. Tudi pri tem študiju se teorija prepleta s prakso, poseben poudarek pa je na metodah in modelih vzgojnega in prevzgojnega delovanja.

Diplomirani pedagogi in psihologi

Samostojen študij pedagogike ima posebno mesto med programi pedagoške usmeritve. Visokošolski študij pedagogike je štirileten, enopredmeten, lahko pa je tudi dvopredmeten in povezan z drugimi študijskimi področji (npr. pedagogika-filozofija, pedagogika-sociologija, pedagogika-zgodovina itn.).

Diplomirani pedagog je usposobljen za svetovalno delo v vrtcih, v šolah in vzgojnih posvetovalnicah. Po dvopredmetnem študiju je usposobljen tudi za poučevanje ustreznega predmeta in vodenje interesnih in drugih de-

javnosti. Diplomirani pedagog poučuje pedagoške predmete v srednjih pedagoških šolah in družbeno-moralno vzgojo v osnovni šoli. Široka pedagoška izobrazba omogoča ob primerni praksi tudi uspešno vodenje in organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela v vseh vzgojno-izobraževalnih organizacijah od predšolske vzgoje do izobraževanja odraslih. Študij pedagogike vpeljuje tudi v znanstvenoraziskovalno delo v vzgoji in izobraževanju.

Izobraževanje za naziv diplomirani pedagog poteka na Filo-

zofski fakulteti v Ljubljani. Podiplomski študij tega področja vodi k specializaciji za področje predšolske vzgoje, šolske pedagogike, industrijske pedagogike, andragogike ali do magisterija iz pedagogike.

Ob tem naj opozorimo tudi na visokošolski **Program psihologije**, ki poteka prav tako na Filozofski fakulteti v Ljubljani, izobraževanje pa traja štiri leta. Po tem programu se usposablja tudi diplomirani psihologi, ki se zaposlujejo kot svetovalni ali pedagoški delavci v vzgojno-varstvenih organizacijah, v osnovnih in srednjih šolah, v domovih za

učence, v svetovalnih centrih in drugih središčih.

Kot svetovalni delavci se zaposlujejo na šolah in drugih vzgojnoizobraževalnih organizacijah tudi **socialni delavci**, ki končajo **Višjo šolo za socialne delavce** v Ljubljani.

V izobraževalnih centrih in službah v organizacijah združenega dela, delno pa tudi na šolah in v drugih organizacijah za izobraževanje odraslih, srečujemo tudi **organizatorje izobraževanja**, ki se usposablja na Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju.

Odločitev za pedagoški poklic in vpis v šole

Da bi se pri izbiri poklica kar najbolje odločili, moramo poznati zahteve in osebnosti posameznega poklica ter možnosti za zaposlovanje v njem, zahteve izobraževalnih programov, ki vodijo do tega poklica, pa tudi lastne sposobnosti in poklicna nagnjenja. Pri ocenjevanju svojih zmožnosti moramo biti stvarni, ne smemo se niti preceňevati niti podcenjevati.

Prav je, da se o tako pomembni odločitvi, kot je izbira poklica, posvetujemo s tistimi, ki imajo znanje in izkušnje in nam lahko dajo dober nasvet. To so starši, razrednik ali učitelj predmeta in področja, ki nas posebno zanima, to so šolski svetovalni delavci pa tudi svetovalci za poklicno usmerjanje. Iskati nasvete pri bolj izkušenih je modrost, ne pa šibkost, kot mislijo nekateri.

Če smo pred odločitvijo za nadaljnje izobraževanje, ki je povezano z izbranim poklicem, moramo biti pozorni na vsakoletni **razpis za vpis v prve letnike srednjih šol in razpis za vpis v začetni letnik visokih šol**. Razpisa sta objavljena v Delu in Večeru proti koncu februarja.

V razpisu je navedeno, koliko študentov ali učencev bo posamezna šola vpisala v svoje programe, kakšni so vpisni pogoji, kako in kam se prijavljamo na razpis in drugo.

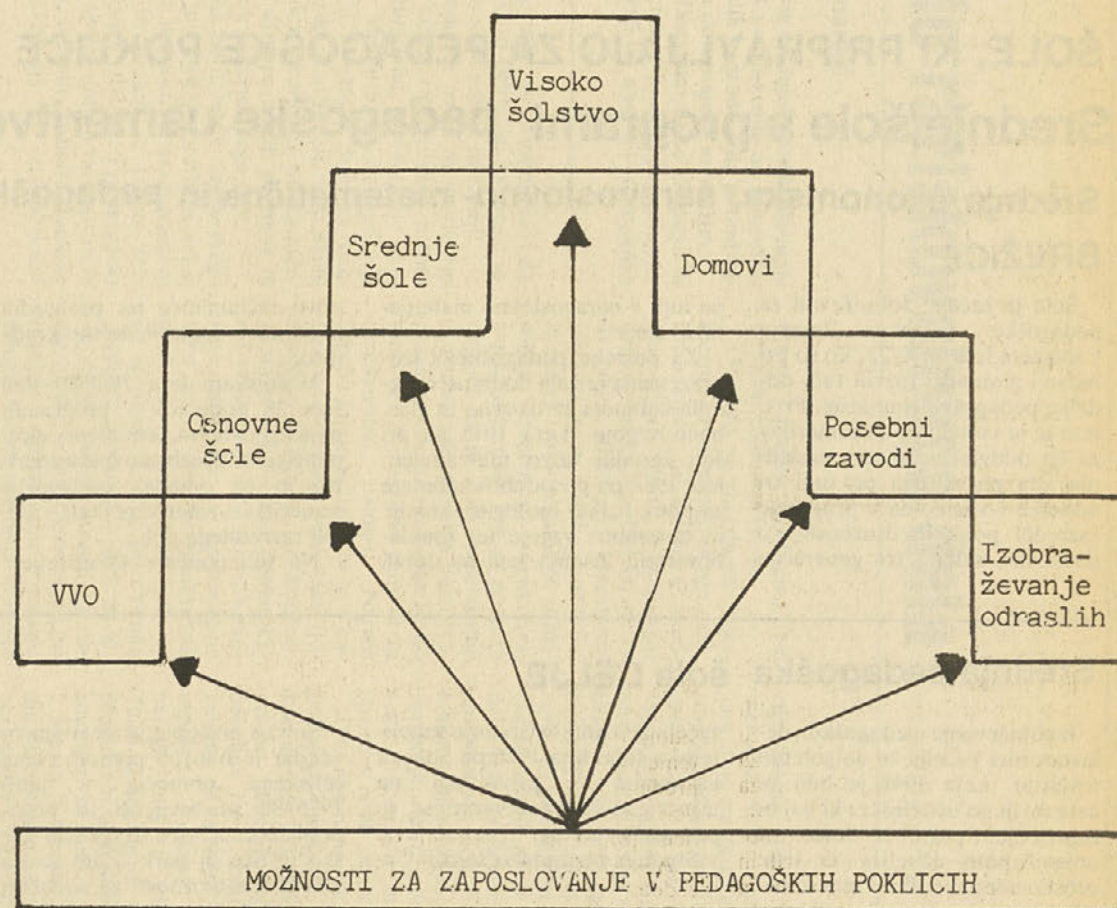
Prijave na razpis je treba poslati na navedeni naslov do konca marca. Pri končni poklicni odločitvi nam lahko pomagajo še **informativni dnevi**, ki jih pripravijo srednje in visoke šole v začetku marca, praviloma prvi petek ali sobota. Šole nam tedaj postrežejo z vsemi potrebnimi informacijami, v pogovoru z vodstvom in učitelji, da dobimo že tudi prve neposredne vtise o življenju in delu na posamezni šoli. Kdor bi se po prijavi na posamezno šolo premislil in

se kasneje odločil drugače, lahko aprila še prenese prijavo na drugo šolo. Do drugega junija šole pisno obvestijo kandidate, ali izpolnjujejo pogoje za vpis, ali jim bo treba morda opravljati sprejemni izpit ali izpolniti še kak drug pogoj. Sprejemni in di-

vpisni list in so s tem dokončno vpisani. Splošne zahteve, ki jih postavljajo srednje pedagoške šole za vpis, smo že navedli. Pogoji za vpis v posamezne visoke šole so navedeni v letnem razpisu. Za večino visokih šol s pedagoškimi programi in smeri

kakšne so zahteve, da preučimo snov in se pripravimo na preverjanje znanja.

Ce se nameravamo izobraževati ob delu, se moramo posebej pozanimati, kakšne so možnosti in kako je to izobraževanje organizirano na posameznih visokih

ferencialni izpiti ter preskusi znanja so med 25. junijem in 10. julijem.

Vpisni rok za srednje šole traja od konca pouka na osnovni šoli pa do 10. julija, in za visoke šole do 25. julija. Kandidati tedaj izpolnijo na izbrani šoli

velja, da morajo imeti kandidati za vpis končano srednjo pedagoško šolo ali podoben štiriletni program. Kolikor ta program povsem ne ustreza, šola predvidi diferencialne izpite ali preskus znanja. V teh primerih moramo na šoli pravočasno zvedeti,

šolah. Načelno je na vseh visokih šolah študij ob delu odprt, od števila kandidatov in drugih okoliščin pa je odvisno, kako bo izobraževanje ob delu organizirano: kolikšen bo delež predavanj, seminarjev in vaj ter koliko bo prepuščeno samoizobraževanju.

Štipendije za pedagoške poklice

Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev štipendira učence študente, ki se izobražujejo za pedagoške poklice. Zadnja leta je ta skupnost razpisovala po 250 kadrovske štipendije za učence srednjih pedagoških šol in 150 štipendij za študente višjih in visokih šol.

Za dodelitev štipendije in njeno višino veljajo temeljna merila, ki jih predvideva Samoupravni sporazum o štipendiranju učencev in študentov v Sloveniji

(vpis v določeno šolo, socialni položaj staršev, učni uspeh).

Učenci lahko pridobijo kadrovske štipendije, ko se vpišejo v eno od treh smeri srednjega pedagoškega programa, študenti pa, ko se vpišejo v ustrezeni program višje ali visoke šole. Prednost pri štipendiranju imajo študenti deficitarnih pedagoških smeri (matematika, fizika in drugi naravoslovni predmeti, glasbena in likovna vzgoja). V deficitarnih študijskih smereh

dobijo štipendisti dodatek v vrednosti 200 točk.

Študenti so s pogodbenimi povezani s posameznimi šolami, domovi za učence ali zavodi za usposabljanje.

Kandidate za štipendije, ki na Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev ne bi dobili kadrovske štipendije, le-ta napoti na sklade združenih sredstev pri skupnostih za zaposlovanje.

Poleg Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev razpisujejo kadrovske štipendije za pedagoške poklice tudi nekatere šole, domovi za učence in občinske izobraževalne skupnosti.

Na razpis za štipendije je treba poslati v roku izpolnjene vprašalnike z ustreznimi prilogami. Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev objavi svoj razpis za štipendijo vsako leto v skupnem razpisu kadrovske štipendij v SR Sloveniji (ta je objavljen februarja v Delu), hkrati pa tudi v časopisu Prosvetni delavec.

Pregled fakultet in drugih visokih šol, ki izobražujejo za pedagoške poklice

- Filozofska fakulteta Ljubljana, Aškerčeva 12
- Pedagoška akademija Ljubljana, Kardeljeva ploščad 16
- Pedagoška fakulteta Maribor, Koroška cesta 160
- Fakulteta za telesno kulturo Ljubljana, Gortanova 22
- Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5
- Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo Ljubljana: VTO Matematika in mehanika, Jadranska 19,

VTO Fizika, Jadranska 19,

VTO Kemijsko izobraževanje in informatika, Vegova 4

● Biotehniška fakulteta Ljubljana, VTO za biologijo, Aškerčeva 12

● Akademija likovnih umetnosti Ljubljana, Erjavčeva 14

● Akademija za glasbo Ljubljana, stari trg 34

VSako ŠOLSKO LETO SE VPIŠE V PRVI LETNIK VIŠOKIH ŠOL S PEDAGOŠKIMI PROGRAMI Približno 1700 ŠTUDENTOV, V PRVI LETNIK SREDNJIH PEDAGOŠKIH ŠOL PA 1200 UČENCEV.

ŠOLE, KI PRIPRAVLJAJO ZA PEDAGOŠKE POKLICE

Srednje šole s programi pedagoške usmeritve

Srednja ekonomska, naravoslovno-matematična in pedagoško-družboslovna šola

BREŽICE

Šola je začela izobraževati za pedagoške potrebe Posavja v šolskem letu 1972/73, ko so pri tedanji gimnaziji razvili tudi oddelke pedagoške gimnazije. Prvo leto se je vpisalo na to usmeritev za en oddelek učencev, naslednja leta pa za dva pa tudi tri oddelke - večinoma v programe razredni pouk in družboslovno jezikovne smeri, tri generacije

pa tudi v naravoslovno matematično smer.

Za potrebe pedagoškega izobraževanja je šola dodatno opremila kabineta za likovno in glasbeno vzgojo. Leta 1975 so pri šoli zgradili novo telovadnico, leta 1982 pa posodobili kabinete za pouk fizike, biologije, kemije in obrambne vzgoje ter fonolaboratorij. Zadnja leta so dobili

novi računalnici ter preuredili in na novo opremili šolsko knjižnico.

V šolskem letu 1988/89 ima šola 28 oddelkov v programih naravoslovno matematične, ekonomske in družboslovne usmeritve in en oddelek pedagoške usmeritve - smer vzgojitelj - učitelj razrednega puka.

Na šoli poučuje 48 učiteljev.

Pouk poteka v eni izmeni. Šola se dejavno povezuje z okoljem, učitelji in učenci pa sodelujejo tudi pri delu društev in organizacij, pri pripravi ploslav in drugih prireditvev. Posebej je razvito medsebojno sodelovanje s srednjo šolo tehniških usmeritev v Krškem ter z garnizonom JLA v Cerkljah, zlasti na športnem in kulturnem področju.

Srednja pedagoška šola CELJE

Izobraževanje pedagoških delavcev ima v Celju že dolgoletno tradicijo. Leta 1948 je bilo tu ustanovljeno učiteljske, ki naj bi zagotavljalo potreben dotok osnovnošolskih učiteljev za širše celjsko območje. Pred tem so namreč v prvih povojnih letih morali na hitro usposobiti najpotrebnejše učitelje v nekajmesečnih tečajih.

Celjsko učiteljske je svoje družbeno poslanstvo uspešno opravljalo dve desetletji. Z reformo izobraževalnega sistema se je po letu 1964 postopoma preoblikovalo v gimnazijo pedagoške smeri. Leta 1971 je ob njej

začela delovati še Srednja vzgojiteljska šola, leta 1976 pa Šola za varuhinje. S prehodom na usmerjeno izobraževanje se je pedagoški center preimenoval v Srednjo pedagoško šolo v Celju.

Šola danes uresničuje srednji pedagoški program s smermi: predšolska vzgoja - razredni pouk, naravoslovno-matematična smer in družboslovno-jezikovna smer. Vsako leto razpiše vpis v 6 oddelkov prvega letnika (180 učencev). V šolskem letu 1988/89 je na šoli 660 učencev, razvrščenih po navedenih smereh.

Šolsko poslopje je sicer staro, vendar je bilo ob pomoči vsega celjskega območja v letih 1975-80 prenovljeno in posodobljeno, na novo so zgradili šolsko igrišče in park. Zato so na šoli dobre možnosti za sodoben pouk, zlasti v specializiranih učilnicah za računalništvo, biologijo, kemijo, fiziko in nekatere druge predmete. Učilnice so dobro opremljene, kabineti in knjižnice pa stalno dopolnjujejo zbirko učil in knjig. Pri šoli so telovadnica, park in igrišča.

Na šoli poučujejo strokovno usposobljeni učitelji. Pouk poteka v eni izmeni.

Srednja pedagoška šola v Celju je tesno povezana z vzgojno-varstvenimi organizacijami in osnovnimi šolami na svojem območju, v katerih poteka praksa učencev. Sodeluje pa tudi z drugimi srednjimi šolami v Celju, z območnimi interesnimi skupnostmi, s kulturnimi in drugimi ustanovami. Za izjemne dosežke pri interesnih dejavnostih (kultura, šport itn.) so učenci šole prejeli doslej več sto priznanj na različnih tekmovanjih v občinskem, območnem in republiškem merilu, šola pa je dobila najvišja priznanja hortikulturnega in turističnega društva ter občine Celje.

Srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola KOPER

Šola združuje srednješolske programe pedagoške in naravoslovno-matematične usmeritve, ki odpirajo diplomantom najširše možnosti za nadaljevanje študija na višjih in visokih šolah.

S pedagoškim programom šola nadaljuje stoletno tradicijo pedagoškega šolstva na Obali. V prostorih, kjer deluje šola, je bilo namreč slovensko, hrvaško in italijansko učiteljske že v letih 1875 do 1910.

Po osvoboditvi je bilo leta 1947 ustanovljeno učiteljske v Portorožu, ki se je leta 1953 preselilo v Koper. Leta 1947 je tudi koprski gimnazija prerasla v popolno srednjo šolo. Po ukinutvi učiteljske in reformi srednjega izobraževanja se je postopno izoblikovala srednja pedagoška in naravoslovno-matematična šola, kakršno imamo danes.

tudi posebne učilnice za fiziko, kemijo ter obrambo in zaščito. V načrtu je obnova učilnice za biologijo in opreme za pouk računalništva. Tako je zagotovljeno kakovostno izobraževanje tako v pedagoškem kot v naravoslovno-matematičnem programu. Večina diplomantov obeh usmeritev se odloča za nadaljnji visokošolski študij, za katerega dobijo na šoli tudi potrebno podlago.

Šola s svojo vlogo veliko pripomore h gospodarskemu in kulturnemu napredku Slovenskega Primorja in Istre, posebno k sožitju med slovenskimi in italijanskimi prebivalci obalnega območja.

Po uvedbi usmerjenega izobraževanja se je šola ob pomoči delovnih organizacij s celotnega obalnega območja pospešeno posodabljala in dobro opremila

Srednja šola pedagoške, računalniške in naravoslovno-matematične usmeritve KRAJN

Šola je dedinja prejšnje gimnazije, ki je imela burno zgodovino. Njen začetek sega v leto 1810, tedaj jo je ustanovil tedanji guverner Ilirskih provinc maršal Marmont. Francoska gimnazija je imela kratko življenje, saj je požar leta 1811 uničil velik del Kranja. Mesto je dobilo klasično nižjo gimnazijo (v nemškem jeziku) leta 1861. Po letu 1870 se je preoblikovala v nižjo realno gimnazijo in postala prva gimnazija s slovenskim učnim jezikom pri nas. V tej vlogi je bila žarišče slovenske narodne zavesti, to pa ni bilo pogodu Dunaju – zato jo je s šolskim letom 1889/90 ukinil.

Vztrajna prizadevanja Kranjčanov so privedla leta 1894 do ustanovitve popolne klasične gimnazije, ki je imela v nižjih razredih pouk v slovenščini, v višjih pa v nemščini. Leta 1897 je bilo zgrajeno novo gimnazijsko poslopje, leta 1901 pa so opravili veliko maturo prvi maturanti.

Po prvi svetovni vojni se je slovenska gimnazija postopno oblikovala v realno gimnazijo. Po nekajletni prekinitvi pouka med drugo svetovno vojno je gimnazija po osvoboditvi spet

zaživela kot osemrazredna splošnoizobraževalna šola, po reformi osnovne šole pa kot štiriletna splošna gimnazija. Leta 1975 je vpisala tudi prvi letnik gimnazije pedagoške smeri.

Po vpeljavi usmerjenega izobraževanja poteka na šoli izobraževanje v treh programih: pedagoškem, računalniškem in naravoslovno-matematičnem. V zadnjem poldrugem desetletju je šola podvojila število vpisanih učencev. Do leta 1984 pa je splošen in pedagoški program uspešno končalo okoli 5000 maturantov.

Vzporedno s svojo rastjo je šola povečala svoje prostorske zmogljivosti in posodobila šolsko opremo in učno tehnologijo. Danes spada med najboljše opremljene slovenske šole. Kljub številnosti učencev poteka pouk po večini v eni izmeni.

V šolskem letu 1988/89 je na šoli:

16 oddelkov naravoslovno-matematične dejavnosti,

12 oddelkov pedagoške usmeritve in

7 oddelkov računalniškega programa.

V 35 oddelkih se izobražuje okoli 1000 učencev.

Srednja šola kovinarske, pedagoške in ekonomske usmeritve LENDAVA

Kot edina srednja šola na narodnostno mešanem področju ima ta šola zelo pomembno družbeno vlogo pri vzgoji in izobraževanju mladine za potrebe gospodarskega in kulturnega razvoja obmejne, gospodarsko manj razvite lendavske občine.

Ustanovljena je bila takoj po osvoboditvi kot poklicna kovinarska in srednja tehniška šola strojne stroke. S prehodom na usmerjeno izobraževanje l. 1981 je vpeljala še dva nova dvoje-

zična programa: učitelj in vzgojitelj predšolskih otrok in poslovno finančna dejavnost.

Dvojezični programi kovinarske, pedagoške in ekonomske usmeritve, ki jih šola uresničuje, omogočajo učencem dvojezičnih osnovnih šol dvojezično izobraževanje tudi na srednji šoli. Dvojezični pedagoški program omogoča učencem, da se že na srednji stopnji usposablja za uspešno vzgojnoizobraževalno delo v dvojezičnih vrtcih in osnovnih šolah. Učenci dobivajo

namreč enakovredno znanje slovenskega in madžarskega jezika, spoznajo pa tudi zgodovino in kulturo obeh narodov. Dvojezična šola tako pomembno pripomore k sožitju pripadnikov slovenskega naroda in madžarske narodnosti.

Pedagoški program se v letu 1988/89 uresničuje v prvem, drugem in četrtem letniku. V prvi letnik se vpiše okoli 18 učencev na leto. Na šoli poučuje 22 učiteljev, ki izpolnjujejo vse predpi-

sane pogoje in obvladajo oba učna jezika. Učni prostori in njihova opremljenost so primerni, manjka le telovadnica.

Šola je odprta v svoje okolje in povezana z osnovnimi šolami v občini ter drugimi srednjimi šolami v Pomurju, s Centrom srednjih šol Titovo Velenje in z nekaterimi šolami v LR Madžarski. To sta gimnazija G. Ferenc v Lentiju in srednja kovinarska šola L. Sandor v Szombathelyju.

Srednja pedagoška šola LJUBLJANA

Šola nadaljuje tradicijo pedagoškega srednjega šolstva v Ljubljani, ki sega daleč v preteklost. Prvi rodovi učiteljskihnikov so se namreč vpisali v učiteljske, ki je delovalo v istih prostorih na Resljevi ulici, že leta 1884.

Po osvoboditvi je učiteljske v teh prostorih uspešno delovalo do leta 1964, ko smo prešli na višješolsko izobraževanje učiteljev razrednega pouka. Učiteljske se je tedaj preoblikovalo v gimnazijo pedagoške smeri, in ta se je po vpeljavi usmerjenega izobraževanja programsko spremenila. Tako se je šola preime-

novala v Srednjo pedagoško šolo.

Po približnem izračunu je šola doslej končala več kot 10 000 učencev. Od leta 1986/87 šola uresničuje prenovljeni srednji pedagoški program s tremi smermi: razredni pouk, družbeno-jezikovna in naravoslovno-matematična smer. Število učencev se je v zadnjem desetletju povečalo skoraj za tretjino.

V šolskem letu 1988/89 je na šoli 34 oddelkov s 1007 vpisanimi učenci in 56 pedagoškimi delavci. Zadnja leta zapuša šola

po 180 do 200 absolventov na leto, večina od teh nadaljuje izobraževanje na visokih šolah s pedagoškimi programi. Tako šola pomembno pripomore k pripravi pedagoških delavcev za celotno ljubljansko območje. Notranjsko, Zasavje in del Dolenjske.

Srednja pedagoška šola v Ljubljani je prostorsko posodobljena in sodobno opremljena. V letu 1988 je s preureditvijo dobila še 1000 m² novih učnih in drugih površin. Šola ima dve telovadnici, specializirane učilnice za večino predmetov,

kabinete in sodobno knjižnico, ki prerašča v medioteko.

Na šoli so razvite zlasti športne in kulturne dejavnosti. Redno se organizirajo še drugi dodatni tečaji, npr. za voznike motornih vozil (teoretični del), za vaditelje plavanja, plesni tečaj ipd. Med fakultativnimi dejavnostmi je tudi tečaj francoščine.

S prenovno prostorov je šola dobila sodobno urejeno kuhinjo z jedilnico (na voljo sta malica in kosilo), šolsko osrednjo garderobo in večnamenski prostor. Vse to omogoča učencem, da razvijajo dejavnost tudi po pouku.

Srednja vzgojiteljska šola v LJUBLJANI

V prvih letih po osvoboditvi so se vzgojiteljice predšolskih otrok poklicno usposabljevale v tečajih, ki so trajali od treh mesecev do enega leta. Leta 1949 pa je bila ustanovljena štiriletna vzgojiteljska srednja šola v Ljubljani. Čez leta se je izobraževanje podaljšalo na pet let, pozneje spet skrajšalo na štiri leta, dokler ni v šolskem letu 1987/88 preraslo v višješolsko izobraževanje, ki je

v sestavi Pedagoške akademije v Ljubljani.

Na višješolsko izobraževanje za poklic vzgojitelj predšolskih otrok pripravlja danes srednji pedagoški program, smer predšolska vzgoja. Tu dobijo učenci široko splošno izobrazbo in prve temelje pedagoške izobrazbe; to omogoča uspešen nadaljnji študij in razvoj potrebnih poklicnih sposobnosti in lastnosti.

Današnja vzgojiteljska šola v Ljubljani deluje v sodobnih prostorih pedagoškega centra na Kardeljevi ploščadi 16, kjer je tudi Pedagoška akademija. Na voljo ima 17 učilnic, kabinet za nego otroka, učilnice za individualni pouk instrumentov, del telovadnice in knjižnice.

Med posebnostmi šole naj omenimo noveletne in druge prireditve za otroke, ki jih šola že leta pripravlja. Na srečanjih otrok in njihovih staršev učenci vzgojiteljske šole pripravijo številne

prireditve – tako doma kot v zamejstvu – in pokažejo sadove svojega ustvarjalnega dela na šoli in v svojih interesnih dejavnostih.

V šolskem letu 1988/89 ima vzgojiteljska šola 17 oddelkov s 522 učenci (med njimi je tudi 9 fantov). Na šoli poučuje 40 učiteljev.

Vzgojiteljska šola v Ljubljani je v 40 letih svojega delovanja veliko pripomogla k izobraževanju vzgojiteljic in napredku predšolske vzgoje.

Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve MARIBOR

Šola nadaljuje tradicijo mariborskega učiteljskega, ki je bilo ustanovljeno pred 125 leti kot prva taka ustanova na območju tedanje Južne Štajerske. Učiteljske je dalo na tisoče učiteljev in vzgojiteljev, bilo pa je tudi močan branik slovenstva ob naši severni meji zlasti v hudih časih germanizacije ob koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja.

Prav v tem času je šola pod vodstvom velikega slovenskega pedagoga Henrika Schreinerja

odločno branila slovenstvo. Šola je bila žarišče napredne pedagoške misli tudi med vojnama. Pedagoški delavci, zbrani okoli tako imenovane pedagoške centrale, so veliko pripomogli k napredku pedagoške misli in periodike. Učitelji in dijaki so v letih pred drugo svetovno vojno sodelovali v naprednih gibanjih, med vojno pa v boju proti okupatorju. Takoj po vojni je mariborsko učiteljske nadaljevalo svoje pedagoško in družbeno poslan-

stvo – vse do danes. Sledilo je programskim spremembam in reorganizacijam in se končno preoblikovalo v splošno srednjo šolo s pedagoško usmeritvijo.

Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve ima danes tri vzgojno-izobraževalne programe, in sicer:

– **Učitelj**, s smermi razredni pouk, družbeno jezikovna in naravoslovno matematična smer.

– **Vzgojitelj predšolskih otrok** s prilagojenim programom za va-

ruhinje zaposlene v vzgojno-izobraževalnih organizacijah (šolanje ob delu).

– **Splošna kultura** s smermi knjižničar in knjigar ter organizator kulturnega življenja (program se na tej šoli ne vpisuje več).

Srednja šola pedagoške in kulturne usmeritve sodeluje z drugimi pedagoškimi šolami v Sloveniji pa tudi z drugimi šolami in organizacijami na svojem območju in v republiki.

Srednješolski center tehniško pedagoške usmeritve MURSKA SOBOTA

S pedagoško usmeritvijo Srednješolski center v Murski Soboti nadaljuje tradicijo pedagoškega izobraževanja, ki ga je nekoč opravljalo učiteljske, ustanovljeno v šolskem letu 1958/59. Razvijalo se je v tesni povezavi z gimnazijo, s katero je imelo skupen učiteljski zbor, šolsko vodstvo in mladinsko organizacijo. Učiteljske je do leta 1967/68 postopno odmrlo, vzporedno pa se je razvijala pedagoška gim-

nazija, katere oddelki so bili tu sestavni del gimnazije.

Srednješolski center se navezuje deloma tudi na gimnazijo in njeno preteklost. Le-ta je bila ustanovljena že leta 1919 in je delovala vsa leta med vojnama, večino časa le z nekaterimi razredi, na koncu pa tudi kot popolna gimnazija. To se je ponovilo tudi po vojni; po letu 1951/52 je bila to že štirirazredna nižja in štirirazredna višja gimnazija.

Zdaj je pedagoška usmeritev zastopana v centru z osmimi oddelki in z okoli 190 učenci, celoten Srednješolski center pa ima 1600 učencev.

Na šoli poučuje več kot 100 učiteljev. Učenci se izobražujejo v sodobno opremljenih učilnicah in sodelujejo v mnogih interesnih dejavnostih na šoli in zunaj nje.

Srednješolski center tesno so-

deluje z drugimi srednjimi šolami in organizacijami. Posebno dobre pa so vezi z gimnazijo v Monostru na Madžarskem (center je prevzel mentorsko skrb za slovenski krožek na njej) in s pedagoško realno gimnazijo v avstrijskem Radkersburgu. Program sodelovanja zajema strokovno, kulturno, športno in družbeno dejavnost, ki poteka izmenično vsako leto na drugi šoli.

Srednja šola pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve NOVO MESTO

Šola nadaljuje tradicijo nekdanje gimnazije, katere začetki segajo daleč nazaj v leto 1746. Gimnazija v Novem mestu je imela zelo pomembno vlogo med vojnama in po osvoboditvi – tedaj je nadaljevala svoje množično delo.

Z gimnazijo je povezan tudi razvoj učiteljskega v Novem me-

stu. Ustanovljeno takoj po osvoboditvi je delovalo le malo časa (precej dijakov je šlo v pospešene pedagoške tečaje), leta 1948 pa je nadaljevalo svoje delo v sestavi gimnazije in šele naslednje leto kot samostojna šola. Učiteljske je imelo povprečno po 6 ali 7 oddelkov vse do ukinitve leta 1967/68. Hkrati z odmiranjem njegovih oddelkov je na-

stajala gimnazija pedagoške smeri, povezana s splošno gimnazijo, dokler se ni združila v enotno gimnazijo s splošnimi in pedagoškimi oddelki.

Danes se učenci v Srednji šoli pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve izobražujejo predvsem v programih pedagoške usmeritve (10 oddelkov) in

naravoslovno-matematične dejavnosti (8 oddelkov). Potrebe gospodarstva so narekovala razširitev dejavnosti tako, da šola izobražuje tudi obutvene tehnologe (za tovarno obutve), v okviru izobraževanja ob delu pa še tekstilne delavce in varuhinje. Pri šoli je tudi zunanja enota Visoke šole za organizacijo dela v Kranju.

Srednja šola tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve RAVNE NA KOROŠKEM

Koroška krajina, ki jo sestavljajo dravogradska, radeljska, slovenjgraška in ravenska občina, je dobila svojo prvo srednjo šolo z ustanovitvijo gimnazije leta 1945. Število učencev se je iz leta v leto večalo, tesne prostore v starem gradu pa je leta 1954 nadomestila nova šola. Iz nje so prihajali čedalje številnejši rodovi maturantov.

Od leta 1974 so pri gimnaziji začeli delovati oddelki pedagoške gimnazije, ki je pripravljala

kandidate za nadaljnji študij na višjih in visokih šolah pedagoške usmeritve.

Po reformi sta se gimnazija in šolski center združila v Srednjo šolo tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve. V njej je našla svoje mesto tudi pedagoška usmeritev.

Učni proces, namenjen okoli 230 učencem v osmih oddelkih, poteka v poslopju prejšnje gimnazije, ki je v novem prizidku dobila sodobne učilnice in kabi-

nete za matematiko, fiziko, kemijo, biologijo in računalništvo.

Poleg šolske knjižnice izposoja potrebno literaturo tudi bogata študijska knjižnica, s preteklostjo pa seznanja učence delavski muzej z notranjimi zbirkami in zunanji eksponati. Za telesno vzgojo je na voljo Dom telesne kulture, ki ima tudi zimski bazen.

Na šoli uspešno delujeta kulturno in športno društvo, razvite

pa so tudi druge interesne dejavnosti. Prehrano, malico in kosilo, pripravljajo za učence v sodobni šolski kuhinji.

Blizu šole je nov dijaški dom, ki sprejema bolj oddaljene učence. Šola sodeluje z delovnimi organizacijami in drugimi srednjimi šolami na svojem območju. Posebno zgledno sodeluje s Šolskim centrom Edvarda Kardelja v Slovenj Gradcu in z dijaki slovenske gimnazije v Celovcu.

Šolski center Vojvodina TOLMIN

Pedagoško izobraževanje se je v Tolminu začelo že leta 1919, ko je bilo tu ustanovljeno slovensko učiteljske. Svoj največji vzpon je doseglo leta 1922/23

(štirje letniki s 199 učiteljskimi). Leta 1923 je bila tu prva, žal pa tudi zadnja matura v slovensčini. Italijanske oblasti so v skladu s svojo raznarodovalno

politiko naslednje leto spremenile slovensko učiteljske v italijansko, pozneje pa v italijansko gimnazijo.

Po osvoboditvi je bilo slovensko učiteljske obnovljeno že na začetku leta 1946, prva matura pa je bila ob koncu šolskega leta

1948/49. Učiteljske je dve desetletji uspešno vzgajala učiteljski naraščaj za Primorsko in del Gorenjske.

Leta 1968 je preraslo v gimnazijo splošne in pedagoške smeri. Po reformi leta 1981 in po ukinitvi gimnazije se je tradicija peda-

goškega izobraževanja nadaljevala v šolskem centru v okviru srednjega pedagoškega programa s smerni: učitelj, družboslovna in naravoslovno-matematična smer.

Šolski center se je leta 1977 poimenoval po Vojvodini. Ta je namreč po potresu solidarnostno pomagala pri graditvi nove šole.

V okviru pedagoškega izobra-

ževanja je šola dosegla v preteklosti vidne uspehe na kulturnem, glasbenem, literarnem, plesnem, športnem in obrambnem področju ter pripomogla k poživljanju teh dejavnosti v Tolminu. Učenci so dosegli lepe uspehe tudi na nekaterih območnih, republiških in celo zveznih tekmovanjih (npr. šol-

sko športno društvo, pevski zbor idr.).

V šolskem letu 1988/89 poteka v pedagoški usmeritvi izobraževanje v smereh: razredni pouk – predšolska vzgoja, družboslovno-jezikovna in naravoslovno-matematična smer.

Šola ima na voljo 14 sodobnih učilnic, opremljenih za kabinetni pouk, računalniško učil-

nico in druge namenske prostore. Zadnja leta učenci uspešno sodelujejo tudi v raziskovalni dejavnosti in pri raziskovalnih taborih po vsej Sloveniji. Z novogoriškimi srednjimi šolami priredijo vsako leto obmejno srečanje učencev s te in druge strani meje, s tekmovanji v športnih, likovnih, glasbenih in drugih dejavnostih.

FAKULTETE IN DRUGE VIŠOKE ŠOLE, KI IZOBRAŽUJEJO ZA PEDAGOŠKE POKLICE

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru je zrasla leta 1986 iz Pedagoške akademije, ki je izobraževala učitelje nepretrgoma od leta 1961. V svojem 25-letnem delovanju je bila akademija osrednja ustanova za vzgojo učiteljev, potrebnih za severovzhodno Slovenijo. S prehodom na visokošolsko izobraževanje učiteljev je nastala potreba po visokošolski organizaciji – pedagoški fakulteti, ki bo novim rodovom učiteljev dala visoko pedagoško izobrazbo in jih usposobila za nadaljnje razvijanje vzgoje in izobraževanja.

Pedagoška fakulteta v Mariboru nadaljuje bogato in ustvarjalno pedagoško tradicijo tega središča, ki je povezana z imeni znamenitih slovenskih pedagogov H. Schreinerja, G. Siliha in F. Žgeca. Živo je na njej tudi revolucionarno izročilo prosvetnih delavcev – narodnih herojev Jožeta Kerenčiča, Silvire Tomasini, Mihe Pintarja – Toleda,

Franja Vrnčiča in drugih naprednih učiteljev tega dela Slovenije.

Na pedagoški fakulteti poteka vzgojno-izobraževalno in raziskovalno delo v sodobni stavbi, ki je bila končana leta 1978, pa se je še pozneje pospešeno opremljala za sodobno izobraževalno in raziskovalno delo. Stalno dopolnjujejo izobraževalno tehnologijo, izpopolnjuje se oprema učilnic – predavalnic in kabinetov ter učilnice za računalništvo, širi se tudi knjižnica z medioteko in igrotako za potrebe predšolske vzgoje. V študijskem letu 1988/89 potekata na fakulteti višješolski in visokošolski študij. **Višješolski študij** (4 semestri) poteka po dveh programih:

- Vzgojitelj predšolskih otrok
- Praktični pouk, povezan s strojništvom (izobraževanje ob delu).

Visokošolski študij (8 semestrov), ki daje naziv profesor, poteka po naslednjih programih in povezavah:

- Razredni pouk
- Slovenski jezik – nemški jezik
- Slovenski jezik – angleški jezik
- Angleški jezik – nemški jezik
- Slovenski jezik – družbeno-moralna vzgoja
- Madžarščina s kombinacijami
- Geografija – zgodovina
- Biologija – kemija
- Matematika – fizika
- Fizika – proizvodno tehnična vzgoja
- Likovna pedagogika
- Glasbena pedagogika

Praviloma so študijske smeri dvopredmetne; to daje študentom kasneje boljše zaposlitvene možnosti, saj so usposobljeni za pouk dveh predmetov. Enopredmetni sta le likovna in glasbena pedagogika.

Vzgojno-izobraževalni programi se uresničujejo v obliki predavanj, seminarjev in vaj, hospitacij, nastopov in strnjene pedagoške prakse v vzgojno-varstvenih organizacijah, osnovnih in srednjih šolah. Razvite so tudi

interesne dejavnosti, ki omogočajo študentom, da v prostem času razvijajo svoje sposobnosti in interese na kulturno-umetniškem, športnem, proizvodno-tehničnem, raziskovalnem in drugih področjih; to je pomembno tudi za kasnejše mentorsko delo med mladino.

Pedagoška fakulteta je samostojna visokošolska delovna organizacija v sestavi mariborske univerze. Pri uresničevanju svojih programov se povezuje z drugimi fakultetami v Mariboru in v Ljubljani, posebej še s sorodnimi visokošolskimi organizacijami, osnovnimi in srednjimi šolami ter vzgojno-varstvenimi organizacijami, ki sodelujejo pri usposabljanju pedagoških delavcev.

Kandidati za vpis na Pedagoško fakulteto dobijo na informativni dan nadrobne pisne informacije o vpisnih pogojih, programih in študiju na fakulteti.

Pedagoška akademija Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Pedagoška akademija v Ljubljani praznuje 40-letnico svojega delovanja. Leta 1947 je namreč tedanja slovenska vlada sprejela odlok o ustanovitvi Višje pedagoške šole v Ljubljani, ki naj bi omogočila višješolsko izobraževanje učiteljev za potrebe razvijajočega se šolstva.

Leta 1964 se je šola preoblikovala v Pedagoško akademijo z razširjenim programom in novimi študijskimi smerni (tudi za učitelje razrednega pouka). Razvila je razvejeno mrežo zunanjih oddelkov, in ti so omogočili številnim učiteljem, da se izobražujejo ob delu. Tako je na šoli do leta 1987 diplomiralo 9509 študentov, 6943 rednih in 2566 ob delu.

S študijskim letom 1987/88 je Pedagoška akademija v Ljubljani postala visokošolska organizacija, ki naj bi v eno-in dvo-

predmetnih programih izobraževala za tele smeri:

Visokošolski enopredmetni programi:

- Učitelj razrednega pouka (v Ljubljani in Kopru)
- Defektologija za duševno prizadete, defektologija za slepe in slabovidne, defektologija za slušno in govorno motene, defektologija za telesno invalide in dolgotrajno bolne
- Domski vzgojitelj – defektolog za otroke in mladostnike z motnjami vedenja in osebnosti
- Likovna pedagogika.

Visokošolski dvopredmetni programi:

- Proizvodno-tehnična vzgoja in gospodinjstvo
- Proizvodno-tehnična vzgoja in fizika ali kemija
- Gospodinjstvo in biologija

- Fizika in kemija
- Biologija in kemija.

Višješolska enopredmetna programa:

- Vzgojitelj predšolskih otrok
- Učitelj praktičnega pouka.

Celoten sklop naravoslovja izvaja akademija skupaj s Fakulteto za tehnologijo in Biotehniško fakulteto v Ljubljani.

Po sklepu Izobraževalne skupnosti Slovenije je s študijskim letom 1988/89 ponovno vpeljan dvopredmetni visokošolski študij **matematike in fizike**,

zaradi splošnega pomanjkanja učiteljev teh predmetov v osnovnih šolah. Pedagoška akademija v Ljubljani deluje v novi zgradbi, učilnice in kabineti so sodobno opremljeni. Učiteljski zbor sestavlja 71 redno zaposlenih in 21 zunanjih sodelavcev. Med učite-

li je 20 doktorjev znanosti, 26 magistrov in 6 specialistov.

Pedagoška akademija sodeluje s fakultetami Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, s Pedagoško fakulteto v Mariboru in Fakulteto za defektologijo v Zagrebu in Beogradu. Uspešno sodeluje tudi z mnogimi drugimi šolami in zavodi v republiki.

Enota Pedagoške akademije v Kopru organizira v študijskem letu 1988/89 izobraževanje v treh oddelkih:

- za vzgojitelje predšolskih otrok (v Kopru in Novi Gorici, ob delu),
- za učitelje razrednega pouka (tudi za zamejce),
- za permanentno izobraževanje.

Izobraževanje učiteljev in vzgojiteljev se v koprski enoti Pedagoške akademije prilagaja posebnim potrebam in zahtevam vzgoje in izobraževanja na tem narodnostno mešanem območju.

Filozofska fakulteta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Ljubljanska Filozofska fakulteta bo prihodnje leto slavila svojo 70-letnico. Delovati je torej začela v zimskem semestru 1919/1920, in sicer z 245 študenti, to pomeni približno desetina števila vpisanih v zadnjih 15 letih (npr. 1974/75: 2243, 1988/89: 2305).

Imela je sicer prav toliko glavnih predmetov kot danes oddelkov, tj. 17; toda sedem strok je pomenilo njen prirodoslovno-matematični del, ki se je prvič ločil od humanistično-družboslovnega šele leta 1949, dokončno pa leta 1957. Tako je bilo na fakulteti od vsega začetka kar deset strok: filozofija, pedagogika, zgodovina, geografija, umetnostna zgodovina, slavistika, romanistika, germanistika, klasična filologija in primerjalna jezikoslovje. Primerjalna književnost (1925) in etnologija (1940) sta bili osnovani med vojnami, drugi oddelki pa so se jim pridružili v času od osvoboditve do današnjih dni: arheologija (1948), psihologija (1950), sociologija (1960 – kot glavni predmet A se je kasneje preselil na Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo; leta 1983 je dobil svoj drugi program – sociologijo kulture), muzikologija (1962) in bibliotekarstvo (1987).

Ves čas obstoja fakultete je bila zaznavna diferenciacija strok znotraj teh temeljnih smeri, tako da je zlasti na jezikovnih oddelkih danes mogoče študirati različne jezike s književnostmi kot samostojne predmete: naslavistiki slovensčino, primerjalno slovansko jezikoslovje, ruščino (1947) in srbohrvaščino (1947), na romanistiki

francoščino, italijanščino (1948), in španščino (1981), na germanistiki angleščino in nemščino, na primerjalnem jezikoslovju pa se bo poleg stare orientalistike (he-titologije) v prihodnjih letih osamosvojilo še splošno jezikoslovje. Tudi število ponujenih lektoratov stalno narašča: poleg večine slovanskih jezikov (ruščina in češčina pred vojno, poljščina, slovaščina in eno študijsko leto bolgarščina takoj po vojni, makedonščina leta 1961), tako rekoč vsi romanski: španščina (1973), romunščina (1978), portugalsčina leta 1988 in katalonščina predvidoma leta 1989, od germanskih švedščina (1970), v sklopu primerjalnega jezikoslovja in orientalistike pa arabščina (1961), kitajščina (1981) in madžarščina (1981). Pripravlja se tudi vpeljava lektorata albanščine.

Vprašanje enopredmetnega ali dvopredmetnega študija je bilo navzoče že od vsega začetka. Ves čas je prevladovala večpredmetnost, toda poljubnost povezav se je uveljavila deloma s spremembami študija v šestdesetih letih, zlasti pa s statutom iz leta 1977 in v najnovejših visokošolskih vzgojno-izobraževalnih programih iz leta 1985.

Enopredmetni študij je imel tradicijo na oddelkih kot primerjalna književnost in umetnostna zgodovina. Kasneje so se izoblikovali tudi samostojni programi za psihologijo, arheologijo, zgodovino in slovenistiko, prva dva od teh pa sta postala zgolj enopredmetna.

Tristopenjska ureditev univerzitetnega študija je popolnoma začela v študijskem letu 1962/

63 z uvedbo magistrskega študija, ki pa je edini preživel v novih VIP: zanj se spričo različnosti strokovnih usmeritev programi še naprej sestavljajo individualno, le na nekaterih oddelkih imajo kandidati nekaj skupnih predmetov.

Višješolski, prvostopenjski študij pa je doživel veliko kritik že kmalu potem, ko je bil vpeljan, in je živel kot zasilna in »socialno« obarvana rešitev vse do vpeljave novih VIP leta 1985: le-to pomeni, da po letu 1990 ne bo več mogoče doseči diplome I. stopnje.

Po tradiciji fakulteta vzgaja pedagoške kadre, toda čedalje bolj so občutne tudi potrebe po drugem liku diplomanta; to razberemo že iz statuta leta 1977, predvsem pa iz najnovejših programov iz leta 1985, in tudi že iz predlogov za njihove spremembe: celostna rešitev vprašanja, kako si dodatno pridobiti pedagoško izobrazbo, ne bi smela pomeniti večjih ovir, saj na fakulteti že od leta 1973 deluje Center za pedagoško izobraževanje.

Sklop družboslovnih skupnih predmetov se je razvejal po letu 1977; poleg filozofije in sociologije imajo študentje vpogled še v osnove politične ekonomije in politologije, fakultetni organi pa so sprejeli in potrdili tudi VIP humane ekologije. Organizirano raziskovanje temelji na sodelovanju z Raziskovalno skupnostjo Slovenije, začelo pa se je v zgodnjih sedemdesetih letih z individualnimi pogodbami za raziskovalne naloge, v širšem obsegu pa se je razmahnilo z ustanovitvijo Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete (1979). Trenutno

fakultetni delavci sodelujejo v 6 posebnih raziskovalnih programih in 2 skupnih usmerjenih raziskovalnih programih.

Fakulteta namenja posebno pozornost sklopu nacionalnih ved. Tako oddelek za slovanske jezike in književnosti že skoraj četrto stoletja vsako leto prireja poletni seminar slovenskega jezika, literature in kulture (1965), temu pa sta se pridružila še spremljajoči vsakoletni simpozij (1977) in poletna šola slovenskega jezika, ki jo izvajajo člani slavističnega seminarja (1980 – Kranj, 1988 – prenesena v Ljubljano). Ob tem nastaja poseben enoletni kulturni izobraževalni program, nekakšen intenzivni tečaj slovenskih zadev, pri katerem bo sodelovalo več fakultetnih oddelkov.

Fakultetni delavci sodelujejo v dejavnostih SAZU in številnih inštitutov, ki delujejo v sklopu fakultete in zunaj nje.

Fakulteta si za bližnje obdobje postavlja nekaj neodložljivih nalog:

- zavzemanje za sodobnejši, prožnejši, kakovostnejši in učinkovitejši študij, ki bo temeljil na načelu izbirlivosti
- posodobitev študijskega in raziskovalnega procesa ter poslovanja z intenzivnejšo informatizacijo
- razširitev prostora: stavba, zgrajena leta 1961, je veliko pretesna.
- izboljšanje gnotnega položaja fakultetnih delavcev na temelju poenotenja financiranja dela na univerzi in v raziskovalnih ustanovah
- razširitev možnosti za obnovo in razvijevanje kadrovskih stav.

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Visoka šola za politične vede je bila ustanovljena leta 1961. Leta 1968 je Skupščina SR Slovenije to institucijo z zakonom preimenovala v Visoko šolo za sociologijo, politične vede in novinarstvo. 15. julija 1970 pa je sprejela sklep o preosnovanju Visoke šole v fakulteto in o priključitvi Visoke šole k Univerzi v Ljubljani.

Fakulteta je visokošolska organizacija, ki izobražuje strokovnjake in znanstveni naraščaj za sociologijo, politologijo, komunikologijo in novinarstvo ter obrambne vede.

V svojem razvojnem obdobju je fakulteta poleg spopolnjevanja in razvijanja občin politoloških, socioloških in komunikoloških ter splošnih družboslovnih

predmetov, ki so skupna osnova za vse temeljne študijske smeri na fakulteti, postopno oblikovala več posebnih predmetov za študij samoupravljanja s temelji marksizma ter posebnih predmetov s področja SLO in DS.

Vpeljava usmerjenega izobraževanja je narekovala vrsto organizacijskih sprememb tudi na naši fakulteti. Tako smo s študijskim letom 1985/86 prešli na organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela v sklopu vzgojno-izobraževalnih programov.

Na fakulteti poteka študij po naslednjih vzgojno-izobraževalnih programih (VIP):

- Sociologija s tremi smermi (analitično, kadrovske in družboslovno informatiko)

- Politiche vede z dvema smerema (družbenopolitično in mednarodno);
- Novinarstvo
- Obramboslovje.

Fakulteta skrbi tudi za vzgojo pedagoškega kadra v tehle smereh:

- Vzgojno-izobraževalni program za SLO in DS izobražuje pedagoške delavce (profesorje obramboslovnih predmetov na srednjih šolah) in obrambne strokovnjake za delo v upravnih organih za LO, organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih organizacijah, v štabih teritorialne obrambe, kot svetovalce za DPO, kot raziskovalce analitike na področju SLO in

DS. Študijski program daje diplomantu široko družboslovno in poglobljeno obramboslovno znanje, ki ga usposablja za ustvarjalno sodelovanje pri uresničevanju mnogoterih podružljenih obrambno-zaščitnih dejavnosti samoupravne družbe. S skupino pedagoško-didaktičnih predmetov si diplomanti lahko pridobijo tudi potrebno znanje za pedagoško in splošno obrambnovzgojno delo v izobraževalnih in drugih institucijah.

–Študij samoupravljanja s temelji marksizma je bil v preteklosti organiziran interdisciplinarno. Povezoval je sociološko in politološko znanje ter skupino pedagoških, andragoških in didaktičnih predmetov. Pedago-

ško-didaktična skupina predmetov z metodiko predmeta STM je zajemala tudi hospitacije in praktične nastope ter specializirano študijsko prakso v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Fakulteta je s sodelovanjem drugih visokošolskih institucij organizirala tudi tečaje dopolnilnega izobraževanja učiteljev STM in seminarje za stalno usposabljanje učiteljev STM.

Zaradi spremenjenih družbenih razmer pa smo začeli pri-

pravljati spremembe študija STM.

Ugotovili smo, da bi v prihodnje lahko za to usposabljali tudi študente, ki se vpšejo v VIP Sociologija (analitična smer) ter VIP Politologija (druženopolitična smer). Le-ti bi morali absolvirati predpisano znanje pedagoško-psiholoških predmetov, ki je nujno potrebno učitelju pri njegovem pedagoškem delu. Prav tako bi morali opraviti pedago-

ško delovno prakso kot obliko organiziranega in načrtovanega študijskega dela.

Tako bi si diplomant sociologije ali politologije s takšno izbirno skupino pedagoških predmetov pridobil tudi znanje, potrebno za poučevanje predmetnega področja STM.

Predlagane spremembe študija STM pa so zgolj začasne. Veljale naj bi toliko časa, dokler se na novo ne vzpostavi zasnova in uredi področje družboslovnih

predmetov v programih srednjega usmerjenega izobraževanja.

O predlaganih spremembah študija STM so (v letu 1987 in 1988) že razpravljali ustrezni organi na fakulteti pa tudi zunaj nje. Le-ti so se z njimi strinjali in jih podprli. Predlog spremembe študija STM mora v prihodnje obravnavati in ga potrditi le še Skupščina Pisa za pedagoško usmeritev.

Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Vtozd Matematika in mehanika

Matematika je samostojna znanstvena veda na ljubljanski univerzi vse od njene ustanovitve leta 1919. V šolskem letu 1919/20 so se začela tudi prva predavanja iz matematike. Študentov in s tem tudi diplomantov matematike na začetku ni bilo veliko. Do leta 1929 je diplomiralo le 18 matematikov, do leta 1941 pa skupaj 78. Zaradi potreb po profesorjih matematike na srednjih šolah je bil študij matematike dolga leta namenjen predvsem vzgoji in izobraževanju pedagogov. Ves čas je bil tudi povezan s fiziko. To priča pedagoška skupina matematika s fiziko, ki je obstajala vse do leta 1974, tedaj pa se je preimenovala v skupino matematika (kasneje pedagoška matematika).

Leta 1960 se je v okviru nove Fakultete za naravoslovje in tehnologijo študij matematike razdelil: poleg skupine matematika s fiziko je nastala še skupina tehnična matematika, ki naj bi dajala kadre za raziskovalne ustanove in industrijo.

Do konca leta 1987 je na pedagoški smeri diplomiralo skupaj 441 matematikov na visoki in 133 matematikov na višji stopnji. Na uporabni smeri (prejšnji teh-

nični matematiki) je skupaj diplomiralo 364 na visoki in 203 matematiki na višji stopnji; na teoretični smeri, ki se je razvila s šolskim letom 1976/77, pa je diplomiralo 19 matematikov.

Vtozd Matematika je samostojna organizacija v sestavi FNT. Z leti se je gmotno in kadrovsko okrepila in ima danes 23 učiteljev matematike in 5 učiteljev mehanike, 2 asistenta in 6 stažistov-asistentov. Leta 1969 se je preselila v novo stavbo na Jadranski 19. V svoji sestavi ima razmeroma bogato matematično knjižnico, knjižnico za mehaniko in računski center. Zdajšnji vzgojno-izobraževalni programi in splošne značilnosti študija matematike:

Program Matematika je razdeljen v tri študijske smeri: pedagoško, teoretično in uporabno; uporabna se izvaja stopenjsko, na višješolski (2 leti) in na visokošolski (4 leta).

a) **Pedagoška smer** je namenjena izobraževanju srednješolskih učiteljev matematike. Diplomant dobi naziv profesor matematike in poučuje v srednji šoli. Učence navaja k samostojnemu matematičnemu mišljenju, jih vodi in vzgaja. Podaja jim

povezavo matematike z drugimi vedami.

b) **Teoretična smer** je namenjena predvsem za raziskovalno delo v matematiki. Diplomant dobi naziv dipl. inž. matematike in je usposobljen za raziskovalno delo v matematiki. Praviloma nadaljuje študij na 3. stopnji, to pa mu omogoči specializacijo in ga približa problemom v matematiki.

c) **Uporabna smer** izobražuje kadre za industrijo in družbene dejavnosti.

Poleg programa Matematika obstaja tudi pedagoški program **Računalništvo z matematiko**, ki je namenjen izobraževanju za pouk v srednji šoli. Diplomant naj bi bil poučeval specialne računalniške predmete na računalniški smeri in računalništvo kot splošni izobraževalni predmet v drugih smereh. Prav tako naj bi bil usposobljen za pouk matematike v tistih srednješolskih programih oziroma smereh, v katerih matematika ni temeljni strokovni predmet. Ta program je nov. Za šolsko leto 1988/89 je bil objavljen razpis za vpis v ta program, ker pa je bilo prijavljenih premalo kandidatov, se ni začel izvajati.

Splošna značilnost vseh smeri matematike je resen in razme-

roma zahteven študij, ki pa svojim diplomantom daje dobro strokovno podlago za ustvarjalnost in uporabnost na številnih področjih dela. Zaradi velikega pomanjkanja (zlasti pedagoških) matematikov so delovna mesta (zlasti na šolah) tako rekoč zagotovljena. Pridobljeno znanje daje vse možnosti za uspešno nadaljevanje študija matematike doma in v tujini.

Prvi letnik je za vse študijske smeri skupen in pomeni trdno osnovo za ves nadaljnji študij. Poleg dveh osnovnih matematičnih predmetov, analize in algebre, sta v programu le še fizika in računalniški praktikum ter SLO.

Čeprav je predmetov malo in je obremenitev po urah razmeroma nizka (skupaj je le 13 ur predavanja in 12 ur vaj na teden), pa je ravno prvi letnik za marsikoga najbolj kritičen. Osip je velik (nad 60%), res pa je, da je velik (okrog 20%) tudi fiktivni vpis.

Sprejemnega izpita ni, na leto se vpiše v prvi letnik okrog 100 novincev; od teh pričakujemo zanesljivo znanje najelementarnejše srednješolske matematike, nekaj smisla za abstraktno mišljenje, predvsem pa veliko pripravljenosti za resno delo.

Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Vtozd Fizika

Vtozd Fizika združuje:

Oddelek za fiziko

Katedro za meteorologijo

Astronomsko-geofizikalni ob-

servatorij

Izobražuje inženirje fizike, diplomirane inženirje fizike, profesorje fizike, diplomirane inženirje meteorologije, diplomirane astronome

Preučuje:

fiziko kondenzirane materije
fiziko jedra in osnovnih delcev
fiziko atoma
matematično in statistično fiziko
meteorologijo

astro-geofizikalne vede
kvantno in elektro optiko
pouk fizike

uporabo fizike na področju tehnike in medicine

Na ljubljanski Univerzi so poučevali fiziko vse od njene ustanovitve leta 1919, pravi razcvet pa je doživela šele po letu 1945. Potreba po visoko izobraženih kadrih na vseh področjih je namreč izredno povečala število slušateljev predmeta fizika na tehničnih fakultetah, pa tudi na filozofski in medicinski fakulteti. Tako se je neprestano spopolnjeval praktikum iz fizike, krepilo

se je znanstvenoraziskovalno delo, še zlasti po ustanovitvi Instituta J. Stefan. To je pripomoglo, da se je leta 1952 ustanovila nova študijska smer - tehnična fizika. S tem se je okrepil tudi sam študij fizike, zanimanje zanj se je povečalo. Zato je bila leta 1953 sezidana nova velika predavalnica s prostori za eksperimentalni pouk fizike, leta 1969 pa še prva zgradba objekta, ki naj bi v celoti predstavljal potrebno osnovo za pouk in znanstvenoraziskovalno delo fizike in matematike na ljubljanski Univerzi. Čeprav se z gradnjo ni nadaljevalo, je fizika kljub temu dobila vsaj

nove predavalnice, laboratorije, delavnice in kabinete za učitelje in asistente. Povečalo se je število študentov in s tem tudi učiteljev fizike. Okrepilo se je znanstvenoraziskovalno delo na samem oddelku in astrogeofizikalnem observatoriju in v sodelovanju z Institutom J. Stefan, Institutom za matematiko, fiziko in mehaniko, s Hidrometeorološkim zavodom in z drugimi.

Študij fizike je razdeljen na višješolski in visokošolski. Zaradi zelo razvejenega področja delovanja diplomiranih fizikov je visokošolski študij razdeljen na

več usmeritev: tehnična smer, naravoslovna smer, matematično-fizikalna smer, pedagoška smer, meteorološka smer in

astronomsko-geofizikalna smer. Na podiplomskem študiju je mogoče izobraževanje na po-

dročju fizike trdne snovi, fizike jedra in osnovnih delcev, elektrooptike in biofizike. V okviru fakultete in v sodelovanju z In-

stitutom J. Stefan pa je organiziran tudi podiplomski študij jedrske tehnike.

Biotehniška fakulteta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani Vtozd Biologija

Začetek študija biologije na Slovenskem sega v leto 1919, ko je bila ustanovljena ljubljanska univerza. Tedaj sta v okviru njene Filozofske fakultete začela delovati Zoološki in Botanični inštitut, k univerzi in študiju biologije pa so tedaj pridružili tudi že leta 1810 ustanovljeni ljubljanski botanični vrt. Leta 1946 je začel v okviru fakultete delovati še Inštitut za antropologijo.

Študij je nato potekal v sklopu različno sestavljenih fakultet. Prirodoslovno-matematično-filozofske. Prirodoslovne-matematične, od leta 1960 pa je na Biotehniški fakulteti sprva na

Biološkem oddelku te fakultete danes pa na Visokošolski temeljni organizaciji združenega dela (Vtozd) za biologijo.

Prva desetletja je potekal študij biologije v okviru nekaj obsežnejših predmetov. Z razvojem novih raziskovalnih in študijskih smeri je postopoma nastalo več bolj specializiranih predmetov. Prejšnji inštituti so se preimenovali v katedre.

Danes sestavlja Vtozd za biologijo 7 kateder: katedra za zoologijo katedra za botaniko katedra za antropologijo

katedra za fitofiziologijo katedra za zoofiziologijo katedra za biokemijo in genetiko katedra za metodiko biološkega izobraževanja ter posebna enota Botanični vrt.

Zaradi vse večjega napredka stroke v svetu in pri nas in ker naj bi se diplomanti čedalje bolj vključevali v delo, se je sprva enopredmetni študij biologije razdelil v raziskovalno tehniško in pedagoško smer študija. Raziskovalna smer študija se nadalje deli v tri smeri, in sicer:

sistematsko-ekološko

molekularno biološko morfološko fiziološko.

Poleg pedagoške dejavnosti poteka na Vtozdu tudi raziskovalno delo.

Zaradi prostorske stiske na Filozofski fakulteti na Aškerčevi 12 oteka študij biologije v neugodnih prostorskih razmerah, in to se kaže tudi v prostorski ločenosti posameznih enot. Z graditvijo sodobno zasnovanega in obsežnega biološkega središča pod Rožnikom pa se še pred letom 1990 temu študiju obetajo neprimerno boljše možnosti.

Fakulteta za telesno kulturo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Začetki segajo v leto 1946, ko je Slovenija z ustanovitvijo Srednje šole za telesno vzgojo v Ljubljani dobila prvo šolo za izobraževanje strokovnjakov za to področje. Potrebe šolstva po višje strokovno usposobljenih učiteljih so bile odločilne za ustanovitve Višje kadrovske šole. Jeseni leta 1953 je dobila Slovenija triletni Inštitut za telesno vzgojo in kmalu zatem Višjo šolo za telesno vzgojo.

Reformni tokovi v šolstvu, ki so zahtevali tudi za povečanje telesne vzgoje v srednjih šolah visokošolsko izobražene učitelje, so poleg drugih dejavnikov pripomogli, da je bila z zakonom Skupščine LR Slovenije leta 1960 ustanovljena Visoka šola za telesno kulturo. To je bil pomemben dejavnik ne le v razvoju te ustanove, temveč tudi telesne kulture na Slovenskem. Tedaj so učitelji, ki so poučevali na tej šoli, sodelavci in člani sveta šole spoznali, da brez raziskovalnega dela ni mogoče napredovati, po-

sebnost zato, ker je postala znanstvenoraziskovalna dejavnost v športu v svetu, pa tudi v Jugoslaviji priznana znanstvena panoga. Zato je bila na šoli ustanovljena komisija za znanstveno-raziskovalno delo, ki pomeni začetek raziskovalnega dela na tem področju.

V tem obdobju je bila odločilna vpljiva podiplomskega izobraževanja. Omembe vreden korak v razvoju visoke šole je bilo usmerjanje študentov na posamezna ožja strokovna področja ob uvedbi študijskega programa.

Navešti je treba še nekatere pomembne dogodke: ustanovitev Inštituta za kineziologijo leta 1970, ki so ga narekemale potrebe po boljši organizaciji in večji učinkovitosti raziskovalnega dela ter vpljavi višješolskega izobraževanja ob delu za dve smeri, in sicer za športne trenerje in organizatorje športne rekreacije.

Ustanovitev Inštituta za kineziologijo pomeni začetek ustvarjanja lastnih raziskovalnih moči, tesno sodelovanje šole z drugimi univerzitetnimi učitelji in znanstvenimi delavci ljubljanske univerze in Visoke šole za telesno kulturo v Zagrebu.

Leta 1982 je VŠTK prejela najvišje priznanje telesne kulture v Sloveniji – Bloudkovo nagrado. In nazadnje: 15. decembra je Skupščina SR Slovenije s soglasjem sveta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije sprejela odlok o preimenovanju VŠTK v fakulteto za telesno kulturo. Preimenovanje v fakulteto je izredno pomembno, saj je povezano z doseženo stopnjo pedagoškega, zlasti pa raziskovalnega dela v visokošolski delovni organizaciji v prejšnjih letih, obenem pa mejnik v razvoju šole in novo spodbudo za delavce in študente za še boljše delo, za večje dosežke in večjo uveljavitev.

Pripravljeni in sprejeti so bili vzgojno-izobraževalni programi za pridobitev visoke izobrazbe v pedagoški usmeritvi na področju telesne vzgoje, programi izobraževanja za pridobitev magisterija in doktorata kinezioloških znanosti.

Zveza za telesno kulturo in Fakulteta za telesno kulturo že od 1971 izdajata revijo Telesna kultura, ki obravnava teoretična, praktična in znanstvena vprašanja telesne vzgoje, športa in rekreacije.

S priključitvijo šolskega centra za vzgojo amaterskih kadrov se je dejavnost fakultete razširila tudi na področje, ki zajema tudi oddelek za tisk in založništvo.

V letih od 1960 do novembra 1988 je diplomiralo na pedagoški smeri 1420 študentov; na trenerški smeri 35, na športno-rekreacijski smeri 48. Doslej je magistriralo 39 kandidatov, doktorske teze pa jih je zagovarjalo 23.

Akademija za glasbo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani

Začetki glasbenega visokega šolstva segajo pri nas v zadnja desetletja prejšnjega stoletja, do ustanovitve Akademije za glasbo pa je lahko prišlo šele po prvi svetovni vojni leta 1919. Naslednje leto je akademija dobila pravico javnosti, leta 1926 pa je nastal Državni konservatorij. Po osvoboditvi se je leta 1945 akademija reorganizirala v Akademijo za glasbo, ki je zajemala vse stopnje glasbenega izobraževanja. V okviru znanstvenega oddelka se je na visoki stopnji raz-

vil tudi študij glasbene pedagogike s teoretsko in praktično smerjo. Leta 1966/67 je v sestavi akademije za glasbo nastal pedagoški oddelek z nalogo, da pripravlja kadre za pedagoško delo v glasbenih in splošnoizobraževalnih šolah.

Od leta 1975 je Akademija sestavni del Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Njen študijski program zajema poleg strokovnih predmetov med drugim tudi pedagoško-psihološke

predmete, del njenih diplomantov pa sodeluje tudi pri pedagoškem delu na šolah vseh stopenj.

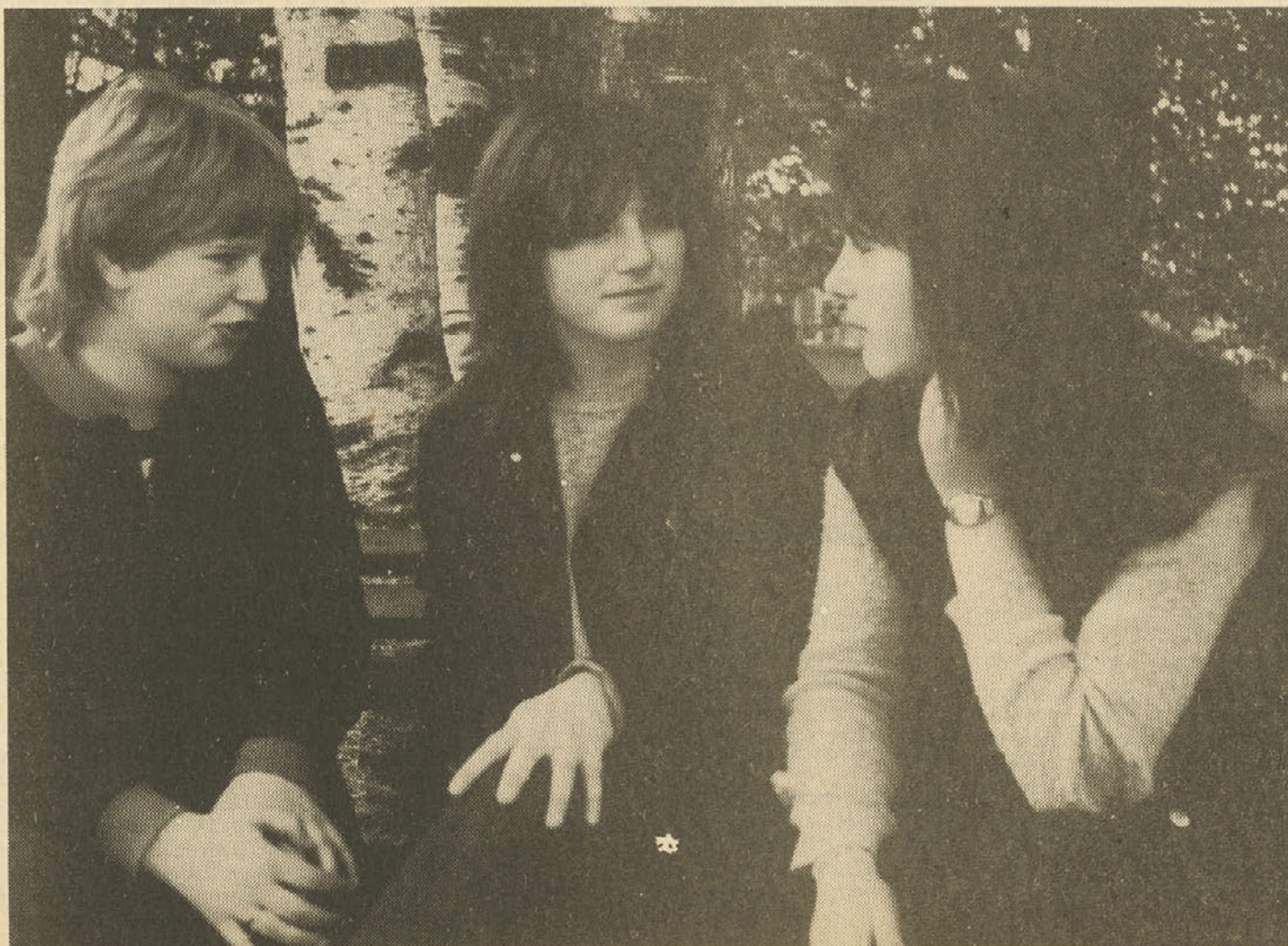
Akademija ima 7 oddelkov: za kompozicijo, za dirigiranje, za solopetje, za klavir, orgle in harfo, za godala, za pihala in trobila ter za glasbeno pedagogiko.

Medtem ko je na drugih oddelkih organiziran tako višješolski kot visokošolski študij, je na oddelkih za kompozicijo in glasbeno pedagogiko samo visokošolski študij.

Na oddelku za glasbeno pedagogiko in še nekaterih drugih oddelkih je organiziran tudi podiplomski študij, če se pokaže, da je potreben. Vpis v prvi letnik je vsako leto omejen na približno 80 študentov, in to zaradi omejenih kadrovskega potreb in možnosti ter prostorskih in drugih zmogljivosti akademije. Pred vpisom v prvi letnik je na vseh oddelkih obvezen sprejemni izpit, ki sestoji iz preskusa znanja in umetniške nadarjenosti.

BELEŽKE:

Pedagoški poklici in šole

Prijateljsko posvetovanje

Fotografija: Mirko Kambič

Poznati abecedo raziskovalnega dela

Mentorjeva vloga pri raziskovalni nalogi

Letošnja predstavitev raziskovalnih nalog srednješolcev iz biologije je bila ob 22. srečanju mladih raziskovalcev Slovenije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Okoli petdeset mladih je predstavilo petindvajset raziskovalnih nalog pod mentorstvom devetnajstih mentorjev. Naloge so bile po tematiki raznolike. Obravnavale so živalstvo in rastlinstvo nekaterih območij, ekološke teme, biokemijo, mikrobiologijo pa tudi teme o zdravju ljudi in živali ter uporabi računalnika pri pouku biologije.

Število nalog in raznovrstnost tem pa nista mogla prikriti značilnega stanja, ki ga opažamo že nekaj časa ob srečanju mladih raziskovalcev s področja biologije: kakovost raziskovalnih nalog tudi letos ni bila izenačena. Nekatera dela so bila dobro urejena in zgledno dokumentirana, primerna za takojšnjo objavo. Mnoga so presegala okvire seminarne ali celo diplomske naloge. Druga skrajnost pa so bila dela, ki po izbiri metodike, mentorjevemu znanju in predstavi niso bila na ravni republiškega srečanja raziskovalcev srednješolcev.

Kadarkoli se sprašujemo po vzrokih za tako stanje, zmeraj

ugotovimo, da so edini pravi dejavnik, ki vpliva na kakovost raziskovalnih nalog, mentorji.

Glede na način mentorjevega dela lahko raziskovalne naloge razdelimo na tri temeljne skupine. Mentorji so: srednješolski učitelji z matične šole ali strokovnjaki z institucij, iz podjetij in tudi s fakultet ali pa sta mentorja dva, ponavadi pedagog in praktik iz združenega dela.

Vsak od načinov mentorskega dela ima nekaj dobrih in nekaj slabih lastnosti. S poznavanjem enih in drugih se lahko delo mentorjev izboljša. Pričakujemo torej še več dobrih raziskovalnih nalog, takšnih, ki bodo izpolnile svoj vzgojni in izobraževalni

smoter: spoznavanje načina dela v raziskovalni dejavnosti.

Oglejmo si značilnosti posameznih oblik mentorskega dela. Pri nalogah, pri katerih so mentorji učitelji sami, se kakovost najbolj spreminja. Del krivde za to lahko pripišemo preobremenjenosti srednješolskega učitelja, ki mu za izobraževanje in zunajšolske dejavnosti velikokrat zmanjkuje časa. Druga pogosta napaka pa je slabo poznavanje abecede raziskovalnega dela. Nepravilno izbrana metodika lahko uniči še tako izvrzno zamisel za raziskovalno nalogo. Največ uspeha imajo učitelji, ki se s katero od dejavnosti tudi sami ljubiteljsko ukvarjajo. In končno: za stanje je krivo tudi pomanjkanje vrnitvenih informacij. Kakovost nalog se z leti ne povečuje tako hitro, kot bi pričakovali glede na izkušnost mnogih, ki so mentorji že več let. Velika prednost mentorja s šole pa je, da dobro pozna učenca in načine, kako je treba spodbujati pri izdelavi raziskovalne naloge. Druga oblika takšnega vodenja je sicer zelo zaželena, saj pridejo učenci iz šole v drugačno okolje – v institucije, zavode in delovne organizacije, kjer poteka pravo znanstveno delo. Takšno okolje pa daje mlademu raziskovalcu še poseben polet, obenem pa mu omogoča vpogled v zamotane mehanizme znanstvenega dela.

Tukaj pa tiči past, ki se je mnogi ne zavedajo. Učenec, odprte glave, voljan delati, lahko nevede postane le izpolnjevalec napotkov in torej le tehnični sodelavec pri doseganju izsledkov. Razumljivo je, da pri tem ne pridobi veliko. Mnogokrat opazimo, da taki učenci ne poznajo dovolj niti teoretičnih temeljev svojega dela. Na drugi strani pa nekatera dela zahtevajo preobširno poglobljanje v literaturo, in to učenca še dodatno obremenijo.

Če je mentor praktik, veliko nalog nima splošnih sklepov, do katerih bi se dokopal učenec sam.

Tretja oblika mentorskega dela omogoča, da se učenec ogne slabostim prvih dveh. Pričakovali bi, da je taka kombinacija idealna, izkaže pa se, da se mentorja večkrat preveč zanašata drug na drugega. Tako nastajajo strokovne ali druge napake, teh pa v raziskovalnih nalogah ne bi smelo biti. Oba mentorja morata tesno sodelovati in skupaj oblikovati zahteve, ki jih postavljata mladim raziskovalcem. Upoštevati bi morali tudi eno temeljnih načel skupinskega dela: vsak naj dela tisto, za kar je strokovnjak. Tak način dela je lahko velika izkušnja za same mentorje, saj pripomore k pretoku informacij med šolo in stroko v obeh smereh.

Ob dvojnem mentorstvu se postavlja vprašanje, ali je lahko kdo mentor več nalog hkrati. Iz prakse mnogih srednješolskih učiteljev in iz kakovosti nalog vidimo, da ta način velikokrat ni uspešen. Vodenje kakovostne naloge zahteva veliko truda. Tako pa se dogaja, da so učenci prepuščeni sami sebi in le redko zmorejo vse sami.

Mentorji morajo znati presoditi obsežnost dela in ga pravilno porazdeliti – če je treba tudi na več učencev. Ne smejo pa sodelovati pri nalogi kot izvajalci. Povedali smo že, da ni niti vzgojno niti etično, da mentor naredi celotno nalogo in uporabi učence kot nekakšen »zaslon«. Podobno velja za izpeljavo nekaterih meritev, ki zahtevajo uporabo visoke tehnologije. Tam učenci le zapisujejo izide – ti pa so lahko le dodatek k nalogi, če se ujemajo s tematiko, ne pa srž naloge na srednješolski ravni.

Če poznamo pasti, ki jih postavljajo različne oblike mentorskega dela pred nas, se jim bomo lažje ognili in uporabili najboljšo kombinacijo – vse zato da bi zvečali kakovost in zanimivost mladinskega raziskovalnega dela. Poleg dela z mentorji, njihovega izobraževanja in ozaveščanja bo nujno sestaviti celostno metodologijo mladinskega raziskovalnega dela. Pri oblikovanju predloga sodeluje več mentorjev, strokovnjakov recenzentov in članov komisij pri zagovorih nalog na letošnjem srečanju mladih raziskovalcev.

JANKO RODE

**SKUPŠČINA MESTA LJUBLJANE
MESTNI MUZEJ LJUBLJANA
ARHITEKTURNI MUZEJ LJUBLJANA
LJUBLJANSKA KULTURNA SKUPNOST
MESTNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST
LJUBLJANSKA TURISTIČNA ZVEZA**

RAZPISUJEJO

v skladu z akcijo IAPA (International Association of Art-UNESCO) natečaj za fotografske, filmske in video upodobitve na temo **LJUBLJANA: PODOBE MESTA IN ULIC** v okviru splošno zasnovane teme SPOMIN SVETA. SPOMIN ULICE.

Namen natečaja je zajeti v objektiv fotografske, filmske ali video kamere podobe mesta, kakršne se kažejo v njegovi zgodovini, življenju arhitektur v mestu, ulic, krajine v stiku z mestom, parkov vse do drobnih detajlov, pač vsega tistega, kar oblikuje mesto, v našem primeru Ljubljano, kot prostor spomina.

1. Tema upodobitev je urbani prostor iz vseh mogočih zornih kotov kulturne dediščine, od starejše do moderne arhitekture, utripa mesta, razpoloženja, množice, posameznih dogodkov ipd.

2. Natečaja se lahko udeležijo učenci 7. in 8. razredov osnovnih šol, učenci 2. srednjega usmerjenega izobraževanja ljubljanskih občin, člani fotokrožkov, fotoklubov v vzgojno-izobraževalnih organizacijah, člani družbenih organizacij in društev in posamezniki, stari do 19 let.

3. V poštev pridejo črno-bele fotografije velikosti 18 x 24 cm, barvni diapozitivi formata leica, filmski trak super 8 v trajanju do 10 min. in video trak v trajanju do 10 min. (Fotografije, diapozitive, filme in video trakove naj krožki oz. skupine, navedene v 2. točki tega razpisa, prej odberejo). Število fotografij ali diapozitivov naj ne presega števila 10. Prispela dela morajo biti opremljena s temi podatki: avtorjevo ime in priimek, letnica rojstva, naslov dela, šola, klub in naslov stalnega bivališča.

4. Prispela dela bo ocenjevala petčlanska strokovna komisija – žirija v sestavi: Peter Krečič – predsednik, Bojan Pajk, Srečo Dragan in Iztok Premrov. Če bo na natečaj prispelo najmanj 200 del, bo žirija podelila 10 denarnih nagrad-odkupov in 20 priznanj oz. knjižnih daril.

5. Vsa nagrajena dela in dela, ki prejmejo priznanje, bodo razstavljena na posebni razstavi v Kulturno-informacijskem centru Križanke junija 1989.

6. Vsa nagrajena dela ostanejo arhivirana v Mestnem muzeju Ljubljana.

7. Vsa dela, ki jih nameravate poslati na razpis, naslovite na:

Mestni muzej Ljubljana, Gosposka 15, Ljubljana
z oznako: SPOMIN SVETA, SPOMIN ULICE

Razpis začne veljati z objavo v Delu, Dnevniku, Mladini, Pionirju, Pionirskem listu in Prosvetnem delavcu.

Žirija bo upoštevala vsa dela, ki bodo prispela na naslov do 15. maja 1989.

iz prakse
za
prakso

PRVI MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR NA RAVNAH NA KOROŠKEM

Ravne 88

Temeljni družbeni smoter vzgoje in izobraževanja je razvijati svobodno, ustvarjalno in celostno osebnost. To pa bomo dosegli z razvijanjem zavesti o smotnem gospodarjenju z naravnimi viri ter z varovanjem naravnih in drugih vrednot človekovega okolja. Leto 1988 pomeni čas korenitih sprememb v gospodarstvu, družbenopolitičnem življenju in v odnosu do vsega, kar nas obdaja.

Te spremembe zahtevajo tudi drugačen način razmišljanja, drugačno reševanje problemov in seveda predvsem drugačno vrednotenje znanja, inovativnosti, vzgoje in izobraževanja. Pot iz nakopičenih težav pa je mogoče najti le z znanjem, ki ga bomo dali mlademu človeku. Zato ga moramo vzgojiti tako, da bo znanje kritično sprejemal in ga tudi koristno uporabljal. Šola po svojih možnostih vpleta tako prenašanje znanja, vendar pa mlademu človeku ne more dati vsega.

Pri vzgoji in izobraževanju naj bi razvili kritičnega, razmišljajočega in inovativnega človeka. Za to je veliko možnosti pri naravoslovnih predmetih. Naravoslovje je širok splet znanstvenih ved, ki življenjsko obravnavajo človekove probleme, zajemajo reševanje okolja in kažejo, kakšne bodo možnosti za prehranjevanje človeštva, predvsem pa omogočajo razumeti vlogo in položaj človeka v naravi.

Ne smemo biti malodušni nad zdaj na videz brezizhodnim družbenogospodarskim položajem. Pomembno je, da vsak, in tako tudi mi, po svoje pripomore k izhodu iz krize. Iz tega pa vodi ena sama pot – znanje.

Svoje znanje in sposobnosti vpletnjemo v vzgojo in izobraževanje naše mladine. Sodobna in uspešna oblika našega dodatnega znanja pri tej vzgoji je mladinski raziskovalni tabor.

Tako smo tudi na Ravnah organizirali naravoslovni mladinski raziskovalni tabor **Ravne 88**. Srednja šola tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve se je prijavila na razpis raziskovalnih skupnosti Ravne, Radlje, Dravograd in Slovenj Gradec za izpeljavo raziskovalnih dejavnosti. Raziskovalne skupnosti so to našo pobudo v taboru sprejele in tako gmotno omogočile, da smo jo uresnili.

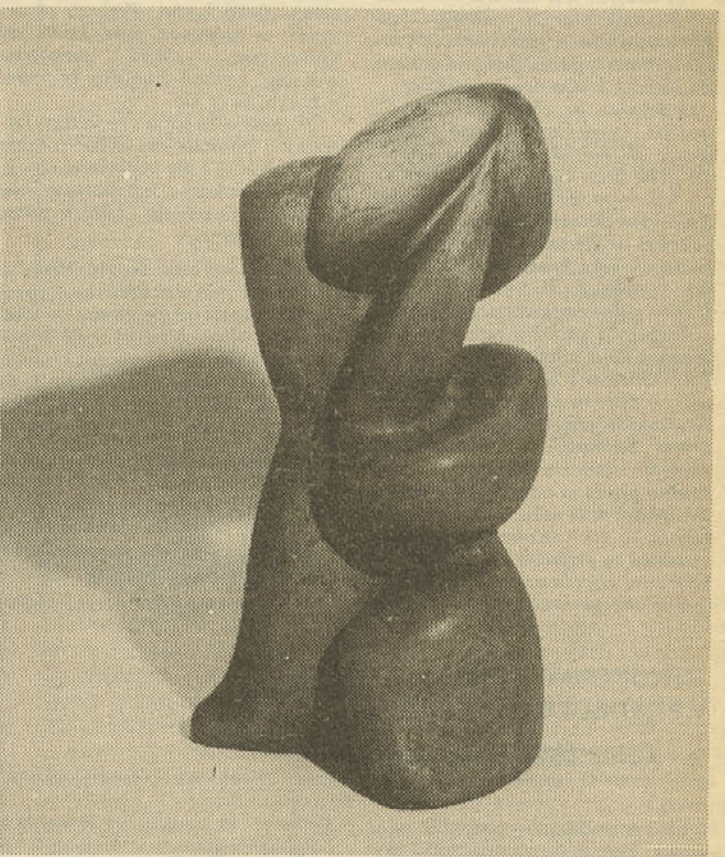
Zamisel o mladinskem raziskovalnem taboru ima dva vira. Prvi je iz Postojne – tja so bili naši učenci lani

7. Popis in analiza vodnih virov na območju Uršlje gore

Opomba: 7. skupina je obdelovala območje po programu Raziskovalne skupnosti Ravne, s podatki iz svojih raziskav pa so sodelovale tudi vse druge skupine. Tako so izsledki raziskovalnega tabora celostno in sklenjeno delo.

Delo tabora pa naj bi doseglo tri poglavitne cilje:

- učence naj bi pripravilo na čim bolj samostojno raziskovalno delo;
- v okviru naloge Občinske raziskovalne skupnosti smo obdelali določeno območje v občini Ravne na Koroškem; tako je naše delo imelo tudi praktično vrednost;
- učenci iz drugih krajev so spoznali značilnosti tega dela naše ožje domovine.

(1987) povabljeni na njihov raziskovalni tabor. To naj bi bila tudi oblika poglobljanja vezi s tamkajšnjo Srednjo tehniško-naravoslovno šolo.

Drugi vir zamisli je nastal v našem aktivu učiteljev biologije in kemije. Že dolgo smo si želeli, da bi poleg dela v krožkih izpeljali še tako obliko raziskovanja. Na seji aktiva, 24. 1. 1988, smo to zamisel začeli uresničevati. Izdelali smo program dela tabora, ki je potekal v 7 skupinah (po 3 do 4 učencev):

1. **Raziskovanje prsti** – določanje Ph, karbonatov, odstotek humusa itn.

2. **Analiza vode** – določanje kisika v vodi

3. **Raziskovanje enodnevnice v potoku Kotulščica** – nabiranje in določevanje živali v potoku s poudarkom na enodnevnicih

4. **Popis metuljev in nekaterih žuželk v Meziški dolini** – lovljenje, nabiranje in prepravljanje

5. **Najodpornейše drevesne in grmovne vrste v onesnaženem okolju** – popis vrst dreves v neposredni bližini topilnice v žerjavu

6. **Popis rastlin v osnovnem polju v enem kvadrantu** – botanična skupina bo nabirala rastline na območju Uršlje gore

Tabora so se poleg učencev naše šole, iz že prej omenjenega vzroka, udeležili tudi učenci Srednje tehniške in naravoslovne šole iz Postojne in Srednje šole Edvarda Kardelja iz Slovenj Gradca.

Življenje in delo je potekalo v dijaškem domu naše šole in v šolskih laboratorijih ter seveda na terenih v okolici Raven na Koroškem.

Mentorji in vodje raziskovalnih skupin so bili učitelji naše šole, k delu pa smo pritegnili tudi sodelavce iz drugih okolij. Poleg raziskovalnega dela smo našli tudi čas, da so si udeleženci ogledali znamenitosti Raven in njene okolice.

Med taborom je nastajal bilten, ki obsega 80 strani in vsebuje vse podatke in izsledke raziskovalnega dela. Udeleženci so za sodelovanje prejeli priznanja. Tabor je potekal od 5. do 12. julija 1988, torej med počitnicami. To pa ni zmanjševalo navdušenja.

S tem raziskovalnim taborom Ravne 88 smo zaorali ledino take oblike dela z mladimi na Koroškem. Želimo si še samo, da bi širša družbena skupnost spoznala, da je tako raziskovalno delo mladih – vzgoja za delo v 21. stoletju.

IVAN LEITINGER

na podlagi 126. člena Zakona o notranjih zadevah SR Slovenije (Ur. list SR Slovenije, št. 28/80) in 26. člena Statuta izobraževalnega centra organov za notranje zadeve (št. 11/9-81, z dne 15. 7. 1981) in po prejšnjem mnenju republiškega sekretarja

razpisuje

SVET IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE

RAZPIS UČENCEV V KADETSKO ŠOLO ZA MILIČNIKE V ŠOLSKO LETO 1989/90

Na razpis se lahko prijavijo moški, državljani SFRJ, ki izpolnjujejo vse pogoje:

- uspešna končana osnovna šola
- ne smejo biti starejši od 17 let
- biti morajo telesno in duševno zdravi
- obvladati morajo slovenski jezik
- da jim ni bil s pravnoomočno sodno odločbo izrečen vzgojni ukrep
- ter da niso v kazenskem postopku.

V kadetsko šolo za miličnike bo sprejetih 220 učencev.

Šoli se izvaja vzgojno-izobraževalni program v srednjem izobraževanju za pridobitev strokovne izobrazbe V. stopnje zahtevnosti za izvajanje del in nalog miličnika.

Izobraževanje za poklic traja štiri leta in se začne 1. septembra 1989. V tem času učenec odsluži vojaški rok; ta se mu prizna potem, ko opravi dela in naloge miličnika najmanj dve leti.

Ob končanem šolanju mora učenec delati v organih za notranje zadeve najmanj dvakrat toliko časa, kolikor traja šolanje.

Med šolanjem živi učenec v domu za učence in ima pravico do brezplačnega stanovanja in hrane, uniforme, učnih pripomočkov, do preventivnega zdravstvenega varstva in do denarnega zneska zaosebne potrebe.

Starši oziroma zakoniti zastopnik in učenec sklenejo z republiškim sekretariatom za notranje zadeve pogodbo o šolanju.

Kandidati naj se prijavijo za razpis najkasneje do 31. 3. 1989 na najbližji postaji ali oddelku milice.

Prijava za vpis na obrazcu 1.20 morajo obvezno podpisati starši ali zakoniti zastopnik, in to je hkrati dokazilo o njihovem dovoljenju za vpis.

Priložiti je treba spričevalo o uspešno končani osnovni šoli; kandidati, ki še obiskujejo osmi razred OŠ, naj predložijo spričevalo sedmega in spričevalo 1. polletja 8. razreda; spričevalo o končani osnovni šoli pa naj pošljejo do 20. 6. 1989.

Priložiti morajo pisno mnenje šole, v kateri so se zadnje leto šolali, ter pisek iz rojstne matične knjige.

Kandidati, ki bodo izpolnjevali vse navedene pogoje, bodo vabljeni na zdravniški pregled, preskus psihofizičnih zmogljivosti in preskus iz znanja slovenskega jezika.

Pravilniku o razpisu za vpis in izvedbo vpisa v srednjem izobraževanju (Ur. l. SRS, št. 5/81, člen 8) morajo druge srednje šole, zaradi katerega postopka pri sprejemu v Kadetsko šolo za miličnike, prijave kandidatov, ki so bili na sprejemnih izpitih za KŠM neuspešni, prejeto do 1. junija. Tiste šole, ki niso uvedle omejitve vpisa, pa tudi po tem roku.

Pri sprejemu v kadetsko šolo za miličnike bodo imeli prednost kandidati z boljšim učenim uspehom in kandidati, ki bodo uspešnejši pri preskusu znanja.

Na izidu sprejema bodo kandidati sproti obveščeni, najkasneje pa do 10. 6. 1989.

Vsa pojasnila dajejo:

Kadetska šola za miličnike, Rocenska 56, Ljubljana-Šmartno, telefon (061) 59-666, osnovne šole in vse postaje in oddelki milice

SVET IZOBRAŽEVALNEGA CENTRA ORGANOV ZA NOTRANJE ZADEVE

dopisniki poročajo

UČITELJI GEOGRAFIJE POZDRAVLJAMO NOVO OBLIKO USPOSABLJANJA

• Geografska pedagoška delavnica v Poljčah

Zavod SR Slovenije za šolstvo je v tem šolskem letu pričel z novo obliko usposabljanja učiteljev geografije. Janez Godnov je ob strokovni pomoči mag. Slavka Brinovca zdaj pripravil tri pedagoške delavnice, v katerih so se učitelji geografije usposabljali za uporabljanje videa pri pouku geografije. Dvodnevne delavnice so potekale v Republiškem centru za obrambno usposabljanje na Poljčah. Z učitelji iz organizacijske enote in nekaterimi ljubljanskimi sem se udeležila tretje delavnice.

Dvodnevno delo v delavnici je bilo zelo intenzivno. Naša osrednja naloga je bila pripraviti učne ure geografije z uporabo video posnetkov. Delo je potekalo v skupinah, v vsaki so bili po trije ali štiri učitelji. Najprej smo se naučili ravnati z videorekorderjem: priključitev na televizijski sprejemnik, predvajanje kasete, iskanje posameznih kadrov, časovno programiranje snemanja... Težje je bilo iz filmov pripraviti učno uro. Zlasti iskanje in združevanje primerljivih odlomkov iz filmov, ki niso bili prirejeni šolskemu pouku, se je izkazalo kot zamudno delo, za katero smo bili še premalo izurjeni. Zato tehnični del naših izdelkov ni bil najboljši. In vendar je bila predstavitev dela posameznih skupin zelo zanimiva. Video posnetke smo vključevali v uro zelo različno. Čeprav smo film uporabljali predvsem za pridobivanje novega znanja, pa so bile posamezne sekvence uporabljene tudi

v drugih etapah učne ure. Nekateri so uporabili ali zmontirali samo eno filmsko sekvenco, drugi več, sekvence so trajale različno dolgo, opazovanje učencev je bilo bolj ali manj vodeno, nekateri so s posnetki povezovali tudi druga učila... Skratka, iz dobrih pa tudi slabih rešitev, do katerih smo se dokopali sami ali kolegi v drugih skupinah, smo se veliko naučili.

V našem programu je bilo tudi snemanje z video kamero. Zal smo lahko zaradi slabega vremena snemali le našo delavnico in nismo mogli iti na teren kot udeleženci prejšnjih delavnic. Snemanje na terenu bi lahko dobro včlenili v naravoslovne dejavnosti.

Dvodnevno usposabljanje v Poljčah smo vsi zelo dobro ocenili in se strinjali, da si še želimo podobnih oblik izobraževanja. Glavni uspeh delavnice je, da smo se spopadli z novo izobraževalno tehnologijo, da nas je ta pritegnila in da se je ne bojimo več uporabljati. Ravno tako pomembno pa se nam je zdelo, da smo lahko izmenjali med seboj tudi druge izkušnje. Drug do drugega smo se učili pa ne le v »uradnem« delu delavnice, temveč tudi med odmori, in čeprav utrujeni še pozno v noč. Samo eno nam je kalilo navdušenje za delo z videom: naše šole so še preslabo opremljene, da bi lahko pridobile izkušnje in veselje takoj prenesli v šolo.

MAJA UMEK

• O kruhu

Na osnovni šoli Oskarja Kovačiča na Škofijah smo 31. oktobra – ob svetovnem dnevu varčevanja pripravili zanimiv kulturni dan pod geslom *Za hlebec kruha dal bi kos srca*.

Sodelovali so učenci 3., 5. in 7. razreda. Učenci so od doma prinesli hlebec ali kosček domačega kruha. To je bil kruh vseh vrst in oblik. Z ob 8.30 je po šoli mamljivo zadušilo. Nato so si učenci 5. razreda ogledali pekarno v Bertokih. Opazovali so postopek peke kruha in se pogovarjali z delavci. V šolo so prinesli škatlo, polno raznovrstnega kruha.

Tretješolci so takoj zamesili kruh. Medtem ko je vzhajal, so se pogovarjali s kmetom s Škofij o sejanju pšenice, o žetvi in kako dobimo moko. Krajanci sta jim opisali domačo peko kruha. Sedmošolci so si naloge porazdelili. Likovniki so si ogledali krušno peč in jo narisali po spominu ter upodobili še nekaj zanimivih tihonj na to temo. Kuharji so spoznali sestavine za pripravo kruha, zamesili so mlečni kruh in pripravili nekaj vrst jedi iz starega kruha, drugi pa so iz

literature spoznavali pojme, povezane s peko kruha. Prebrali so sestavke o zgodovini peke kruha na Slovenskem, zbrali pregovore o kruhu, zapisali domislje in pesmi o kruhu, in še kaj.

Skupina učencev je s tovarišico Jermanovo obiskala krajanko Rozalijo Furlanič in se z njo pogovarjala o tradiciji peke kruha na Škofijah, saj vemo, da so bile na Škofijah nekoč kar tri pekarnice.

Ob 11. uri smo se vsi učenci in učitelji pa tudi nekateri starši zbrali v večnamenskem prostoru. In imeli smo kaj videti. Mize so se šibile pod težo različnih vrst domačega kruha in drugih krušnih dobrot. Prostor je bil poln rib, pisnih izdelkov in raznih leposlovnih ter drugih knjig o kruhu.

Učenka v narodni noši je gostom in učiteljem postregla v znamenje dobrodošlice s kruhom in soljo. Po poročanju in pogovoru s tehnologom iz koprške pekarnice smo se zadovoljni in polni novih spoznanj razšli.

IRENA KAVREČIČ HOLCMAN

STROKOVNO SREČANJE DELAVCEV V PREDŠOLSKI VZGOJI

• Komunikacija v vrtcu

Skupnost vzgojno-varstvenih organizacij Slovenije pripravi vsaki dve leti strokovno srečanje delavcev v predšolski vzgoji. Letošnji, že sedmi, tradicionalni posvet je bil v Portorožu od 10. do 12. novembra. Organizatorji so ohranili tradicijo posveta, vendar so jo izpeljali drugače, kot smo bili vajeni doslej. To je bil pogumen korak k spoznanju, kaj menijo o komunikaciji v vrtcu strokovnjaki, ki delajo v drugih panogah in kako z njimi enakovredno navezujejo stike tisti, ki jim je delo v vrtcu temeljna dejavnost. Skratka, srečanje teoretikov interdisciplinarnih strok s praktiki – z vzgojitelji, ravnatelji, s pedagoškimi vodji, strokovnimi delavci in s pedagoškimi svetovalci.

Organizatorji so ohranili tradicijo posveta z delom v skupinah in z uvodnim in sklepnim plenarnim delom. Posvet so obogatili z omizjem, s pogovorom o naravoslovnih vsebinah v predšolski vzgoji, z video programom, ter s prispevki MAK-designa in AJDE-NOVOLE. Poseben kulturni užitek so udeležencem ponudili z nastopom igralcev Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta, ki so uprizorili Moliera.

Že nekaj dni pred posvetom so udeleženci prejeli brošuro Komunikacija v vrtcu, v njej je zbranih 74 prispevkov vzgojiteljev, pedagoških

delavcev in drugih strokovnjakov. Strokovno gradivo je urejeno v več vsebinskih sklopih: govor kot sredstvo komunikacije, konflikti kot sestavina komunikacijskih procesov, vrtca, šola, krajevna skupnost, odrasli v vrtcu, vrtci in starši, otroci med seboj, komunikacija v umetnosti in pri nekaterih vzgojnih področjih, izobraževanje in strokovno spoprijemanje vzgojiteljev kot temelj kakovostne komunikacije v vrtcu, splošno o komunikaciji.

Središče pogovorov je bil vzgojitelj – njegova svoboda, njegova samozavest, različnost vzgojiteljev, kresanje mnenj, izvirnost reševanja problemov njegove vzgojne skupine, vzgojiteljeva ustvarjalnost kot izhodišče za ustvarjalnost otrok in še in še.

Da je bil posvet drugačen od prejšnjih, nov in izvir, dokazuje tudi to, da se ni končal v Portorožu. Izšel je iz predšolske pedagoške prakse in tja se je vrnil, izbojeval si je svoje mesto v interdisciplinarnih strokah, nadaljeval se bo v avtorskih prispevkih moderatorjev posveta, v reviji Vzgoja in izobraževanje, odmev, pa bo imel še dolgo in marsikje.

Obalni vrtci, ki so pripomogli k nemotenemu delu posveta in prijetnemu ozračju, so napovedali naslednji posvet čez dve leti v Novem mestu.

ZMAGA GLOGOVAC

PRED POKLICNO ODLOČITVIJO

• Petina srednješolcev ni zadovoljna z izbiro programa

Učenci osmih razredov se bodo ponovno odločali za svoj poklic in iskali prosta mesta na srednjih šolah. Premalo je lažjih programov, učenci se ne odločajo ustrezno, zato ne preseneča podatek, da osip v srednjih šolah ponekod dosega že 30%. To pomeni, da na vsaka štiri leta šolanja izgubimo en rod. Kako učence ustrezneje usmerjati in kaj novega vpeljati v akcijo poklicnega usmerjanja?

Del odgovora na ta vprašanja sva s psihologinjo Tamaro Neuman na osnovni šoli Karla Destovnika Kajuha v Ljubljani poiskali v razčlenitvi uspeha učencev naše šole v srednjem usmerjenem izobraževanju. Zajeli sva učence, ki so v preteklem šolskem letu končali 1. letnik srednje šole in tako primerjali njihov polletni in končni uspeh in uspeh pri posameznih predmetih v srednji šoli z uspehom v osmem razredu osnovne šole. Podatke sva zbirali za 116 učencev, ki so v šolskem letu 1986/87 obiskovali 8. razred osnovne šole in ki so ustrezno izpolnili in vrnil 92 vprašalnikov.

Od 92 učencev jih ob primerjavi uspeha v osnovni šoli in srednji šoli izboljša uspeh 8. Zanimiv je podatek, da je le eden od teh obiskoval štiritletni program, drugi pa triletni. 27 učencev obdrži uspeh iz osnovne šole, 37 ga poslabša za eno oceno, 16 za dve, 4 pa za tri ocene. Štirje učenci, ki so v osnovni šoli dosegli prav dober uspeh, v srednji šoli v triletnih programih (družboslovje, elektronika, ekonomija in kemija) niso uspeli. Programi, v katere so se vpisovali, so po zahtevnosti stopnji zelo različni, zato meniva, da računanje povprečnih ocen posameznih predmetov ni primerljivo, zanimivi pa so podatki o učencih, ki so v srednji šoli zelo uspešni in povsem neuspešni. Le ena učenka je v srednji šoli dosegla odlični uspeh. Nezadostnih učencev je bilo v drugem polletju srednje šole 19, to pa pomeni že v prvem letniku osip za 20,6%. Tem učencem bi lahko pristieli še 15 učencev, ki so bili v prvem polletju srednje šole nezadostni, a so ob koncu šolskega leta izboljšali uspeh. Prehod iz osnovne v srednjo šolo je za mladega človeka v puberteti resnično težaven, ponavadi odpovedo tisti, ki v domačem okolju nimajo dovolj spodbud. Kakšen je bil uspeh učencev, ki so bili v srednji

šoli negativni v osnovni šoli? Štirje učenci so bili tudi v osnovni šoli nezadostni, 8 učencev je bilo zadostnih, 3 učenci dobri in štirje učenci prav dobri.

Ob upoštevanju podatkov, ki sva jih zbrali, sva se ponovno vprašali o ustreznosti oziroma neustreznosti poklicne odločitve učencev, ki v letošnjem šolskem letu obiskujejo 8. razred osnovne šole. Učenci so že oktobra izpolnili anketo, ki jo vsako leto pripravi Skupnost za zaposlovanje. Ponovno prevladuje zanimanje za srednjo ekonomsko šolo in srednjo šolo za trgovsko dejavnost. Že na drugem mestu je program oblikovanja, na tretjem mestu pa naravoslovno-matematični program, računalništvo in osebne storitve. Naslednja področja, za katera se zanimava več učencev, so strojništvo, elektronika, gostinstvo in turizem, gradbeništvo in pedagoška usmeritev. Tako opazimo, da bo treba preusmeriti predvsem učence, ki se brez prave predstave in nadarjenosti odločajo za program oblikovanje, ter slabše učence, ki se odločajo za zahtevne programe in tiste, v katerih je preveč učencev. Prav slabšim pa je najtežje svetovati, saj imajo vsako leto manj možnosti. Zakaj se učenci odločajo za posamezen program? Pri fantih prevladuje razlog, da bodo lahko uporabili svoje posebne spretnosti in sposobnosti in bo delo raznoliko in razgibano. Takoj za tem pa kot razlog za izbiro poklica navajajo, da je poklic dobro plačan. Dekleta postavljajo na prvo mesto, da bodo lahko delala z ljudmi in jim pomagala.

Tudi za letošnje osmošolce v marksiških programih ne bo prostora, ob preusmerjanju pa bodo pogosto izbirali področja, o katerih premalo vedo. Lažjih programov je vsako leto manj in ob pogostih očitkih, da osnovna šola ne da dovolj znanja za nadaljnje šolanje, bi lahko opozorili tudi na vprašanje organizacije srednjega usmerjenega izobraževanja. Ob poklicnem usmerjanju v osnovni šoli pogosto ostajamo pred mnogimi neresenimi vprašanji, najnovejše raziskave pa kažejo, da kar petina učencev v srednji šoli ni zadovoljna z izbiro programa. To se seveda kaže tudi v slabšem učnem uspehu in v tem, da jih velikokrat ni k pouku.

BARBARA HANUŠ

• Pred 25 leti je Ljutomer dobil gimnazijo

Letos poteka četrto stoletje, odkar je bila ustanovljena srednja šola (gimnazija) v Ljutomeru. Ustanovitev je nedvomno pomenila za tisto območje pravo zgodovinsko prelomnico: učenci iz teh vinorodnih krajev so imeli več možnosti za šolanje.

Zanimanje za gimnazijo je bilo že od vsega začetka dokaj veliko. V šolskem letu 1963/64, to je ob ustanovitvi, se je prijavilo v njen prvi letnik 78 učencev, od teh jih je 56 opravilo sprejemni izpit. Gimnazija je se postopoma širila in v šolskem letu 1966/67 postala popolna tovrstna šola z osmimi oddelki; takrat je bilo v njej nekaj več kot 250 dijakov in dijakinj. Kako ponosni so bili Preleki na prvih 43 maturantov, ki so opravili maturo v šolskem letu 1966/67.

Po veljavni srednješolske reforme so v Ljutomeru ustanovili Srednjo šolo družboslovne usmeritve. Ta nadaljuje delo po tradicijah nekdanje gimnazije. V 25 letih je srednjo šolo v Ljutomeru obiskovalo nekaj več kot 1500 dijakov in dijakinj. Mnogi od teh so končali višje in visoke šole, vračajo se v rojstne kraje in zavzemajo vidna mesta.

Občinska skupščina Ljutomer je že marca 1963 sprejela sklep, da se v središču Prelekije ustanovi gimnazija, ki naj bi nosila ime po znanem jezikoslovcu in domačinu dr. Franu Miklošiču. Še preden pa so se odprla vrata na novo ustanovljene gimnazije, je bilo treba urediti prostore, priskrbiti opremo in učila in pridobiti osebe. Za prvega ravnatelja je bil imenovan prof. Drago Novak, prvi profesorji pa so bili: Milica Pevec, Stefan Rous, Silvo Prelog, Boris Zrelec, Alfonza Lindtner in Ivan Vrbancič. Gimnazija je dobila prostore v nekdanji osnovni šoli Franceta Prešerna.

Ustanova se je kmalu vrasla v okolje in postala kulturno žarišče Prelekije. Mladi so imeli številne krožke in razvili druge zunajšolske dejavnosti.

ŠOLA MORA BITI POVSOD

Na Gorenjem Avstrijskem je neki okrajni šolski svet prepovedal nekemu učitelju, da se ne sme voziti na biciklu. Ta ukaz je sličen onemu s Koroškega in se bo seveda moral vreči v koš. Dotični učitelj – kar je ob sebi umevno – bo opustil vožnjo na kolesu

sti. Ustanovili so Mladinsko ljudsko univerzo, na njej je predavalo veliko družbenopolitičnih delavcev. Zelo ponosni so bili na šolsko glasilo Mladostni polet Prelekije. Zelo dejavni so bili v mladinski zadrugi Jože Kerenčič: sejali so pšenico, gojili črni ribez in pridelovali zelenjavo za šolsko mlečno kuhinjo. Dramska sekcija Cvetko Golar je uprizorila več iger. Veliko priznanj je požel dekliški pevski zbor, ki je nastopal na številnih proslavah in gostoval tudi v tujini. Zelo delavno je bilo šolsko športno društvo, dijaki so gradili športni park in prejemali telovadne akademije. Dobili so več pohval in priznanj. Precej dijakov je bilo včlanjenih v marksiistični krožek.

Gimnazija je navezala stike z Državno gimnazijo za Slovence v Celovcu. Ob prvi maturi so učenci izdali brošuro Štiri leta ljutomerske gimnazije, ob 60-letnici meščanske šole v Ljutomeru pa so pripravili slovesnost in izdali spominsko brošuro. Skupščina občine Ljutomer je ob štiritletnem delovanju dala gimnaziji posebno priznanje za uspešno delo, nekaj pedagoških delavcev pa je prejelo državna odlikovanja.

Jeseni 1970 je postala ravnateljica gimnazije prof. Cvetka Hibler, nato pa Boris Zrelec. Ob desetletnici so izdali posebno brošuro in v njej razgrnili uspehe, težave ter načrtali nadaljnje delo. Ob vpeljavi srednješolske reforme so tu ustanovili Srednjo šolo družboslovne usmeritve. Ravnatelj je postal prof. Ivan Rihtarič, nekdanji dijak gimnazije. Tudi ta šola dobro sodeluje z okoljem in je kulturno žarišče preleške metropole.

Po 25 letih se lahko ponosno ozremo na prehojeno pot srednje šole v Ljutomeru: opravila je veliko poslanstvo, vzgojila številne mlade strokovnjake, na katere smo dandanes lahko ponosni.

DRAGO NOVAK

prav toliko, kolikor baje drsanje po ledu, spanje, jedi in pijača. Okr. šol. svet se je najbrže nekoliko pošalil, saj šola mora biti povsod. Če se pa komiške uloge resno igrajo, potem si lahko mislimo resno ulogo komiškim, in končno človek res ne ve, kje je meja med šalo in resnobo...

Učiteljski tovariš 1896, str. 277

UTRINKI S SREČANJA UNIVERZE ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE OB ZAČETKU ŠTUDIJSKEGA LETA 1988/ 89

• Starejši bolj navdušeni za študij kot mlajši

19. oktobra 1988 so se v zbornični dvorani Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani srečali starejši študentje in študentke (od 60 do 70 let). Po uvodnem pozdravu dekana Filozofske fakultete dr. D. Nečaka je dr. Marinka Kremžar seznanila udeležence z delovanjem in financiranjem univerze za tretje življenjsko obdobje.

Zamisel o omenjeni univerzi se v svetu že dolgo uresničuje, v Franciji na primer kar 15 let. Pri nas sta jo ustanovila Andragoško društvo Slovenije in Filozofska fakulteta na pobudo dr. Ane Krajnc. Delovati je začela v šolskem letu 1986/87; organizirani so bili izobraževalni krožki, (slikarstvo, keramično oblikovanje, francoščina, novinarstvo, aktualnosti v svetu, dopisništvo), v šolskem letu 1987–88 pa so se jim pridružili še krožki za kitajščino, kuhanje za dietetiko in angleščino ter drugi. Poleg tistih v Ljubljani so začeli delovati tudi krožki v drugih krajih Slovenije: v Mariboru, Titovem Velenju, Slovenj Gradcu, Idriji, Krškem in v Kranju.

Krožki so bili organizirani glede na zanimanje udeležencev, starejših od 45 let. Slušačeli so bili stari povprečno 60 let. Prvo leto jih je bilo v Ljubljani 92, drugo pa 200. Po statističnem prikazu je dr. M. Kremžarjevala pozvala Republiški komite za zdravstveno in socialno varstvo in Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, naj podpreta dejavnost univerze za tretje življenjsko obdobje.

Prof. dr. Ana Krajnc je v svojem predavanju poudarila, da je poglavitni namen omenjene univerze pridobivanje znanja – brez ocenjevanja. To je le še dodatna motivacija za študente, saj so ugotovili celo nadpovprečne uspehe. Predavateljica je omenila, da sta Müller in Dohmann preučevala motivacijo za učenje ne glede na socialni izvor. Ugotovila sta, da so najbolj uspehi doseženi takrat, ko ni vplivov stresa in represije. Presenetljivo je tudi, da je bil obisk skoraj 100-odstoten. Slušačeli se zanimajo za različne stvari, statistike pa kaže, da so bili najbolj obiskani jezikovni tečaji.

Prof. dr. Ana Krajnc je končala predavanje z mislijo: »Vsak človek se ima pravico učiti tako, kot je zanj značilno.« (Judovski pregovor.) V tretjem delu je prof. Dušana Findeisen povedala nekaj misli o stalnem izobraževanju in mentorstvu pri izobraževanju odraslih. Študent se mora do znanja »dokopati« tudi sam, predvsem na temelju doži-

vetij, izkušenj, in ne le z mentorji pomočjo. Slušačeli lahko razvijejo tudi svoje še neznane sposobnosti, saj je bistvena samoaktualizacija človeka, (to je tudi najvišji motiv v Maslowi hierarhiji motivov). Predavateljica je na koncu dodala še Balilejevo misel: »Človeka ni mogoče nič naučiti, človeku moramo samo pomagati, da najde tisto, kar že v sebi!«

Po slovesnem začetku novega šolskega leta je sledil kulturni sporec v njem je Bogdana Herman predstila nekaj slovenskih ljudskih pesmi.

Med odmorom sva se odločili, bova povprašali slušačelje o njihovi izkušnji. Na začetku so naju neprijetno sprejeli, kajti list v eni svinčnik v drugi roki sta naredila svoje. Ko pa sva jim povedali, da smo radovedni študentki pedagoške, se je ozračje spremenilo. Povedali so, da so zvedeli za izobraževanje iz javnih občil. Večino sta morali radovednost in želja, da bi lahko nadomestili tisto, česar v mladosti niso mogoče uresničiti zaradi pomanjkanja časa, družinskih ali drugih obveznosti.

Ena od slušačeljic je dejala: »Zimam več časa. Včasih sem delala 8 ur. Delo v službi, doma in življenjski ritem, vse to omejuje. Zdaj lahko tistih osem ur izrabim zase, za svoj osebni razvoj.«

Slušačeli študijskih krožkov vsakem je 10 do 14 študentov) imajo v sklopu svoje dejavnosti poleg izobraževanja razna družabna srečanja. Znanje, npr. francoskega jezika, preverili tudi v praksi na potovanjih v Pariz.

Hudomušno so nama zastavila vprašanje, ali sva opazili sestavo udeležencev. Opazili sva, da med slušačeli približno 75% žensk in 25% moških. Vzrok za to je mnenju večine slušačeljic miselnost moških. Ena od njih je povedala: »Moj mož misli, da zna že vse, kar potrebujemo, o krožkih neče slišati, noči pa sem ga že nekajkrat zalot pri branju mojih zapiskov s krožkov.«

Med zanimivimi sogovorniki je bil tudi hitro minil. Priznati morava, sva bili presenečeni nad energijo navdušenjem teh ljudi za študij, sta morda celo večja, kot pri mlajših vrstnikih. Tudi starost je lahko leti če ljudje čas, ki ga imajo, zapolnijo s koristnimi in zanimivimi dejavnostmi. Mednje prav gotovo spada dejavnost univerze za tretje življenjsko obdobje.

BARBARA RADER
KARMEN ŠPILEK

V SPOMIN

Ivanu Šešku

V torek, 8. 11. 1988, smo se na ruskem pokopališču poslovili od Ivana Šeška, moža klenega značaja, široko razgledanega pedagoga, učitelja, dolgoletnega upravitelja osnovne šole v Rušah in ravnatelja obrtne šole oziroma vajeenske šole Tovarne dušika Ruše.

Rodil se je 17. avgusta 1898 na Planini pri Sevnici na Kozjanskem, kot prvi od osmih otrok kmečke družine. Letošnjega avgusta je torej dopolnil devetdeseto leto svojega bogatega ustvarjalnega življenja. Po končani osnovni šoli je bil nekaj časa tajnik na občini svoje rojstne Planine. Nato je nadaljeval šolanje na učiteljski v koroškem Velikovicu in ga končal po prvi vojni v Mariboru.

Prvo učiteljsko službo je nastopil leta 1923 v Rušah in tam učiteljeval do upokojitve leta 1967 – torej trideset let. Kot mlad učitelj, predan svojemu poklicu, si je preprost, pošten in odkritosrčen, kakršen je vedno bil, kmalu pridobil med šolarji in vaščani popolno zaupanje in ugled. Med leti od 1938 do 1954 – razen vojnih let – je bil upravitelj ruske osnovne šole.

Poleg odgovornega pedagoškega dela je od vsega začetka sodeloval še v kulturnih in športnih društvih, predvsem pri ruskem Sokolu.

Med okupacijo je v organiziranem aktivističnem delu vsestransko pomagala narodnoosvobodilnemu gibanju na tem območju, predvsem pri organiziranju številnih akcij za zbiranje hrane, obutve in oblačil ter drugih, za pohorske borce potrebnih materialov.

Po vojni je prizadevno deloval v organih krajevnih skupnosti, Socialistične zveze in v številnih društvih, med katerimi je njegovo najvidnejše mesto pri odboru ruskega Rdečega križa in čebelarstvu. Pred-

vsem temu je zavzeto namenjal več prostega časa in s posebno beznijo spodbujal in učil mlade čebelarje, ne samo v ruskem čebelarstvu, ampak tudi v številnih drugih tovrstnih društvih in za to prejel visoka državna odlikovanja. Čebelarstvo je pritegnilo še kmetijsko-sadlarski krožek in ga vedno uspešno vodil.

Leta 1945 so na njegovo pobudo dobile Ruše po tristo letih spet gimnazijo, tako imenovano nižjo gimnazijo; delovala je do leta 1957, tedaj pa je bila zaradi sprememb v šolski ukinjena.

Posebne zasluge ima učitelj Iv. Šeško za razvoj in delovanje obrtne šole ali vajeenske šole v Rušah. Leta 1925 jo je pomagal ustanoviti, nato je redno poučeval in jo od leta 1938 do ukinitve leta 1967 tudi vodil in ravnatelj. Med vojno šola ni delovala.

Vso svojo delovno dobo je posvetil v Rušah, ob tem pa je opravljal in vodil številne druge dejavnosti. Skratka, njegove ustvarjalnosti mogoče zajeti v teh nekaj vrsticah, pisali bi lahko knjigo. Čeprav si v Rušah ustvaril dom, je bil s vseh strani v svoji rojstni Planini, slika tem kozjanskem kraju, ki ga je imel neizmerno rad.

Številnim rodovom Rušanov je dobro štiri desetletja svetovalec in prijateljstvo naklonjen učitelj. Mnogi, ki jih je učil, so uspešno nadaljevali šolanje na srednjih, višjih visokih šolah. Veliko njegovih učencev, nekdanjih in zdajšnjih ruskih pedagoških delavcev, se je ob njegovem poklonilo spominu svojega ljubljanskega učitelja, vzgojitelja, tovariša in prijatelja.

JANKO MURAUŠ

ALBERT PAPLER

Konkretna pedagogika

Glasba ne pozna meja, glasbenik pa!

Čudno je to poučevanje glasbe po šolah: obvezno so ga deležni vsi, pa če imajo ritem in poslušali pa ne.

Poučeval jo je lepi elegant profesor Brnobič, ki je obvladal tenis za svojo rekreacijo in harmonijo za rekreacijo šolarjev. Harmonij smo namreč morali tovoriti za vsako njegovo uro iz drugega nadstropja v prvo in voziti na vdelenih koleških v razred. Tisto jutro, ko je najmočnejši Vojmil imel nahod in je nosil harmonij spredaj, na vrhu stopnic pa kihnil in harmonij spustil, da je priropotal brez koleškov, pokrova in levega nogalnika za meh kar sam do tal, smo ugotovili, kakšen je naš glasbenik, če je hud. Ko je videl na prafaktorje razstavljeno glasbilo, si ga je najprej ogledal, nato pa stopil za kateder in nas zelo dolgo gledal. Nazadnje je slovesno obljubil:

»Vrati izprijeti! Zapomnili si boste moj glasbeni pouk!«

Mož je obljubo držal. Pritisnil je s teorijo in zahteval gladko branje (imenovanje) not. Do takrat, ko je dobila šola popravljeni harmonij nazaj, je že tretjina razreda iz glasbe pridelala cvek. Za Minko, Petra in mene se mož ni zmenil, ker je vedel, da hodimo v Glasbeno Matico. Drugi so romali h katedru, na katerem je imel narisan klaviaturo in s prstom kazal tipke. Ni se dalo suflirati, ker se ni videlo, katero tipko kaže. Poslušali smo samo njegaj:

»Mikec! K tabli!... Ne! Tudi ne! Spet ne! Nežadostno!«

Nekega zame nesrečnega dne pa je mož pozabil zakleniti harmonij in vsi so pritisnili name, naj kaj zaigram in zapojem. Predlagali so: »Kreola, srček moj, naj poljubim te nocoj, ti angel moj!« in še bolj romantično: »Ramona, li čuješ daljni

spev zvona, ki klic je mojega srca?«

»Meni se zdijo hrvaške boljše!« sem predlagal in so bili za hrvaške, da sem odigral in odpel prvi fokstrot:

»Izišli su, izišli su štampani plakati, da se ne sme, da se ne sme pod prozorom stati! Činda-vrata, bunda-vrata, od kapije vrata, činda-vrata, bunda-vrata – ruke oko vrata!«

Požel sem rjoveč aplavz in povedal, da znam še eno boljše in sem ustregel še z naslednjim slovfoksom:

»Ja vidjeh Helenče, djevojče, kad kupa vadike, okrugle nožice, i kad se nagnula... ja vidjeh sve! Tralala, lalala, la!«

Zatralalalalo mi je nato v ušesu, ker me je Brnobič klofnil od zadaj, me odrinil in zavpil: »Boš že ti vidjeh sve, sasvim sve!«

Mislil sem, da bom poslej zanj najbolj osovraženi v razredu, pa me je suhi in za glasbo gluhi Janez že naslednji mesec prekosil.

Profesor ga je za biti ali ne biti poklical k harmoniju in mu ukazal, naj mu pokaže gezes. Ubožec ni imel pojma o dvojnih višajih in nižajih. Od strani je škilil v razred, pa mu ni bilo mogoče pokazati, zašepetati ali napisati, da je to pravzaprav F. Strogi glasbenik je kazal Janezu hrbet, pa se je kljub temu Minki posrečilo, da je spodnjo ustnico vtaknila za zgornje zobe. Janez je sicer razumel, da mu dopoveduje F, pa ni verjel.

»Če mi ne pokažete gezes, ste padli!« je pomagal iskalcu gezes profesor, in fant se je odločil, da mu ga bo pokazal: zagrabil je

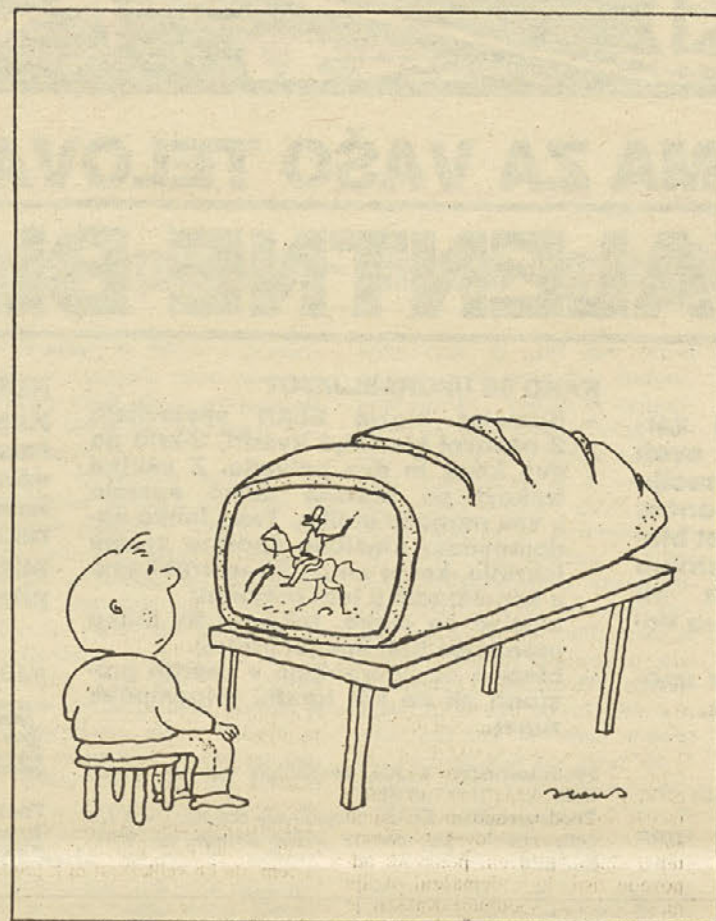
neki F, ga oberoč privzdignil, izpulil in mu ga nesel pokazat:

»Tole je gezes!« mu ga je pomolil, on pa mu ga je iztrgal ter ga začel s tipko tolči, kamor je padlo. Potem je šel mimo njega na podij, na katedru odložil tipko in odprl okno. Tam je nekaj časa stal in globoko dihal. Nato je Janez dobil cvek in ukor po direktorju, profesor pa 38 sovražnikov. Vsi smo bili za Trpinov predlog, da bomo hodili Brnobiča gledat na Bloudkovo tenišče v Tivoliju, ki je bilo tik ob Celovski cesti, nasproti pivovarne Union.

varne Union.

Tisto popoldne smo se nagneti ob mreži z zastavicami iz papirja in ploskali, če je dobil točko, kadar pa jo je izgubil, smo zatulili zborovsko: »Sedi! Nežadostno!«

Kmalu je nehal igrati, in ko smo videli, da spravlja reket, smo se razbežali. Najbrž so mu na koncu šolskega leta v zbornici preprečili vpisovati nežadostne ocene, saj so dobili vsi odlično ali prav dobro, samo midva z Janezom sva imela dobro. Izpolnil je obljubo, da sem »ja vidjeh sve, tralala, la!«

Ivan Haramija

Nekateri so leta in leta trgali hlače v šolskih klopih, drugi si dan na dan belijo glave v službi, tretji pa si brez posebnih težav še naprej manejo roke.

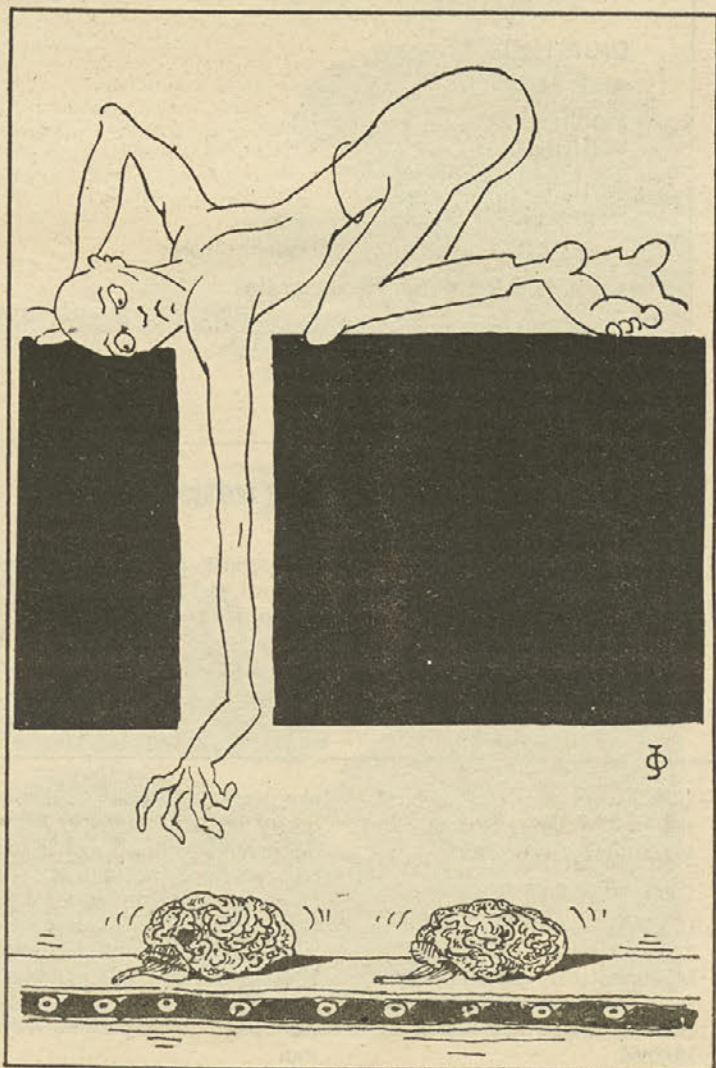
Ne vem kje imam glavo, pa so mi že ukrojili kapo zanj.

Bil je dober matematik, ko je poučeval v šoli, še boljši pa je zdaj, ko je v pokoju. Samo glejte ga, kako čara s pokojnino!

Če opazujemo nekatere, bi utegnili sklepati, da so se pri človeku najbolj razvili komolci.

Odgovornost je paralizirana, pa vendarle žuga drugim.

PERA SREČKOVIČ

Oto Jurgec Brez besed

R(D)efor mirani učitelj

Pravimo, da šola živi in umre z učiteljem, to pa pomeni, da je učitelj kar pomemben. Pa vendar: ali ne pričakujemo od njega preveč? Premisljajmo skupaj o teh nesmislih!

● Učitelj bi moral biti zgled otrokom po delavnosti, poštenosti, okrog nas pa uspešno napredujejo drugačni ljudje. S takimi lastnostmi spominja na svetnika, angela. Tako pa naj bi ob plačilu tudi živel.

● Učence bi moral navaditi, naj pogumno povedo svoje mnenje, sam pa le poslušati in tega so se navadili vsi.

● Učencem pripoveduje o moralnih vrednotah, kot so: delo, spoštovanje, prijaznost, resnicoljubnost, otroci ga čudno gledajo, saj se že ob besedah posmehujejo: Glej ga, naivneža!

● Mlade vzgaja za samoupravljanje, sam pa nima o čem razpravljati, saj je vse že odločeno, le z njim upravljajo.

● Svoje delo mora ljubiti, živi mora s posebnim ognjem, da bo z njim vžigal mlade, v njem pa so ogenj zadušili s takim odnosom do njegovega dela.

● Ljubiti mora domovino, to

ljubezen prenašati na mladi rod, ta pa je poln kritičnih pripomb, sit »nakladanja« in politiziranja. Tako ostaja čudne sorte človek, ki je odrigan in mlademu rodu tuj in zopr. In takšna postaja tudi šola.

● Biti mora ustvarjalen ob pogosto kabinetno narejenem načrtu, saj pri tem ne sodeluje, pripombe nimajo učinka, in kabinetne misli mora narediti življenjske. Torej čarovnik.

● Učitelj mora biti domisel, ko učence pripravlja za prihodnost, sam pa lepi stare slike, govori o laserjih, prihodnosti robotov – pri tem pa si umiva roke umazane od slabih matric; ročno vrti liste in je vesel, če bodo te učne liste prebrali, videli, če se ne bo vse skupaj razmazalo pri ročnem razmnoževanju.

● Ne spodobi pa se, da bi učitelj stal v vrstah pri prodaji blaga po znižanih cenah, se znašel še kako drugače, bil torej naš človek z vsemi križi in težavami in še kaj zraven.

Vendar učiti on ne jenja, razen če postane ravnatelj... On živi in dela za prihodnost.

V. B.

Iz humoristovega dnevnika

Matematika je prodrla do najširših ljudskih množic. Račune zmeraj plačujejo uporabniki.

Učitelji ne smejo več vleči otrok za ušesa. Zdaj so na vrsti sami: drugi jih vlečejo za nos z osebnimi dohodki.

Kot oče ne razumem, zakaj so instrukcije nekaterih učiteljev tako zelo drage, pa še marsikaj drugega mi ne gre v glavo. Njim pa gre vse to v račun.

Res je, da z zrnjem pridobivamo težo, toda slama splava hitreje na površje.

Če že spreminjamo človeka, moramo obenem spremeniti kaj tudi v glavah ljudi.

satira
humor

Črno na belem

Po starih zapisnikih brska Berta Golob

Ker sta naša provizorična normalna učna načrta zgrešena po obliki in vsebini in ne ustrezata... 30. 5. 1936

...so učitelji na lokalni konferenci ugotovili, kaj je v načrtu bolj in kaj manj važno, izločili so nato preobilico učne snovi, ki ne dopušča poglobitve, izdelali na podlagi izkušenj podrobni učni načrti, ki upoštevata kategorijo šole in krajevne razmere. Učno snov so razdelili na večletne kolobarje.

Se vam vsiljujejo kake primerjave? Neverjetno, saj takole je bilo pa ob zadnji prenovi! Takrat sem sedela na nekakšnem uvajalnem seminarju, pisalo se je leto 1983, dobila sem v trajno last novi učni načrt in neko dodatno gradivo, tovarišica Jelica je risala na tablo neke koordinate, prvič sem jo tedaj videla v živo. Imela je zelo lepo obleko, razumela je pa nisem ničesar. Ves tisti dan nisem ničesar razumela, toliko visokih besed je bilo zgubljenih na rovaš novega učnega načrta. Ni mi znano, zakaj sem morala doživeti še to reformo. Zelo utrujena sem se privlekla domov. Tisto strašno gradivo sem vrgla na tehtnico in jeziček je odmeril 1.85 kg teže.

Sledili so uvajalni seminarji po terenu. Hodila sem po deželi kot kak najet pridigar in razlagala novo vero. Verjela ji nisem, oznanjala sem jo brez pravega ognja, učiteljem sem rekla: s svojo glavo mislite. Bili so ravno prav naježeni. Po dobrem letu dni je spremljala uresničevanja uvajanja novega Programa življenja in dela osnovne šole od 1. do 3. razreda (kdo je rodil ta kilometrski naslov) velepotezno pokazala, da so učni načrt na las taki, kot piše zgoraj o tistih pred pol stoletja. Začel se je prvi krog besedovanja o tem, kako jih bo treba spremeniti, nato se je pa ta reč sfleksibilizirala (že nekaj časa je v modi fleksibilnost) in smo doumeli, da je učitelju treba priznati ustvarjalnost in ga navdušiti za prožno prilagajanje.

Ampak kaj berem dalje!

Še tako dober načrt ne bo veliko pomagal, če bo naš pouk tičal v verbalizmu, če se ne bo naslanjal na poizkus, izkustva in opazovanja učencev, če bomo ovirali s prepogostimi vprašanji samoaktivnost in če ne bomo zahtevali, da nam učenci samostojno in nepretrgoma dajejo račune o tem, kar so se naučili.

Ta šolski preglednik je bil vizionar! V sivi davnini je pisal za naš čas. Poudarjal je vrednost poskusov, ki imajo dandanes največ veljave. Tudi jaz sem na uvajalnem seminarju delala točo v epruveti in take reči. Ko pa pridem na šolo, ne izvaham nikjer nobenega poskusa in samostojnih računov o tem, kar so se učenci naučili. Prigovarjam, spodbujam, navdušujem. Ozirom se po učilnici in si zapisujem, česa je v njej premalo in česa preveč in ugotavljam, da me je moj prednik spet temeljito prehitel. Tudi stenska slika, ugotavlja v poročilu, ki se nahaja več ali manj na vsaki šoli in na kateri so vsemogoče zemeljske oblike nakopičene na enem in istem mestu, pri pouku, ki se naslanja na resničnost in ne na fantastične zamisli kakšnega tvorničarja za učila, v šoli nima nobenega mesta.

Pa ga ima še zdaj. Spomladi sem jo videla na neki podružnični šoli. Zbudila mi je živ spomin na moja šolska leta. Zaradi take slike sem dobila slabo oceno, gospodična učiteljica pa mi je rekla, da ne znam opazovati življenja. Prisežem, da smo imeli vse tiste reči, ki so bile narisane na njej, okoli hiše in sem jih dobro poznala. Zaprla pa mi je sapo, ker nisem mogla razumeti, kako da sta na istem kosu lepenke drug ob drugem narisana žanjica in sneženi mož.

Daljši ko prebiram zapiske svojega prednika, bolj se mi dozdeva, da se je možakar reinkarniral.

TONI GAŠPERIČ

O repiških krajih

S komerkoli se te dni pogovarjam o Repičevi dragi, je prepričan, da vsi Repičani kradejo. Dolge prste imajo direktorji po delovnih organizacijah, tajnice in delavci. Posamezniki vedo povedati, da izginja iz podjetij denar, pomožni material, toaletni papir, žarnice in celo straniščne školjke. Krade se podnevi in ponoči. Ob vsakem času, ne glede na vreme; vratarje, samoupravne delavske kontrole in druge varnostne naprave. Po javnem mnenju se krade horizontalno in vertikalno. Ne krade pa se samo v podjetjih, ampak tudi v trgovinah, gostilnah, na vlakih in v avtobusih, v rudnikih, v železarnah, v letalih, krade se po cerkvah in po občinskih bajtah. O tem pišejo časopisi, poročata televizija in radio, a zaman. Dolgoprstneži nadaljujejo s prakso. Osebo poznam človeka, ki je nosil po hišah pakete, pa ne zato, da bi obdaroval ljudi, ampak zato, da je kradel. Prebivalstvu se je predstavljalo za zdomca, ki je prinesel sorodstvu paket, in tega je bilo treba odkupiti. V paketu pa so bile stare krpe in druga navlaka, odkupnina pa ni bila majhna. Tudi naslednji zgled je primer goljufanja. Fanta sta pred dnevi cepila po vaseh kokoši proti kugi. Z navadno vodo. Za cepljenje pa je bilo treba plačati mastne dinarčke. Celo v župnike se preoblačijo ljudje, da zlahka pridejo do cvenka.

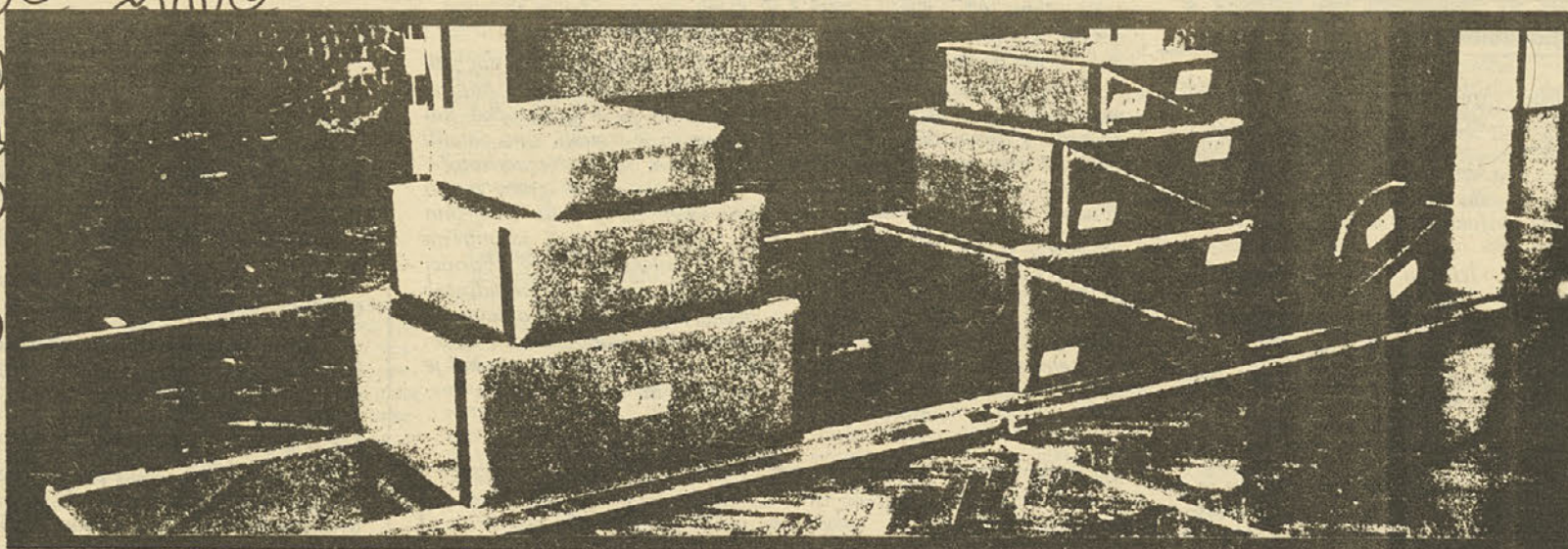
Krade se zato, ker je postal denar v repiški družbi največja in najvišja vrednota. Kdor več ima – več velja. Pamet in znanje sta na zadnjem mestu, nikogar več ne zanimata. Vsak čas ju bodo izgnali čez repiške državne meje. Za velike tatove, pravijo Repičani, da so se znašli. Če ima kdo ogromno bogastvo, je po mnenju Repičanov sposoben, lopovčke, ki izmikajo kokoši, zajce, vino, šunke in drugo drobnarijo, pa zapirajo v zapore, ker so nesposobni, neumni in nespretni ter delajo repiški morali samo sramoto. Repičani za takimi še dolgo kažejo s prstom, črni madež je na njihovih familijah stoletje in več. To so navadni, bedasti tatovi, ki jih je treba ožigosati in prezirati.

V Repičevini niso redki primeri, ko kradejo že otroci. Mularija je okužena s pogosto miselnostjo, da mora človek imeti vse: od šivanke do graščine, rakete ali najmanj mercedesa.

Vse skupaj pa je vseeno zanimivo. Repiška družba je takšna, da je večina bogastva družbenega. Se pravi, da je v lasti vseh. V gnilem zahodnem svetu lopovi kradejo kapitalistom. Prav jim je. V Repičevini številni tatovi torej kradejo sami sebi. Tega človeka ne more razumeti, pa četudi ima uspešno končani dve fakulteti. Lepo vas prosim, kje je tu logika: krasti samemu sebi.

vo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo
novo novo

ELAN®

OPREMA ZA VAŠO TELOVADNICO POLIVALENTNE BLAZINE

ZAKAJ?

- Ker zagotavljajo največjo varnost, obenem pa so po svoji obliki in možnostih kombinacije novost, ki takoj motivira učence;
- ker se večnamenski komplet blazin ELAN uporablja samostojno v različnih kombinacijah ali s športno opremo, ki je že na voljo;
- ker so blazine najpogostejše uporabljani športni pripomoček.

Predstavništva v Jugoslaviji:
Predstavništvo ELAN, Proleterska brigada 72,
41000 Zagreb, tel.: (041) 537 743
Predstavništvo ELAN, Lenjinov Bulevar 137, 11070
Novi Beograd, tel.: (011) 148 012

KAKO SE UPORABLJAJO?

- Komplet blazin ELAN sestavljajo 2 osnovni blazini, 3 kvadri, 3-krat po dva klina in dva polvalja. Z všitimi trakovi se blazine lahko spajajo v vse mogoče oblike. Tako lahko nadomestimo klasično športno orodje (skrinjo, kozo) ali pa jih uporabljamo v kombinaciji s tem orodjem;
- blazine so lahke, tako da jih lahko prenašajo tudi manjši otroci;
- blazine se uporabljajo v zaprtih prostorih ali pa kot igralni pripomoček zunaj.

Predstavništvo ELAN, Magistralni put 16, 71420
Pale, tel.: (071) 783 825
Predstavništvo ELAN, Stojanovski Slavko, Ulica Ivo
Lola Ribar K 13/3, stan 12, 91000 Skopje, tel.: (091)
203 578

KDO, KDAJ, KJE?

Komplet blazin uporabljamo v nižjih razredih osnovne šole in v vzgojno-varstvenih organizacijah. Komplet blazin je mogoče naročiti takoj, tovarniška cena znaša približno 4.000.000 din, lahko pa kupite tudi posamezne blazine.

NAROČITE JIH LAHKO NA NASLOV:

ELAN®

Tovarna športnega orodja, 64275 BEGUNJE,
Jugoslavija, telefon: (064) 74 641, telex:
34518 ELAN YU, fax (064) 74 929.

Pionirski dom – Center za kulturo mladih RAZPISUJE v januarju 1989 KULTURNOESTETSKE SEMINARJE.

Namenjeni so vzgojiteljem v vzgojnovarstvenih organizacijah, pedagoškim delavcem v osnovnih šolah in učiteljem umetnostne vzgoje na srednjih šolah usmerjenega izobraževanja. Poleg teoretične predstavitve boste na seminarjih spoznali predvsem praktične izkušnje naših mentorjev, ki v PD-CKM vodijo in oblikujejo posamezne kulturnoestetske dejavnosti. Pregled strokovnih seminarjev:

1. Glasbeni seminar BESEDA, GIB, PESEM – USTVARJALNOST IN NJENO SPODBUJANJE (Ponedeljek, 23. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 65000 din)
2. Glasbeni seminar ZVOK SKOZI RISBO (Torek, 24. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 80000 din)
3. KNJIŽEVNI SEMINAR (Torek, 24. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 65000 din)
4. GRAFIČNI SEMINAR (Sreda, 1. 2. 1989 ob 9. uri, prispevek 100000 din)
5. KIPARSKI SEMINAR (Ponedeljek, 23. 1. 1988 ob 9. uri, prispevek 150000 din)
6. VIDEO SEMINAR (Sreda, 25. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 150000 din)
7. SEMINAR IZ GOVORNE KULTURE (Sreda, 25. 1. in ponedeljek, 3. 4. 1989 ob 9. uri, prispevek 180000 din)
8. PLESNI SEMINAR (Četrtek, 26. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 90000 din)
9. Seminar EKSPERIMENTALNEGA UČENJA BRANJA IN PISANJA S POMOČJO RAČUNALNIKA (Četrtek, 26. 1. 1989 ob 9. uri, prispevek 50000 din).

Nadrobnejše informacije: Oddelek za kulturno vzgojo, tel.: (061) 310-611.

Svet OSNOVNE ŠOLE VINKO PADERŠIČ – BATREJA, BRUSNICE razpisuje dela in naloge

– RAVNATELJA

Kandidati za ravnatelja morajo poleg pogojev, predpisanih s 484. členom Zakona o združenem delu izpolnjevati še pogoje Zakona o osnovni šoli. biti moralno-politično neoporečni in imeti vsaj pet let vzgojno-izobraževalne prakse. Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Pošljite jih na Osnovno šolo Vinko Paderšič – Batreja, Brusnice, z oznako »za razpisno komisijo«.

DIGISTROJ

Adolf Molek
Pionirska 7
VRHNIKA
Tel.: (061) 752-604

Popravljamo

- vse vrste pisalnih in računskih strojev
- fotokopirne stroje in ciklografe
- računalnike Spectrum, Commodore in PC računalnike.

Priporočamo se!

Vladimir Tkalec, novi predsednik izdajateljskega sveta Prosvetnega delavca

Aleš Golja, do nedavnega sekretar Republiškega odbora Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti, je kar osem let uspešno predsedoval izdajateljskemu svetu časopisa Prosvetni delavec. Na zadnji seji tega sveta (23. novembra letos) je vlogo predsednika prevzel Vladimir Tkalec, ki sicer opravlja dela in naloge sekretarja Republiškega odbora Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti.

Vida Nered, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Stanko Šimenc, Slava Šarc.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marijana Kunej, Barica Marentič-Požarnik, Veljko Troha, Stanko Šimenc, Marija Velikonja, Majda Vujović.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marijana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica. Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104. Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1988 znaša 12000 din za posameznike in 20000 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 9000 din na leto.

Posamezna številka stane 800 din.

Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).

OBVESTILO

OBVEŠČAMO VAS, DA BODO ZBIRKE LOŠKEGA MUZEJA V ŠKOFJI LOKI OD 1. 12. 1988 ODPRTE SAMO OB SOBOTAH IN NEDELJAH OD 9. DO 17. URE

prosvetni
delavec

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet CZP Prosvetni delavec: predsednik Vladimir Tkalec, Tea Dominko, Marijana Kunej, Jože Miklavc,